

**ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

Ред. бр. ој	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ШЕСТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Српски језик и књижевност _____језик ¹	4	144
2.	Српски као нематерњи језик ²	3	108
3.	Страни језик	2	72
4.	Ликовна култура	1	36
5.	Музичка култура	1	36
6.	Историја	2	72
7.	Географија	2	72
8.	Физика	2	72
9.	Математика	4	144
10.	Биологија	2	72
11.	Техника и технологија	2	72
12.	Информатика и рачунарство	1	36
13.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54 ³
УКУПНО: А		25 – 28*	954 – 1062*

Ре д. бр ој	В. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		
1	Верска настава/ Грађанско васпитање ⁴	1	36
2.	Други страни језик ⁵	2	72
3.	Матерњи језик/говор са елементима националне културе ⁶	2	72
УКУПНО: В		3 – 5*	108 – 180*
УКУПНО: А + В		28 – 31*	1062 - 1170*

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	ШЕСТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Редовна настава	28 – 31*	1062 - 1170*
2.	Слободне наставне активности ⁷	1	36
3.	Допунска настава	1	36
4.	Додатна настава	1	36
Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	ШЕСТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности ⁸	1	36
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње	

1 Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

2 Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

3 Обавезне физичке активности реализују се у оквиру предмета Физичко и здравствено васпитање.

4 Ученик бира један од понуђених изборних програма.

5 Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса.

6 Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм, али није у обавези.

7 Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученик обавезно бира

једну активност са листе од три слободне наставне активности које школа нуди.

8 Ваннаставне активности могу да буду: друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, као и друге активности у складу са просторним и људским ресурсима школе.

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Српски језик и књижевност		Разред: шести	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.		Годишњи фонд часова: 144	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. Књижевност	Ученик ће бити у стању да: – повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре	ЛИРИКА Лектира 9. Обредне лирске народне песме (избор) 10. Ђура Јакшић: Вече 11. Јован Дучић: Село 12. Мирослав Антић: Плава звезда 13. Вељко Петровић: Ратар / Алекса Шантић: О, класје моје 14. Десанка Максимовић: Грачаница / Војислав Илић: Свети Сава 15. Стеван Раичковић: Хвала сунцу, земљи, трави 16. Милован Данојлић: Овај дечак зове се Пепо Крста 17. Сергеј Јесењин: Песма о керуши	Наставник организује и реализује наставни процес. Припрема се за час (изражајно читање, занимљиви текстови везани за наставну јединицу, фотографије, слике, музика). Мотивише, подржава и развија интересовања ученика тако што даје препоруке шта да се чита, охрабрује ученике који имају жељу да пишу, рецитију, глуме. Даје додатне задатке из граматике. Разговара са ученицима, усмерава их и упућује, објашњава, прегледа и исправља ученичке радове. Прати напредак ученика помоћу говорних и писмених вежби, разговора, усменог испитивања и тестова. Даје упутства потребна за самостални рад ученика. Помаже ученицима на редовним часовима и часовима допунске наставе. Пружа повратне информације за радознале и надарене, на редовним часовима и часовима додатне наставе, драмске

	књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упоређи књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;	Књижевни термини и појмови Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне). ЕПИКА Лектира 12. Народна песма: Смрт Мајке Југовића 13. Народна песма: Марко Краљевић укида свадбарину 14. Петар Кочић: Јаблан 15. Исидора Секулић: Буре (одломак)/Бранко Попић: Чудесна справа 16. Иво Андрић: Аска и вук 17. Антон Павлович Чехов: Вања/Италио Калвино: Шума на ауто-путу (из збирке прича Марковалдо или годишња доба у граду) 18. Светлана Велмар Јанковић: Сирото ждребе (из Књиге за Марка) Књижевни термини и појмови Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: нарација (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно -историјско предање (нпр. Смрт Марка Краљевића) ДРАМА Лектира 6. Коста Трифковић: Избирачица (одломак)	секције. Оцењује јавно уз образложење и утврђене критеријуме. - планирање и припремање -организовање - реализовање - презентовање - избор садржаја, метода и техника, наставних објеката и средстава -израда дидактичког материјала - израда power point презентација -подстицање и усмеравање ученика - осмишљена помоћ ученику - преношење информација - развијање индивидуалних способности ученика - вредновање ученичких постигнућа у свим облицима активности -упућивање ученика на самостално проналажење информација - вредновање и самовредновање рада - континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом Ученици вежбају, комуницирају, истражују, посматрају, именују, повезују, уочавају разлике, примењују стечена знања и играју се. - посматрање - слушање - усвајање - приповедање - описивање - читање усклађено с природом различитих текстуалних жанрова - писање различитих облика текстова - изражајно казивање и рецитоване -коришћење различитих извора Информација -истраживање (рад на тексту) -стварање - презентовање - израда паноа и power point презентација
--	---	--	--

		7. Миодраг Станисављевић: И ми трку за коња имамо (одломак) 8. Бранислав Нушић: Аналфабета (одломак) Књижевни термини и појмови Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет). НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати 2 дела) 1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: Божих (одломак); Ђурђевдан (одломак); Додоле, прпоруше и чаронице (одломци) 2. Владимир Хулпах: Легенде о европским градовима (избор) 3. Никола Тесла: Моји изуми (поглавље по избору) 4. Жан -Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца (избор) 5. Гроздана Олујић: Били су деца као и ти (избор) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Епске народне песме о Косовском боју (избор) 2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) 3. Бранислав Нушић: Аутобиографија 4. Анђела Нанети: Мој дека је био трешња 5. Весна Алексић: Каљави коњ (Прича о богињи Лади – Звездана вода; Прича о богу Сварогу Небески ковач и Прича о богу Стрибору – Сеченско светло) 6. Бранко Ћопић: Орлови рано лете	
--	--	--	--

		7. Ференц Молнар: Дечаци Павлове улице Допунски избор лектире (бирати 3 дела) 1. Добрица Ерић: Месечеви миљеници (песме о свицима) (избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта и друге) 3. Владимир Стојиљковић: Писмописац (Писмо Бранку Ћопићу) 4. Владимир Андрић: Пустолов 5. Тиодор Росић: Приче старог чаробњака (једна прича по избору) 6. Борислав Пекић: Сентиментална повест Британског царства („Велика повеља слободе у земљи без устава” – одломци) 7. Вилијем Саројан: Зовем се Арам 8. Хенрик Сјенкијевич: Кроз пустињу и прашуму 9. Џејмс Крис: Тим Талир или Продати смех 10. Џек Лондон: Зов дивљине/Бели очњак 11. Реј Бредбери: Маслачково вино (избор) 12. Ивана Брлић Мажуранић: Приче из давнина (избор) 13. Владислава Војновић: Приче из главе (прича Позориште – одломци) 14. Јасминка Петровић: Ово је најстрашнији дан у мом животу 15. Александар Поповић: Снежана и седам патуљака, драмска бајка	
--	--	---	--

2. Језик	– повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;	Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи; подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); Подела сугласника по звучности и по месту изговора. Подела речи на слогове; слоготворно р. Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано а; промена л у о; палатализација; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника. Заменице: неличне именичке заменице (односно-упитне, неодређене, опште, одричне); придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице свој, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице. Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола бити); плусквамперфекат. Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне,	Наставник организује и реализује наставни процес. Припрема се за час (изражајно читање, занимљиви текстови везани за наставну јединицу, фотографије, слике, музика). Мотивише, подржава и развија интересовања ученика тако што даје препоруке шта да се чита, охрабрује ученике који имају жељу да пишу, рецитују, глуме. Даје додатне задатке из граматике. Разговара са ученицима, усмерава их и упућује, објашњава, прегледа и исправља ученичке радове. Прати напредак ученика помоћу говорних и писмених вежби, разговора, усменог испитивања и тестова. Даје упутства потребна за самостални рад ученика. Помаже ученицима на редовним часовима и часовима допунске наставе. Пружа повратне информације за радознале и надарене, на редовним часовима и часовима додатне наставе, драмске секције. Оцењује јавно уз образложење и утврђене критеријуме. - планирање и припремање - организовање - реализовање - презентовање - избор садржаја, метода и техника, наставних објеката и средстава - израда дидактичког материјала - израда power point презентација - подстицање и усмеравање ученика - осмишљена помоћ ученику - преношење информација - развијање индивидуалних способности ученика - вредновање ученичких постигнућа у свим облицима активности - упућивање ученика на самостално проналажење информација - вредновање и самовредновање рада - континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом Ученици вежбају, комуницирају, истражују, посматрају, именују, повезују, уочавају разлике, примењују стечена знања и играју се. - посматрање - слушање
-----------------	--	---	---

		упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице. Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда (основна правила). Правописна решења у вези са гласовним променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика. Ортоепија Правилан изговор гласова ч, ђ, ц, ч, р. Дуги и кратки акценти.	- усвајање - приповедање - описивање - читање усклађено с природом различитих текстуалних жанрова - писање различитих облика текстова - изражајно казивање и рецитовање - коришћење различитих извора Информација - истраживање (рад на тексту) - стварање - презентовање - израда панорама и power point презентација
3. Језичка култура	– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне текстове.	Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Говорне вежбе на унапред одређену тему. Учтивне форме обраћања. Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористцима). Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту. Богаћење речника: лексичко-семантичке вежбе (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); стилске вежбе: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предлогачка за тражење погодног израза).	Наставник организује и реализује наставни процес. Припрема се за час (изражајно читање, занимљиви текстови везани за наставну јединицу, фотографије, слике, музика). Мотивише, подржава и развија интересовања ученика тако што даје препоруке шта да се чита, охрабрује ученике који имају жељу да пишу, рецитују, глуме. Даје додатне задатке из граматике. Разговара са ученицима, усмерава их и упућује, објашњава, прегледа и исправља ученичке радове. Прати напредак ученика помоћу говорних и писмених вежби, разговора, усменог испитивања и тестова. Даје упутства потребна за самостални рад ученика. Помаже ученицима на редовним часовима и часовима допунске наставе. Пружа повратне информације за радознале и надарене, на редовним часовима и часовима додатне наставе, драмске секције. Оцењује јавно уз образложење и утврђене критеријуме. - планирање и припремање - организовање - реализовање - презентовање - избор садржаја, метода и техника, наставних објеката и средстава - израда дидактичког материјала - израда power point презентација - подстицање и усмеравање

		Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полуугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).	ученика - осмишљена помоћ ученику - преношење информација - развијање индивидуалних способности ученика - вредновање ученичких постигнућа у свим облицима активности - упућивање ученика на самостално проналажење информација - вредновање и самовредновање рада - континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом Ученици вежбају, комуницирају, истражују, посматрају, именују, повезују, уочавају разлике, примењују стечена знања и играју се. - посматрање - слушање - усвајање - приповедање - описивање - читање усклађено с природом различитих текстуалних жанрова - писање различитих облика текстова - изражајно казивање и рецитоване - коришћење различитих извора Информација - истраживање (рад на тексту) - стварање - презентовање - израда панора и power point презентација
Праћење и вредновање	Посматрање и стално праћење ученика. Разговор са ученицима. Домаћи задаци. Говорне и писмене вежбе. Усмено испитивање ученика. Ученички радови. Писмени задаци. Тестирање. Петоминутне и петнаестоминутне провере. Формативно и сумативно оцењивање.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање метода, материјала и учила (мере индивидуализације) ПРЕДАВАЊЕ – УВОЂЕЊЕ НОВЕ ЛЕКЦИЈЕ: обезбедити визуелна помагала, велика слова, филмове, шеме, графичке приказе предавати на начин који ангажује више чула (визуелно, аудиторно, кинестетичко), уз коришћење адекватног материјала за учење (пр. слике, постери, шарени папир, пластелин, дрвени предмети исл.)		

	дозволити ученику да сними лекције како би их прегледао касније поновити упутства ученику пошто су дата одељењу, затим тражити од њега или ње да их понове и објасне упутства наставнику написати кључне ставке на табли и/или дати адекватан преглед лекције са главним појмовима тражити од ученика да писмено или усмено да преглед кључних ставки поред усмених дати и писана упутства, како би дете могло да их поново погледа касније дати пример како би се помогло ученицима, поставити пример тако да могу често да га погледају користити подвлачење, истицање за налажење главних идеја/детаља у тексту поделити дужа предавања на краће делове додатна прилагођавања (пр. поделити ученике у парове да контролишу рад, обезбедити ученика који помаже у учењу и сл.) ЗАДАЦИ: дати додатно време за завршавање задатака поједноставити сложена упутства смањити ниво штива у задацима тражити мање тачних одговора за завршавање (квалитет наспрам квантитета) скратити задатке, поделом рада на мање делове дозволити компјутерски одштампане задатке које припреми ученик или које је диктирао ученик, а припремио неко други користити контролне листе, шеме, картице за подсећање итд. смањити задате домаће задатке, посебно задатке који захтевају пуно читања дозволити штампана уместо писаних слова у изради задатака пратити задатке којима ученик сам одреди своју динамику (дневна, недељна, двонедељна) организовати да оде кући са јасним, концизним упутствима за израду домаћих задатака признати и наградити усмено учешће ученика на часу додатна прилагођавања (пр. обезбедити обуку из вештина учења /стратегија за учење ПРОВЕРА ЗНАЊА: дозволити контролне вежбе/тестове са отвореним књигама дати усмене тестове дати тестове који се раде код куће користити објективнија питања (нпр. мање одговора који траже дужа писања) дозволити ученику да даје одговоре на питања из теста на магнетофону правити честе кратке квизове, не дуге тестове дати додатно време за тест прочитати ученику питања из теста писати одговоре на питања из теста уместо ученика избегавати притисак на ученика у смислу времена или конкуренције додатна прилагођавања ОРГАНИЗАЦИЈА УЧЕЊА: обезбедити помоћ око организације учења одредити један систем за повезивање белешки и задатака припремити унапред распоред учења/задатака са учеником омогућити ученику да држи књиге у школи и има додатни комплет код куће направити систем награђивања за завршавање рада у школи и домаћих задатака слати кући дневне/недељне извештаје о напредовању додатна прилагођавања (пр. одредити једног друга-добровољца који ће помагати око домаћих задатака) ставити ученика близу наставника ставити ученика близу позитивног узора стајати близу ученика приликом давања упутстава или предавања лекција избегавати стимулације које одвлаче пажњу (нпр. расхладни систем, области густог саобраћаја)
--	--

	организовати више радних група у просторији додатна прилагођавања ПОНАШАЊЕ: поједноставити правила у учионици тако да су јасна и доступна за подсећање користити мераче времена за олакшавање завршавања задатака одредити прелазна / слободна времена (нпр. одмори, прелаз са часа на час, време за ручак) похвалити одређена понашања користити стратегије за само-контролу дати посебне привилегије /позитивне подстицаје; убрзати њихову примену “мудро искористити” негативне последице дозволити кратке одморе између задатака подсећати ученика да не прекида рад на задатку (различитим невербалним сигнаlima) оценити тачне одговоре ученика, не његове грешке спровести систем управљања понашањем у учионици омогућити дозвољено кретање, време када ученик није на свом месту (нпр. Послати га да изврши неки налог) игнорисати неодговарајуће понашање које није драстично изван граница дозвољеног у учионици направити уговор са учеником (и по потреби са одељењем) спровести разумне процедуре паузе додатна прилагођавања
--	---

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (6. разред)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
1.Књижевност	1) ученик лоше чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) 2)понекад делимично уме да опише свој доживљај 3)понекад уз помоћ уме да одреди књижевни род и стално тражи помоћ при одређивању врсте	Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова): 1)делимично уме да опише свој доживљај 2) самостално уме да одреди књижевни род и тражи помоћ при одређивању врсте 3) уз подстицај одређује неке елементе композиције (строфа, стих, рима; тема, мотив, време и место радње, заплет и расплет)	Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и углавном самостално уме да : 1)опише свој доживљај 2) углавномсамостално уме да одреди књижевни род и врсту 3) анализира елементе композиције (стих, строфа, рима; тема,	Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и потпуно самостално уме да : 1)опише свој доживљај 2)самостално уме да одреди књижевни род и врсту 3) анализира елементе композиције

	4)уз подстицај ретко одређује неке елементе композиције. 5) разликује народну од ауторске књижевности 6) препознаје неке књижевнотеоријске појмове уз подстицај и помоћ (персонификација, поређење, ономатопеја и епитет; песник и лирски субјекат, приповедач и писац; катрен, десетерац и осмерац; порука, особине ликова, вредновање поступака ликова) 7)у већини случајева не чита домаћу лектуру и ретко учествује у интерпретацији 8) на часовима је ретко активан.	4) зна карактеристике народне и ауторске књижевности(разлику између ауторске приповетке и романа) 5)зна дефиниције стилских фигура, уз помоћ наставника или вршњака препознаје их у тексту (персонификација, поређење, ономатопеја, контраст, епитет, хипербола) 6) делимично усваја књижевне термине и појмове (песник и лирски субјекат; приповедач и писац; катрен, дистих и терцет; лирски и епски десетерац и осмерац; врсте риме – парна, обгрљена и укрштена; описна, родољубива и социјална песма, дитирамб,елегија;митолошке, породичне, обредне и песме о раду;комедија) 7) понекад учествује у интерпретацији истих	мотив, време и место радње, заплет и расплет) 4)зна карактеристике народне и ауторске књижевности (ауторске приповетке и романа) и уме углавном самостално да их пронађе у конкретном тексту 5) углавном усваја стилске фигуре, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању (персонификација, поређење, контраст, ономатопеја, хипербола) 6)потпуно усваја књижевне термине и појмове и препознаје их у тексту (песник и лирски субјекат; приповедач и писац; катрен, дистих и терцет; лирски и епски	(стих, строфа, рима; тема, мотив, време и место радње, заплет и расплет)) 4)зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе и докаже у конкретном тексту 5)потпуно усваја стилске фигуре, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању (персонификација, поређење, контраст, ономатопеја , епитет, хипербола) 6)потпуно усваја књижевне термине и појмове и препознаје их у тексту (песник и лирски субјекат; приповедач и писац; катрен, дистих, терцет; лирски и
--	---	--	---	--

		8) у већини случајева чита домаћу лектиру и понекад учествује у интерпретацији. 9) на часовима је каткад активан и ретко користи додатне изворе знања	десетерац и осмерац; врсте риме- парна, обгрљена и укрштена; описна, родољубива и социјална песма, дитирамб, елегија; породичне, обредне, митолошке и песме о раду; комедија) 7) аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, углавном самостално повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива; облици казивања – наратија, дескрипција, дијалог и монолог; дидаскалије и реплика)	епски десетерац и осмерац; врсте риме: парна, обгрљена и укрштена; описна, родољубива и социјална песма, дитирамб, елегија; песма о раду, митолошка, обредна и породична песма; комедија) 7) аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива; пблици казивања: наратија,
--	--	---	--	--

			8)критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, углавном је самосталан и долази до решења 9) редовно чита домаћу лектуру и учествује у интерпретацији 10) на часовима је активан и учествује у анализи нових текстова, често чита више од оног што је задато и често се служи осталим изворима знања.	дескрипција, дијалог и монолог; дидаскалије и реплика) 8)критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, самосталан је и лако долази до решења 9)редовно чита домаћу лектуру и учествује у интерпретацији 10) на часовима је увек активан и учествује у анализи нових текстова, чита више од оног што је задато и служи се осталим изворима знања.
2.Језик	1) ученик ретко уме дефинише наставне садржаје из граматике (набројане у оценама	1) Ученик уме да дефинише наставне садржаје из граматике (наведене уз оцене 5 и 4)	Ученик готово у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из	Ученик у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике

	5 и 4), делимично их памти и репродукује али ретко учи па не уме примени стечена знања(разликује категорије рода и броја, и некад уз помоћ одреди падеж; понекад препозна основне реченичне чланове; уз помоћ разликује глаголска времена) 2)прави веће правописне и граматичке грешке 3) потребна је стална помоћ наставника. 4) углавном правилно изговара гласове и углавном греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.	2)памти их и репродукује али не учи редовно, па греши у примени стечених знања 3)зна правописна правила и делимично их примењује у писаним радовима. 4) делимично успешно пише по диктату (до 9 грешака) 5) уме да одговори на питања али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа) 6)правилно изговара гласове и понекад греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.	граматике и на примерима показује да уме углавном без грешке да примени стечена знања : 1) разликује врсте и подврсте речи(неличне и придевске заменице) 2) разликује категорије рода, броја и падежа речи које имају деклинацију, функције и значења падежа; 3) одређује реченичне чланове; 4)разликује глаголска времена(аорист, имперфекат, плусквамперфекат) и граматичке категорије глагола 5) одређује комуникативну функцију реченица 6) разликује начине творбе речи и њима добијене речи	и на примерима показује да уме потпуно самостално да примени стечена знања: 1) разликује врсте и подврсте речи (неличне и придевске заменице) 2) разликује категорије рода, броја и падежа речи које имају деклинацију, функције и значења падежа; 3) одређује реченичне чланове; 4) разликује глаголска времена(аорист, имперфекат, плусквамперфекат) и граматичке категорије глагола 5) одређује комуникативну функцију реченица
--	--	--	---	---

			7) препознаје фонетске особине језика и гласовне промене 8) зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, растављање речи на крају реда, писање одричних заменица, глаголских облика и облика гласовних промена, интерпункцијски знакови – запета, наводници, црта) и доследно их самостално примењује у писаним радовима. 9) Успешно пише по диктату (до 6 грешака) и уме самостално да тачним реченицама одговори на питања (питања отвореног типа). 10) у потпуности правилно изговара	6) разликује начине творбе речи и њима добијене речи 7) препознаје фонетске особине језика и гласовне промене 8) зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, растављање речи на крају реда, писање заменица са предлозима, глаголских облика и облика гласовних промена, као и интерпункцијских знакова – запета, наводници, црта) и доследно их самостално примењује у писаним радовима. 9) успешно пише по диктату (до 3 грешке) и уме
--	--	--	--	--

			гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.	самостално да тачним реченицама одговори на питања (питања отвореног типа). 10) У потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.
3.Језичка култура	Ретко успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и поред помоћи наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају	Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом, користи различите облике усменог изражавања, препричава и описује уз помоћ наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су делимично садржајно разрађени, делимично тачно	Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и успешно користи различите облике писаног и усменог изражавања, препричава са и без сажимања и описује и углавном показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних	Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и врло успешно користи различите облике усменог изражавања, препричава са и без сажимања и описује и показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних

	књижевног дела). Писмени радови су логички неповезани и садржајно сиромашни али у вези са темом, имају доста већих павописних, граматичких и стилских грешака, али поштује форму.	написани, композицијски утемељени. Уз помоћ проналази тражене информације у тексту, саставља вест, обавештење и кратак извештај и гради деминутиве и аугментативе.	вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, углавном тачно написани, композицијски утемељени. Самостално проналази тражене информације у тексту. Углавном самостално саставља вест, обавештење и краћи извештај. Уме да драматизује краћи текст и углавном успешно гради деминутиве и аугментативе.	вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени, занимљиви, креативни и маштовити. Самостално проналази тражене информације у тексту. Потпуно самостално и успешно саставља вест, обавештење и кратак извештај, као и да драматизује краћи текст. Потпуно успешно гради деминутиве и аугментативе.
--	--	--	--	---

р.б. наст. теме	Додатна настава НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
1.	Књижевност	– повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упоређи књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;

2.	Језик	повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;
3.	Језичка култура	– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту;

НАПОМЕНА:

ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИК:

Тања Бошковић

р.б. наст. теме	Допунска настава НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
1.	Књижевност	повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; чита са разумевањем; одреди род књижевног дела и књижевну врсту; прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; разликује облике казивања; уочава хумор у књижевном делу; разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину;
2.	Језик	повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима;

		– препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање);
3.	Језичка култура	– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста;

НАПОМЕНА:

ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИК:

Тања Бошковић

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Енглески језик			РАЗРЕД: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; Поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; размени једноставније информације личне природе; у неколико везаних израза саопшти информације о себи и другима.	The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи. The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола (правилних и неправилних). Питања са Who/What/Where/When/Why... Питања са препозиционим глаголима. Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима, са основним географским појмовима.	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; опише и упоређи жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства	The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. Поређење придева по једнакости as...as, not so/as...as, ca less и the least. Придеви са наставцима -ed и -ing. Творба и употреба прилога за начин. Употреба одређеног члана уз суперлатив прилога.	Слушање и читање текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава и места.
ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	- разуме једносавније предлоге, савете и позивена заједничку активност и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; -затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима.	<i>The Present Continuous Tense</i> за унапред договорене радње. Запоедни начин. Изрази: <i>How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i> Модлни глаголи за изражавање предлога - <i>can/could/may/might</i> . Модлни глаголи <i>should</i> за давање савета. Први кондиционал.	Слушање и читање једнаставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивница за прославу или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Енглески језик			РАЗРЕД: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; Поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; размени једноставније информације личне природе; у неколико везаних израза саопшти информације о себи и другима.	The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи. The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола (правилних и неправилних). Питања са Who/What/Where/When/Why... Питања са препозиционим глаголима. Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима, са основним географским појмовима.	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; опише и упоређи жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства	The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. Поређење придева по једнакости as...as, not so/as...as, ca less и the least. Придеви са наставцима -ed и -ing. Творба и употреба прилога за начин. Употреба одређеног члана уз суперлатив прилога.	Слушање и читање текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава и места.
ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	- разуме једносавније предлоге, савете и позивена заједничку активност и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; -затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима.	<i>The Present Continuous Tense</i> за унапред договорене радње. Запоедни начин. Изрази: <i>How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i> Модлни глаголи за изражавање предлога - <i>can/could/may/might</i> . Модлни глаголи <i>should</i> за давање савета. Први кондиционал.	Слушање и читање једнаставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивница за прославу или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА ПРЕДМЕТ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК (6. разред)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. Разумевање говора Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе. Разумевање говора Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским	Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структуру и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Разумевање говора Разуме основни смисао и главне информације у	Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација. Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке, једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје. Обавља основне језичке функције (давање и тражење, тј. размена
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности
ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности
ИЗРАЖАВАЊЕ МОЉБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности	Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности

ОШ „Браћа Вилотијевић“ КРАЉЕВО

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД: Шести

МЕСЕЦ	НАСТАВНА ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:			Редни број наст. једин.	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА	Методе и технике	МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ	ЕВАЛУАЦИЈА КВАЛИТЕТА ИСПЛАНИРАЊА
		ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО						
СЕПТЕМБАР	Hello, My life			- опишу радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;	1.	Question words	Вежбање	вербална	Српски јез.- Глаголи	Да ли је адекватан број часова за тему?
				- разумеју једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност;	2.	The verb be	Вежбање	вербална м.пис.рад.		Да ли сам довољно обезбедио међупредметно повезивање?
				- формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;	3.	The verb have got	Вежбање	вербална демонстрациона вербална м.пис.рад.		Да ли ће ученик бити у стању да оствари исходе?
					4.	The verb can	Вежбање			Да ли је редовно планираних садржаја одговарајуће?

НАПОМЕНА У ВЕЗИ СА МЕСЕЧНОМ РЕАЛИЗАЦИЈОМ:

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Ликовна култура			Разред:шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Савремена концепција наставе треба да омогући ученику конструкцију знања, односно процес активне изградње употребљивих знања и умења. То подразумева властити напор ученика, његово мишљење и активност. У савременом наставном процесу акценат више није на преносу информација, већ на стварању услова и могућности ученицима за самосталну конструкцију знања. Нагласак би требало да буде на процесу учења, улози и активностима ученика и исходима тог процеса. Циљ учења Ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
БОЈА	- користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; - користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; - изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; - повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј;	- Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје). - Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје). - Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст). - Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик,	-разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања, -ситуационо понашање,

	- разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.	витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика). Уметничко наслеђе (музеји и експонати).	
КОМУНИКАЦИЈА	– изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; – идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; – повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј; – разматра са другима шта и како је учио и где та знања може да примени.	- Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу). Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).	Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика
ТЕКСТУРА	– прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; – изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; – опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела.	- Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и текстура, ритам и текстура).	Посматрање: кооперативности, креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих радова -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања, -ситуационо понашање,

		Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).	
УОБРАЗИЉА	– опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; – разматра са другима шта и како је учио и где та знања може да примени.	- Стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...). Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).	Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -кооперативности, креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих рад.
ПРОСТОР	– обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу; – изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; – опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела.	Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење; обликовање школског простора; поставка изложбе).	Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -кооперативности, креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих рад.
Праћење и вредновање	Посматрање: -ангажованости, -самосталности, -креативности, -кооперативности, -задовољства ученика, -односа према раду, -припремљености за рад,..		

	-односа према себи (труди се, истрајан у раду,поставља питања,истражује, одговоран је) -односа према другима (уважава туђу културу, радове)
Начин прилагођавања	Ученици у складу са индивидуалним могућностима учествују у настави. Наставник разговором храбри оне који су несигурни, пружа подршку и охрабрује их у њиховим покушајима и трагањима за одговорима, али без наметања својих критеријума и ставова.Наставник прилагођава захтеве у обради нових садржаја и у практичном раду у односу на индивидуалне могућности ученика који су укључени у ИОП, користећи принципе индивидуализоване и диференциране наставе.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА 6. Разред ЛИКОВНА КУЛТУРА				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
БОЈА	Присећање делова садржаја или основних појмова уз помоћ наставника *Делимично памћење и репродукција научених садржаја без примене *Слабија активност на часу и у усвајању садржаја *Изостанак повезивања садржаја унутар предмета *Чињење грешака и њихово неуочавање*Несамосталност у раду,тражење и прихватање помоћи и савета	познаје и користи разне технике,материјале и медије *образлаже свој рад и радове других(наводи садржај,тему,карактеристике технике) *Поседовање способности анализе садржаја *Делимично повезивање усвојеног садржаја са сличним садржајима *Примена садржаја са мањим грешкама *Исправљање грешака уз помоћ наставника *Слабија активност на часу *Коришћење само једног извора знања	*Познавање и разумевање свих наставних садржаја скоро у потпуности *Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног знања са другим сличним садржајима *Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака	Познаје и користи различите технике,медије и материјале, *одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *изражава се богатим ликовним језиком *изразито заинтересован за ликовне активно-сти *анализира одабрана уметничка дела (време

			*Примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама.	настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја Знања
КОМУНИКАЦИЈА	*Ни уз подстицај не прати ликовне садржаје рада, *Не примењује одређене ликовне технике *Радови немаштовити и неуредни *Исказује утисак(описује свој рад и радове других) *Нема осећај за врсте линија, примењује само одређену линију на свом раду	*Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника *Поседовање способности анализе садржаја *Делимично повезивање усвојеног садржаја са сличним садржајима *Примена садржаја са мањим грешкама *Исправљање грешака уз помоћ наставника *Слабија активност на часу *Коришћење само једног извора знања	- одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *заинтересован за ликовне активности *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја знања	- Потпуна усвојеност наставних садржаја са разумевањем *Разликовање битног од небитног уз уочавање кључних појмова * Самосталност у извођењу правила * Учествовање у обради нових садржаја, давање примера и примедби * Креативна примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама * Самостално и самоиницијативно служење додатним изворима знања
ТЕКСТУРЕ	*Делимично памћење и репродукција научених садржаја без примене	*површно примењује одређене лик. технике *изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове	Познавање и разумевање свих наставних садржаја скоро у потпуности	*Познаје и користи различите технике, медије и материјале,

	*Слабија активност на часу и у усвајању садржаја *Изостанак повезивања садржаја унутар предмета *Чињење грешака и њихово неучавање *Несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	*слабија активност на часу *описује разлике које уочава на ум.радовима *описује свој рад и радове других(утисак) *несамосталан у раду, потребно га је подстицати и надзирати у раду	*Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног знања са другим сличним садржајима *Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака	*одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *изражава се богатим ликовним језиком *изразито заинтересован за ликовне активности *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја Знања
УОБРАЗИЉА	*Ни уз подстицај не прати ликовне садржаје рада, *Не примењује одређене ликовне технике *Радови немаштовити и неуредни *Исказује утисак(описује свој рад и радове других)	*површно примењује одређене лик. технике *изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове *слабија активност на часу *описује разлике које уочава на ум.радовима *описује свој рад и радове других(утисак) *несамосталан у раду, потребно га је	- Познавање и разумевање свих наставних садржаја скоро у потпуности *Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног	- Потпуна усвојеност наставних садржаја са разумевањем * Разликовање битног од небитног уз уочавање кључних појмова * Самосталност у извођењу правила * Учествовање у обради нових

	*Чињење грешака и њихово неуочавање *Несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	подстицати и надзирати у раду	знања са другим сличним садржајима *Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака *Примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама уз подстицај *Коришћење различитих извора знања уз подстицај	садржаја, давање примера и примедби * Креативна примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама * Самостално и самоиницијативно служење додатним изворима знања
ПРОСТОР	*Делимично памћење и репродукција научених садржаја без примене *Слабија активност на часу и у усвајању садржаја *Изостанак повезивања садржаја унутар предмета *Чињење грешака и њихово неуочавање *Несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	*површно примењује одређене лик. технике *изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове *слабија активност на часу *описује разлике које уочава на ум.радовима *описује свој рад и радове других(утисак) *несамосталан у раду, потребно га је подстицати и надзирати у раду	одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју * заинтересован за ликовне активно-сти *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја	*Познаје и користи различите технике, медије и материјале, *одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *изражава се богатим ликовним језиком *изразито заинтересован за ликовне активно-сти *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност)

			знања	*уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: <u>Музичка култура</u>			Разред: 6. (шести)
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, ства ралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.			Годишњи фонд часова: 36
<u>Наставна тема</u> 1. ЧОВЕК И МУЗИКА	<u>Исходи по темама</u> — повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; — наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе;	<u>Наставни садржаји</u> Средњи век: Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери.	<u>Начин остваривања</u> Стицање знања о музици у различитим епохама има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавањеМуз. изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од муз. дела, слушања или извођења. Час

	– уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања	Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.	треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву је данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Муз. културе за 6.разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немузичким аспектима средњег века и ренесансе на детаљнији и специфичнији начин.
--	---	--	--

2. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	-класификује инструменте по начину настанка звука; -извођачке и техничке могућности инструмената; –одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; –опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; –препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру Датог музичког стила; –разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе.	Инструменти са диркама: оргуље ,чембало ,клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.	Музички инструменти су незаобилазни елемент свих облици Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу, треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила. Као и све друге, инструменте са диркама треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о инструментима са диркама (клавијатуром) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. Инструменте средњег века и ренесансе потребно је аудитивно и визуелно
--------------------------------------	---	--	---

			приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја. Народне инструменте појединих крајева треба слушно представити и повезати са обрадом народне песме одређеног краја.
3. <u>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</u>	Разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; -коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – Идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; –уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке Духовне музике; –користи могућности ИКТ-а за слушање музике;	Елементи музичке изражајности: темпо,динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела инспирисаних фолклором	Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођача ког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају 'константа' у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког

			дела. У контексту средњег века и ренесансе, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене. Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика а. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући
--	--	--	---

			код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција.
4 .ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ (певање и свирање)	-пева и свира самостално и у групи; -примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); -кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; -користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; -искаже своја осећања у току извођења музике; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; -учествује у школским приредбама и манифестацијама; -користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење	<u>Певање песама по слуху самостално и у групи.</u> <u>Певање песама из нотног текста солмизацијом.</u> <u>Извођење(певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе.</u> <u>Певање песама у комбинацији са покретом.</u> <u>Свирање по слуху децијих, народних и уметничких композиција на</u> <u>Инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.</u> <u>Свирање из нотног текста децијих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим</u>	Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугороч но памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и фине моторичке радње. Квалитет но музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индиви дуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања.

	матрица, караоке програма, аудио снимака...);	<u>нструментима</u> <u>Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном Темом.</u>	Собзиром на то да ће певање и свирање произилазити и из историјског контекста, начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмеравати на спонтане покрете као одговор на музику (игра) и покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину. Певање Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композиције за певање због физиолошких промена певачког апарата (мутирање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне, следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање
--	---	--	---

			солмизацијом и на крају певање са литерарним текстом. Са ученицима је неопходно по стићи изражајно певање. Свирање Узвођење свирањем треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички описмењени те могу користити нотне примере појединих песама које су најпре анализирани и солмизационо обрађени. Свирањем се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности. Елементи музичке писмености Елементе музичке писмености треба обрађивати кроз одговарајуће музичке примере и композиције, од звука ка нотној слици и тумачењу. То су: – обрада осминске триоле и синкопе; – пунктирани ритам; – такт 6/8;
--	--	--	--

5.МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	-примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, Инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Стварање мелодије на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија	– Г-дур, Ф-дур, Г-мол лествица (природна и хармонска); – канон (основне карактеристике).
--	--	---	---

	– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, Писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	и другим инструментима. Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе.	Дечје музичко стваралаштво пре дставља виши степен активности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује ствара лачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања. Стваралаштво може бити заступљено кроз: – музичка питања и одговоре – компоновање мелодије на задати текст – састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива – импровизација игре/покрета на одређену музику – илустрацију доживљаја музике
--	---	--	--

			– израду музичких инструмената (функционалних или не функционалних) – музичко-истраживачки рад – осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката – осмишљавање музичких квизова – осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драмати зација – креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони... Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда.
Праћење и вредновање	Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су: 1. допринос ученика за време групног рада, 2. израда креативних задатака на одређену тему, 3. рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне		

	потребе), 4. специфичне вештине.
Начин прилагођавања	У складу са утврђеним потребама, извршити индивидуализацију наставе и обезбедити додатну образовну подршку-просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма, избор градива и прилагођавања задатака.

	КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (6.р.)			
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
<u>Човек и музика:</u>	Ученик уме да уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси .	Ученик разликује вокалне и инструменталне облике средњег века и ренесансе	Ученик зна да опише улогу музике у средњовековној Србији –уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе	-користи могућности ИКТ-а у извођењу и слушању музике Ученик уме да повеже различите видове музичког изражавања са друштвенп-историјским амбијентом у коме су настали -објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности Европи и Србији
<u>Музички инструменти</u>	Ученик зна да вузуелно препозна основне карактеристике инструмената са диркама (клавир, чембало)	Ученик уме да класификује инструменте по начину настанка звука (клавир, чембало	Ученик уме да одреди врсту музичког инструмента са диркама пп изгледу и звуку -опише разлику у начину добијаоа звука код	Ученик треба да зна да препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила -кпристи мпгућнпсти ИКТ-а у примени знаоа п музичким инструментима (коришћење доступних апликација)

			инструмената са диркама	
<u>Слушање музике</u>	- идентификује репрезентативне музичке примере уз помоћ наставника	Самостално идентификује репрезентативне музичке примере	издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним примерима	коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте, темпо, динамику
<u>Извођење музике</u>	-уз помоћ наставника изводи музичке примере користећи глас, покрет традиционалне или ритмичке инструменте	Извођ (пев. или свир.) једност. ритм. и мел. мотива у стилу музике средњег века и ренесансе у групи	Певање песама по:- слуху самостално из нотног текста солмизацијом. Извођ (пев. или свир.) стилу музике средњег века и ренесансе у групи	Свирање из нотног текста дечјих, нар.. и уметн.. композиција на инструментима Орфовог INSTR. и/или на другим инструментима
<u>Музичко стваралаштво</u>	уз помоћ наставника комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом или покретом	-комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом ,инструментом или покретом	користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет	учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката -учествује у школским приредбама и манифестацијама

--	--	--	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Историја		Разред: 6	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културноисторијском наслеђу, друштву и држави у којој живи.		Годишњи фонд часова: 72	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.Основи проучавања прошлости	- разврстава историјске изворе према њиховој основној подели - повезује историјске изворе са установама у којима се чувају - користи основне историјске појмове - лоцира одређену временску јединицу на временској ленти - именује периоде прошлости и историјске периоде и наводи граничне догађаје	Доба средњег века и раног новог века Извори за проучавање историје средњег века и раног новог века	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, ППТ Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву. Увођење ученика у главне појмове средњег века. Проналажење примера од стране ученика. Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора.

	- именује средњи век и нови век и наводи граничне догађаје - користи основне историјске појмове (стари век, средњи век, повеља, житије) - пореди историјске периоде		
2.Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку	- користи основне историјске појмове -опише повезаност појединца и заједнице користећи дату информацију или ленту времена -смешта историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум, век и деценију -на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку	Велика сеоба народа Државе раног средњег века – Византија Државе раног средњег века – Франачка Државе раног средњег века – држава Арабљана Настанак феудалног друштва Религија у раном средњем веку Насељавање Словена на Балканско полуострво Јужни Словени према староседеоцима и суседима Срби и српске земље од VII до XII века Покрштавање Срба и њихова рана култура	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти. Коришћење веб алата:тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора Израда ППТ, паноа,табела. Кратка предавања од стране ученика. Самоевалуација и евалуација. Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Поређење кметова и робова, Франачке и Византије, православне и католичке цркве. Корелација: географија, верска настава, грађанско васпитање, српски језик и књижевност. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе,

	– идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века -изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе		интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања.
3.Европа, средоземље и српске земље у позном средњем веку	- на датом примеру препознаје узрок и последице историјског догађаја – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове	Развој и уређење европских држава у позном средњем веку Крсташки ратови Постанак и развој средњовековних градова Свакодневни живот у средњем веку Опште одлике средњовековне културе Србија у XII и почетком XIII века Стицање црквене самосталности	Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа. Стално коришћење историјске карте. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Корелација:

	од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у позном средњем веку – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева у позном средњем веку – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века -изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице -анализира узроке пропасти балканских држава – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву	Успон српске државе у XIII и почетком XIV века Српско царство Крај Српског царства Уређење државе и друштва у доба Немањића Успон босанске државе Српска средњовековна култура Турци Османлије и њихова освајања на Балкану Моравска Србија у борби против Османлија Бој на Косову Српска деспотовина Пад српске средњовековне државе Последњи отпор хришћанских држава Османлијама	географија-Европа, Средоземље, Балканско полуострво, Мала Азија; верска настава-хришћанска црква, грађанско васпитање –државно уређење; Ликовна култура - европска средњовековна уметност (романика и готика) и српска средњовековна уметност. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања. Коришћење историјских текстова (Стефан Првовенчани – Житије светог Симеона, Архиеписког Данило II – животи краљева и архиепископа српских, Монах Исаија – Маричка битка...) и њихова анализа.
--	---	---	--

4.Европа, свет и српске земље у раном новом веку	-именује најзначајније појаве из опште и националне историје – именује узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни) – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века	Крај средњег и почетак новог века Велика географска открића Хуманизам и ренесанса Хришћанска црква у раном новом веку Апсолутистичке монархије Османско царство у време највећег успона Положај Срба у Османском царству Српски народ под хабзбуршком и млетачком влашћу	Увођење ученика у главне појмове новог века. Стално коришћење историјске карте. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноя, кратких записа, кратких излагања. Израда ППТ, паноя, кратка предавања од стране ученика. Постављање ученика у различите ситуације. Самоевалуација и евалуација. Анализа историјских извора. Корелација са сродним предметима: географија, ликовно и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање.
---	--	--	--

	– користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе		
Праћење и вредновање	Иницијална провера знања на почетку школске године (процењују се претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области или теме, која су од значаја за предмет-историја. Резултат иницијалног процењивања не оцењује се и служи за планирање рада и даље праћење напредовања ученика). Формативно, свакодневно оцењивање ученика (рад на часу: ученикова пажња, праћење, активно учествовање у наставном процесу; учешће у дебати и дискусији, учешће у различитим облицима групног рада – израду пројекта на одређену тему (нпр. Немањићи). Циљ пројекта је самостално прикупљање и критички одабир информација, решавање проблема, доношење одлука, планирање и поштовање рокова, самостално учење, рад у групи, сарадња, критички однос према властитом и туђем раду. Наставник јасно дефинише и упознаје ученике са елементима за вредновање пројекта, групног рада и индивидуалног рада у оквиру групе. „Сјајна идеја“ - добија онај ученик/ученица који у току часа, закључи, повеже, пронађе решење за постављени проблем... покаже своју генијалност! Вредност идеје је одличан (5). Сумативно оцењивање ученика - усмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта (начини оцењивања: дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји... ниво исхода: разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...). Писмена провера постигнућа ученика обавља се у току оба полугодишта (тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова... Ниво исхода: памћење (навести, препознати, идентификовати...). Тест у трајању до 15минута обавља се без најаве, оцена се не уписује у дневник, а спроводи се ради утврђивања остварености циља часа и савладаности дела реализованих садржаја. Тестови дужи од 15минута су најављени, оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере. Реализује се на крају наставне области, а према плану предметног наставника.		

Начин прилагођавања	Што већа индивидуализација наставе (како са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка тако и са надареним ученицима). Избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих... Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи. Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.
---------------------	---

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (од 2. до 8. разреда)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
1. Основи проучавања прошлости	-именује и разликује основне временске одреднице -зна временске границе средњег века – именује феудализам и хришћанство као основне одлике средњег века – на примерима препознаје врсту историјских извора	– описује основне карактеристике периода званог средњи век – повезује историјски период с друштвеним уређењем које је тада преовладавало -учава основне одлике феудализма – објашњава историјске изворе за средњи век и препознаје их на примерима	-уме да објасни специфичност важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту – повезује историјски период с друштвеним уређењем које је тада преовладавало	– упоређује основне карактеристике старог и средњег века; кмет – роб – самостално израђује ленту времена историјских периода – селекује историјске изворе по важности за историју као науку – анализира историјске изворе за стари и средњи век

2. Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку	-препознаје основне одлике феудалног друштва -уз помоћ историјске карте описује кретање „варварских“ племена – показује Византију и Цариград – именује Јустинијана и Василија II као најпознатије византијске владаре – именује папу и патријарха и наводи да је папи средиште у Риму, а патријарху у Цариграду – препознаје хијерархију свештенства које припада православној, а које римокатоличкој цркви – описује шта је манастир и ко су монаси – именује оснивача ислама – именује и препознаје на слици исламску богомољу – џамију	– објашњава узроке и последице Велике сеобе народа – описује карактеристике Византије – на карти показује подручја утицаја Римокатоличке и Православне цркве – уочава и објашњава значај хришћанске цркве у средњем веку – објашњава појмове: калифат, караван – описује настанак ислама (ко га је основао, када, где, узрок, последице) – показује простор настанка ислама и његовог ширења – на карти показује прапостојбину Словена и правце сеоба – описује веровања Старих Словена –на карти показује српске земље уз показивање граница – самостално на лози Властиминовића	– проналази и наводи примере за појам вандализам – самостално уочава одговоре у датим историјским изворима – показује и објашњава ширење Византије у време цара Јустинијана – описује Раскол хришћанске цркве (време, узрок, последице) – Описује основне особености ислама – описује арабијско-европске односе у раном средњем веку – упоређује хришћанство и ислам и анализира везе Европе и Арабљана у средњем веку – објашњава узрочно-последично сеобе Словена – објашњава утицаје суседа у породици Властимировић и на Србију	– целовито, самостално, течно, узрочно-последично, уз коришћење карте, анализира Велику сеобу народа – целовито, јасно, течно, уз показивање на карти, објашњава настанак, развој и утицај Византије – анализира сукоб владарских идеологија Франачке и Византије -анализира антагонизам између два хришћанска центра и на који начин се сукоб продубио и траје до данас – објашњава специфичне појмове: калиф и хиџра – анализира настанак и развој ислама у средњем веку и данас – анализира територијални распоред словенских племена у средњем веку и данас
--	--	--	--	--

	– именује вернике ислама –муслимане – репродукује узроке словенских сеоба – именује Источне, Западне и Јужне Словене и Србе као део Јужних Словена – именује прву познату српску династију Властимировић – именује српске суседе у раном средњем веку – именује да су Ћирило и Методије саставили глагољицу, а Климент и Наум ћирилицу – именује најзначајнију српску књигу овог периода: Мирослављево јеванђење	проналази тражене податке – описује мисију Ћирила и Методија – показује на Балкану подручја утицаја Римокатоличке и Православне цркве	– повезује знања из ове лекције с претходним лекцијама – на датим примерима уочава главне особине средњовековне културе код Јужних Словена – објашњава зашто је значајно Мирослављево јеванђеље	– самостално налази примере остатака словенских веровања данас – анализира главне карактеристике владавине Властимировића – анализира последице процеса християнизације на Балкану – самостално наводи примере за фреске, иконе и минијатуре
3. Европа, средоземље и српске земље у позном средњем веку	– именује појам ходочашће на датим примерима – препознаје појмове: крсташи, крсташки рат – показује где је Јерусалим и	– наводи узрок и последице крсташких ратова – описује у главним цртама I и IV крсташки поход	– објашњава интересе појединих држава и друштвених слојева у Западној и Средњој Европи, као и папе у крсташким походима	– анализира улоге: Фридриха Барбаросе, Ричарда Лавље Срце и Саладина – анализира улогу Млетачке републике у IV крсташком походу

	објашњава зашто је важан за хришћане, муслимане и Јевреје – именује и разликује натуралну и робно-новчану привреду – наводи чиме се претежно баве становници града и села – препознаје на слици витеза, двор и средњовековни град – самостално на карти показује Рашку, Византију и Угарску – именује Стефана Немању и наводи зашто је важан за развој српске државе – показује на карти, уз помоћ легенде, Србију у XIII веку – именује Грачаницу и краља Милутина – показује на карти Душаново царство и наводи обласне господаре на карти Распадање Душановог царства	– објашњава развитак градова у Западној Европи од XII века – описује живот феудалаца, кметова, жена и мушкараца, у граду и селу у средњем веку – описује однос Стефана Немање и СПЦ -показује на карти Свету гору – на основу лозе Немањића одговара на сложенија питања – показује на карти задужбине Немањића у XIII веку – објашњава спољнополитичке односе Србије у XIII веку, уз помоћ наставника – описује кључне догађаје владавине Стефана Дечанског, Стефана Душана и цара Уроша – објашњава значај Душановог законика	– показује правце I и IV крсташког похода на карти без легенде и највеће крсташке државе – објашњава на које начине и зашто су се градови борили за самоуправу – објашњава вазалне односе на примеру односа између Византије и Србије у доба Стефана Немање -описује унутрашњополитичке односе у Србији у XIII веку – упоређује географски положај Србије у време Стефана Немање, Милутина и Стефана Душана – повезује националну, регионалну и европску историју на датим примерима – уочава и интерпретира угао гледања у историјским изворима о Косовском боју	– анализира крсташке походе, узроке, последице тада и данас -анализира градове средњег века и упоређује их са савременим градовима – анализира владавину Стефана Немање целовито, самостално, течно, узрочно-последично – анализира односе Стефана Немање са СПЦ – анализира положај Србије и српских владара у XIII веку – процењује допринос српских владара развоју српске државе у XIII веку – анализира владавине Немањића у време царства – анализира процес померања средишта државе од Стефана Немање до Душана, уз показивање на карти
--	--	--	--	---

	– именује Душанов законик и наводи када проглашен -наводи када је била Маричка битка и објашњава њен значај – именује кнеза Лазара, кнегињу Милицу, Вука Бранковића и Милоша Обилића и објашњава њихов значај – развија емотиван однос према појмовима отаџбина и слобода уочавајући их на датим примерима -именује Стефана Лазаревић и Ђурађа Бранковића и наводи њихов значај -објашњава појам Српска деспотовина - показује на карти Српску деспотовину, Београд, Смедерево – објашњава значај Мехмеда II Освајача – показује на карти Цариград, Смедерево, Босну, Зету	– описује распад Душановог царства показујући на карти – објашњава процес ширења Османског царства на Балкану – описује владавину кнеза Лазара – описује Косовску битку уз показивање на карти - описује владавину Стефана Лазаревића и Ђурађа Бранковића – објашњава процес ширења Османског царства на Балкану уз показивање на карти	– уочава примере патриотизма, моралности и хришћанске величине кроз личности Косовског боја - објашњава гео-стратешки положај Деспотовине на карти – описује последице ширења Османског царства	– даје лични, аргументован став о учесницима распадања српске државе (обласним господарима) – анализира узроке ширења Османског царства на Балкану – критички, аргументовано изражава став о актерима Косовске битке -анализира владавину српских деспота Стефана Лазаревића и Ђурађа Бранковића - анализира политичку улогу женских чланова династија Лазаревић и Бранковић – критички, аргументовано изражава став о будућности српских земаља након пада под Османлије
--	---	---	--	---

4. Европа, свет и српске земље у раном новом веку	– наводи три највећа географска открића – именује морепловце који су открили ВГО и хронолошки приближно зна када су се десила – препознаје и именује каравелу на слици – описује принцип рада у мануфактури – именује градове у којима се развијају мануфактуре – разликује појмове апсолутна монархија, сталеж, република и повезује их с објашњењима – показује на карти Османско царство у свом највећем обиму – разликује и именује друштвене категорије: јаничари, спахије, раја – именује слојеве хришћанског становништва у Османском царству – наводи основне порезе које раја плаћа Османским властима	– објашњава узрок, повод и предуслове за велика географска открића – самостално на карти показује Велика географских открића – објашњава мануфактуру (узрок настанка, где се развила, принцип рада, последице) – описује и објашњава разлике у начину производње у средњем веку и у новом веку – објашњава појмове: сталешка и апсолутна монархија; монархија и република – описује принцип (начин) владавине у апсолутној монархији – описује тимарски систем и административну поделу Османског царства – показује на карти ширење Османског царства	– објашњава разлику између појмова Нови свет – Стари свет – објашњава последице великих географских открића – објашњава настанак и развој грађанске класе – уочава у садашњости последице настанка мануфактуре на датим примерима – Описује интересе сталежа који подржавају апсолутну монархију – Уочава пристрасност у историјским изворима – објашњава узроке и последице успона Османског царства – упоређује историју Западне и Југоисточне Европе у истом периоду – повезује појам патријаршије са знањем из средњег века (време оснивања архиепископије, патријаршије, црквена хијерархија...)	– анализира и сумира већину последица Великих географских открића и проналази њихове примере у садашњости – анализира улогу и значај великих европских градова у периоду од краја XV до краја XVIII века – упоређује капитализам и феудализам – анализира како је процес привредних и друштвених промена у Европи у XVI и XVII веку уроковао настанак апсолутних монархија – анализира ширење Османског царства у Европи, уз повезивање с просторним и хронолошким одредницама тог ширења – анализира положај хришћанске раје у Османском царству и категорише их
--	--	---	---	--

	(харач, кулук, десетак, данак у крви) – наводи, уз помоћ наставника, облике отпора Срба – показује простор који су населили Срби у сеобама – препознаје појмове покатоличавање, унијаћење и Војна крајина	– објашњава зашто је обновљена, а зашто је укинута Пећка патријаршија – објашњава ко су Макарије Соколовић, Арсеније III Чарнојевић, Арсеније IV Јовановић – описује облике отпора српског народа Османлијама – описује положај Срба под хабзбуршком и млетачком влашћу – објашњава појмове покатоличавање и унијаћење	– објашњава хронолошки и просторно прецизно, узрочно-последично ратове хришћанских сила против Османлија и сеобе Срба – описује привилегије Срба у Војној крајини – упоређује положај Срба у Османском царству и под хабзбуршком и млетачком влашћу с обзиром на њихов економски, социјални, културни и верски положај	– анализира улогу Пећке патријаршије у српском народу од XVI до XVIII века – анализира опадање Османске моћи у XVII и XVIII веку – Анализира процес сеоба Срба и проналази примере из садашњости као последице сеоба Срба – анализира процес настанка Војне крајине – анализира положај Срба под хабзбуршком и млетачком влашћу
--	---	---	---	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија			Разред: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма. Активирање претходних знања и искустава, релевантних за усвајање нових знања, развијање способности, повезивање знања из различитих области, развијање способности посматрања, самосталног учења и истраживања. оспособљавање за коришћење различитог илустративног и другог материјала (атласи, тематске карте, дијаграми, интернет страница, шеме, табеле.) Оспособити ученике за самостално коришћење географске карте и литературе.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	-успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса;	Друштвена географија, предмет проучавања и подела	На првом наставном часу наставник ће упознати ученике са садржајем наставног програма и дати им јасна упутства за рад. - развијање позитивног односа ученика према учењу
2. ГЕОГРАФСКА КАРТА	-одређује математичко географски положај на Земљи; – анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе;	Географска/картографска мрежа. Географска ширина и географска дужина, часовне зоне. Појам карте и њен развој кроз историју. Елементи карте (математички, географски и допунски). Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти. Подела карата према садржају и величини размера. Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на	Тема <i>Географска карта</i> чини скуп знања и вештина којима ученици треба да овладају у настави географије, а односе се на познавање географске карте, њено практично коришћење и начине оријентисања у простору. Усвајање појмова меридијани (подневци), паралеле (упоредници), екватор и гринич, оспособити ученике да самостално одређују географску ширину и дужину задатих тачака на глобусу, географској карти света и Србије. Ученици треба да усвоје и разумеју појам географске карте, а затим истаћи математичке, географске и допунске елементе садржаја овде се успоставља корелација

		карти, сателитски навигациони системи.	са математиком. Оспособити ученике да читају и анализирају картографске знаке (линијске, контурне и ванразмерне), како се представља рељеф на географским картама, применом различитих метода (изохипси, боја, сенчења и шрафирања). Повезати већ постојеће знања о начинима оријентације помоћу Сунца, звезде Северњаче, маховине на дрвету, година итд., и усвојити нова знања о оријентацији помоћу компаса, географске карте и компаса, Глобалних сателитских система (<i>ГПС и Галилео</i>). Коришћењем различитих облика , метода и техника учења: - проблемска настава - индивидуализовани рад коришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...
3. СТАНОВНИШТВО	– доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; – анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; – анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група;	Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву. Број и распоред становништва на Земљи. Природно кретање становништва. Миграције становништва. Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске. Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету.	Ученике треба упознати са одликама и факторима демографског развитка, распоредом становништва на Земљи, популационом динамиком у прошлости и данас, потребно је упознати их са појмовима екумена и анекумена, као и са појмом густина насељености ,како се израчунава стопа наталитета, морталитета и природног прираштаја као и његовим структурним обележјима: биолошка структура, економска структура, образовна структура, етничка структура, верска структура, језичка структура. Кроз обраду садржаја о структурама становништва ученицима се указује на различитости социјалних, етничких и културних група што је важан корак у подстицању толеранције и солидарности.Обрадом садржаја о демографским карактеристикама потребно је допринети да ученици правилно разумеју односе становништва и географског простора, уз коришћење адекватних примера у локалној средини. Коришћењем различитих облика , метода и техника учења: - проблемска настава. Интерактивне методе, рад у пару ,

			тимски рад , истраживачка настава диференцирана настава,индивидуализовани радкоришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...) <i>Израда постера о одређеним демографским карактеристика становништва Србије, Европе и света..</i> Ако постоје техничке могућности, ученици могу припремити и Power Point презентацију. На тај начин ученици ће бити у стању да кроз визуелизацију садржаја самостално анализирају и доносе закључке о одређеним демографским питањима и проблемима савременог света и Србије.
4. НАСЕЉА	-анализира географски положај насеља; – објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; – доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима;	Појам и настанак првих насеља. Положај и географски размештај насеља. Величина и функције насеља. Типови насеља. Урбанизација. Град – унутрашња структура и односи са околним простором. Село и рурални процеси.	Упознати ученике са основним појавама и процесима у развоју насеља у Србији, Европи и свету, <i>дефинисати појам насеља</i>, а затим и направити <i>преглед најстаријих насеља</i> на свету, али и на тлу Србије. У корелацији са историјом, посебно када се помињу најстарија насеља у свету (нпр. градови у долинама река, у Палестини, Месопотамији, Египту и сл.), али и на територији Србије (нпр. Лепенски вир, Винча и винчанска култура). <i>Географски положај насеља</i> неодвојив је од њиховог <i>постанка</i>, на положај и генезу насеља утичу пре свега природни услови и фактори, али и историјске околности, као и функције.У наставним јединицама које се баве <i>величином насеља</i> најважније је скренути пажњу на популационе величине. Код <i>функција насеља</i> потребно је разликовати пољопривредну, индустријску, административну, културну, туристичку итд. У обради типова насеља важно је објаснити основну поделу на села и градове. Кроз ову поделу акценат треба да буде на критеријумима разликовања села и градова: популациона величина, густина насељености, структуре становништва – старосна, образовна, социо-економска, изграђеност и физички изглед насеља, веза са природном средином, начин

			живота, административни значај, доминантне функције насеља. Подједнако је важно и указати им на то да постоје и прелазне форме насеља која су између ове две основне категорије (приградска насеља или општински центри или насеља са специфичним функцијама, нпр. туристичком и сл.).упознати ученика са појмовима <i>урбанизације</i> и <i>депопулације</i>, док се појам деаграризације може обрадити само као <i>напуштање пољопривреде</i>. Процес <i>урбанизације</i> потребно је сагледати кроз његове елементе – демографске, функционалне и сл., а посебно довести у везу са миграцијама из руралних насеља и напуштањем пољопривреде у њима. У склопу процеса урбанизације треба поменути и <i>мегаполисе</i> и <i>конурбације</i>. У вези са овим процесима јесу и <i>унутарградске просторне и социо-економске разлике</i>, које су последица урбанизације. Ове разлике односе се на издвајање <i>централне пословне зоне (центра града, урбаног језгра)</i> и слабије урбанизоване <i>периферије</i>, која личи на село. У великим градовима посебно на западу постоје сламови – сиротињске четврти, наспрам богатих делова града, који су често у непосредном суседству. Ово је последица стихијског развоја. Под појмом <i>односа града са околним простором</i> мисли се на утицај града на окружење. Он опслужује окружење разним функцијама (нпр. административна, здравствена, културна итд.), али истовремено и привлачи елементе окружења – радну снагу – сталне или дневне миграције, сировине, шири изграђене просторе...). Мањи градови утичу на мањи околни простор. За разлику од њих, светски (глобални) градови утичу на регије, континенте, свет (нпр. Њујорк и Лондон у којима су светске берзе на којима се одређују цене пољопривредних производа у читавом свету). <i>Процеси урбанизације у вези са руралним процесима.</i>
--	--	--	---

			Под руралним процесима мисли се на процесе <i>напуштања (депопулације) руралних насеља, напуштања пољопривреде у њима</i>(деаграризације), као и на <i>преображај руралних насеља</i> у близини градова, тако да све више добијају одлике града. Кроз примере – у традиционалном српском селу већина становника се бавила земљорадњом и сточарством, а данас више не, већ се становници руралних насеља или пресељавају у град, где раде друге послове (најчешће услужне делатности), или свакодневно путују на посао из села у суседни град. Пример могу бити и индустријски градови, где велики део становника ради у доминантној производњи (нпр. у аутомобилској индустрији у Крагујевцу), док су Београд и Нови Сад градови услуга (терцијарног и квартарног сектора). У том смислу, могу се поменути и туристички градови или рударски и слично. У корелацији са претходном темом – Становништво, као и са осталим темама које следе (Привреда, Држава и интеграциони процеси, Географија Европе) су незаобилазне. 1. предлог пројектног задатка: <i>Проучимо насеље</i> 2. предлог пројектног задатка: <i>Пресељавање из села у град</i> Ученици раде у групама (на часу или као домаћи задатак).
5. ПРИВРЕДА	-уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; – доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; – вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;	Привреда, привредне делатности и сектори привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај, туризам и географски простор. Ванпривредне делатности.	Настава географије треба да допринесе да ученици правилно разумеју односе привреде и географског простора. . Где год постоје могућности, треба искористити поучне примере у локалној средини (нпр. испуштање у реке загађујућих материја из фабричких постројења, пречишћавање воде, површински копови угља, рекултивација, ветропаркови, дивље депоније, адекватно збрињавање комуналног отпада – постројења за сепарацију, рециклажу, итд.). У светлу концепције

		Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету. Концепт одрживог развоја.	одрживог развоја треба показати да се правилним односом према географској средини постиже и економска развијеност уз истовремено побољшање стања квалитета животне средине и смањење социјалних разлика у друштву и тај став илустровати примерима из развијених европских земаља. У обради привредно развијених и неразвијених региона и држава у свету ученицима треба разјаснити услове природне средине (географски положај, постојање привредних ресурса, итд.) и друштвено-историјске и савремене узроке ових (политичких и економских) односа. Предлог : Применом групног облика рада ученици уз помоћ наставника могу да прикажу како се збрињава комунални отпад у њиховој средини, да ли је реч о санитарној депонији или о сметлишту, где се она налази, ко и како живи на њеном ободу, да ли је то (еколошки) прихватљив начин решавања проблема отпада и како се он исправно решава (на неком примеру у Европи).
6. ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	-објасни политичко-географску структуру државе; – представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света;	Појам и настанак првих држава. Географски положај државе. Величина и компактност територије државе. Појам и функција државних граница. Главни град. Облик владавине. Политичко-географска карта Европе после Другог светског рата. Политичко-географска карта света после Другог светског рата. Територијални интегритет и спорови. Интеграциони процеси.	Тема <i>Држава</i> –узнати ученике са политичко-географским карактеристикама државе; појам државе, њене елементе и настанак првих држава у свету. Приликом проучавања државне границе, као линије која раздваја суверене државе, треба указати на ефекте које оне остварују у простору у зависности од функције (баријерна, филтрирајућа, контактна, интеграциона). Анализа територије државе треба да се заснива на посматрању њене површине и компактности као и ефектима који произилазе из тих карактеристика. Према површини територије треба извршити класификацију држава од оних највећих (гигантских), до најмањих (микро државе).. У случају компактности треба да се узме у обзир да ли су у питању државе које имају компактну или фрагментирану (издељену) територију. У оквиру садржаја који говори о државама са

			фрагментираном територијом треба дефинисати појмове <i>енклава</i> и <i>ексклава</i> и навести примере. Свака држава има своју престоницу (главни град). За ученика је важно да се упозна са појмом и функцијама главног града, разложима зашто се премештају као и типовима престоница (европски и амерички). Када се говори о географском положају државе, важно је да се дефинише појам географског положаја, наведу његове компоненте (математичко-географски положај, физичко-географски положај, економско-географски положај, саобраћајно-географски положај, друштвено-географски положај). начин на који држава бира свог председника као и који облици владавине постоје (монархије, републике). Посредством географских карата ученик би требало да се упозна са настанком нових самосталних држава након Другог св.рата као и процесима који су довели до тога. На нивоу од неколико примера упознати ученика са примерима нарушавања територијалног интегритета државе где треба поред изабраних примера из света , навести и пример Косова и Метохије. Интеграциони процеси издвојени су као посебан појам с обзиром на њихов значај који имају за државу. У склопу ове јединице, важно је ставити акценат на мотиве (интересе) интеграционих процеса – економске, политичке, војно-стратегијске итд. Указати на значајне међународне организације које су пример интеграционих процеса (ЕУ, УН, НАТО пакта и сл. Ученици треба да схвате и разумеју међузависност природних и друштвених елемената географске средине, да знају да издвоје регионалне целине, факторе који утичу на развој привреде, који су природни ресурси ограничени и да се свесно укључе у акцију заштите животне средине, коришћењем различитих облика , метода и техника учења:, проблемска настава, интерактивне методе, рад у
--	--	--	--

			пару , тимски рад, истраживачка настава, диференцирана настава индивидуализовани рад, коришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...) - тематска настава
7. ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	-објасни како се издвајају географске регије; – илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.	Географске регије и регионална географија. Положај и границе Европе. Природне карактеристике Европе. Становништво Европе. Насеља Европе. Привреда Европе. Географске регије Европе.	Ученици треба да схвате и разумеју географски положај Европе, да разумеју и познају основне природне и друштвене одлике Европе, да препознају интеграцијске процесе на старом континенту. Упознају најважније међународне организације, њихов значај за политички, економски и културни развој, разумеју значај и домете међународних организација у очувању мира и безбедности и развијању пријатељских односа међу народима - коришћењем различитих облика , метода и техника учења: - проблемска настава, - интерактивне методе, - рад у пару , тимски рад - истраживачка настава - диференцирана настава - индивидуализовани рад - коришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...), - тематска настава
Праћење и вредновање	-Иницијално тестирање, упознавање са начином оцењивања Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл. Критеријуми бројчаног оцењивања (сумативно оцењивање) су дефинисани Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. -Редовно праћење ученика кроз дијалог вођен између ученика и наставника, као и између ученика и ученика, одговарање на питања , -Петоминутне провере на крају часа одрађене путем усмених одговора - Целочасовна провера знања путем контролне вежбе - Праћење реализације домаћих задатака , - Праћење ученика при решавању задатака по нивоима знања посматрање ангажованости на часу - Провера знања ученика и процена нивоа усвојености наставних садржаја теме писаним путем -Бележење одсуства ученика, усмено испитивање,		

	- Праћење самосталности у закључивању на основу прилога из уџбеника - Продукти ученикових активности - Задовољство ученика на часу. Израда пројеката, семинарских радова, усмено проверавање изражавања, разговор, тест, проверавање сналажења на карти, посматрање, цртање и рад на немој карти, оцењивање и закључивање оцена. Сумативно и формативно оцењивање
Начин прилагођавања	Прилагођавање начина праћења у циљу лакшег савладавања предвиђених садржаја Праћење у складу са личним карактеристикама ученика Што већа индивидуализација наставе (како са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка тако и са надареним ученицима). Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи. Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја. Усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (за наставне предмете који се бројчано оцењују)				
Предмет:				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	Ученик ће бити у стању: да зна да географија проучава и природу и људско друштво Да зна основну поделу географије (физичка, друштвена и регионална) -разликује појмове литосфера, атмосфера, хидросфера и биосфера	- Ученик ће бити у стању: разуме зашто је географија једна од најстаријих наука	Ученик ће бити у стању: -уочава повезаност географије и географских дисциплина са другим наукама	- Ученик ће бити у стању: уочава повезаност географије и географских дисциплина са другим наукама -разуме међузависност природе и људског друштва -уочава значај географије за опште образовање и културу
ГЕОГРАФСКА КАРТА	Ученик ће бити у стању: -разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања -наводи начине представљања Земљине површине (глобус и географска карта),разликује паралеле и меридијане -препознаје и чита географске и допунске елементе карте	Ученик ће бити у стању: -одређује стране света у простору и на географској карти -одређује положај места и тачака на географској карти - објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом -приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом	Ученик ће бити у стању: -одређује стране света у простору и на географској карти -одређује положај места и тачака на географској карти објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом -приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом	Ученик ће бити у стању: -доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте -уме да користи размер и размерник за одређивање растојања на карти и у природи -разликује карте према размери и садржају и уме да их користи -уме да оријентише карту у односу на стране света и да одржава правац кретања на терену уз помоћ карте
СТАНОВНИШТВО	Ученик ће бити у стању:	Ученик ће бити у стању:	Ученик ће бити у стању:	Ученик ће бити у стању:

	- познаје основне појмове о становништву уочава њихов просторни распоред - дефинише појам екумене и њене границе - дефинише појмове наталитет, морталитет и природни прираштај	- наводи основне структуре становништва (полна, старосна, расна, национална, верска, образовна..)- разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) - објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом -приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом	- наводи природне и друштвене факторе који утичу на густину насељености - на општегеографској и тематској карти показује области на Земљи у којима су услови за живот становништва најповољнији, а у којима су неповољни - наводи континенте, регије и државе у којима је висок и низак природни прираштај - уме да израчуна густину насељености континената и држава света	- објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва - објашњава узроке и последице високог и ниског природног прираштаја - објашњава потребу планирања породице (смањивање или повећавање стопе природног прираштаја) - објашњава узроке и последице миграција у свету и Републици Србији
--	--	---	--	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Физика			Разред: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основне научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.			Годишњи фонд часова:72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Увод у физику	Ученик упознаје природне појаве и основне природне законе , упознаје начин на који физика истражује природу	Физика као природна наука . Физика и математика .Физика и техника .Физика и медицина . Методе истраживања у физици (посматрање , мерење , оглед , ...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота). Демонстрациони огледи : - Како савити млаз воде ? – Мехури од сапунице имају облик сфере , зашто ? – Када настаје електрично пражњење ? – Направи дугу .– Опишимо лик предмета у равном и сферном	- Упознати предмет и начин рада на настави физике - Упознавање природних појава и основних природних закона - Упознавање начина на који физика истражује природу и схватање да је материјалан свет погодан за истраживање и постављање бројних питања

		огледалу .Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена , дужине , површине и запремине ...)	
Кретање	-Ученик препознаје врсту кретања на основу примера (праволинијско и криволинијско) -ученик препознаје врсте кретања на основу примера (равномерно и неравномерно) -Ученик уме у тексту да препозна величине које описују равн. кретање , користи образац $V=s/t$ и може да израчуна једну величину ако су познате друге две . -Ученик препознаје да је основна јединица за брзину (m/s) али да се користи и (km/h) -Зна да механичко кретање представља промену положаја неког тела у односу на референтно тело . Разликује путању тела од пређеног пута . Зна да је брзина пређени пут у јединици времена -Ученик уме да препозна векторску величину (да је брзина одређена бројном	Кретање у свакодневном животу .Релативност кретања .Појмови и величине којима се описује кретање (путања , пут , време , брзина , правац и смер кретања) .Векторски карактер брзине . Подела кретања према облику путање и брзини тела . Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања . Променљиво праволинијско кретање . Средња брзина . Демонстрациони огледи : – Кретање куглице по Галилејевом жљебу . – Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течномшћу .Лабораторијска вежба 1. Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне	–разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину ; – објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине , правца и смера кретања ,деформација тела) и узајамно деловање тела који која нису у непосредном додиру (гравитационо , електрично и магнетно деловање) ; – разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела ; –повезује масу и инерцију , разликује масу и тежину тела , прпознају их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације) ;

	вредности , правцем и смером) -Ученик уме да користи и интрепетира табеларни и графички приказ зависности физичких величина -Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система. -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом	брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом) .	
Праћење и вредновање	Континуирано, кроз усмене и писмене провере Редов праћ. напредов. и постигн.уч., усм. одгов. уч., начин излагања, акт. на часу излагање садржаја уз одговарајуће демонстационе огледе , лабораторијске веж., решав. квалитатив. и квантитат. зад., интеракц. наст.уч., уч.уч. дом. зад., иниц. тест. конт. веж. Праћ. и вред. ефик. сопст. мет. на основу уч. постиг. континуир. самоанализ		
Начин прилагођавања	Од метода логичког закључивања , које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни , дедуктивни , закључивање по аналогiji , итд .) , ученицима шестог разреда најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних закона физике . Зато програм предвиђа да се при проучавању макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод . Увођење једноставних експеримената за демонстрирање физичких појава има за циљ развијање радозналости и интересовања за физику и истраживачки приступ у природним наукама . Једноставне		

	експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код куће , користећи многе предмете и материјале из свакодневног живота .		
Сила	-Ученик уме да препозна гравитациону силу у једноставним ситуацијама . Ученик такође зна да је у одсуству потпора подлоге гравитациона сила узрок падања тела Ученик зна да кад тело клиза по подлози на њега делује сила трења , која се супроставља кретању и да ће га зауставити кад на њега не делују друге силе -Ученик зна да стални магнети имају два пола N и S и да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана . Ученик препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно и да је то деловање највеће у случају кад су магнети односно наелектрисана тела најближа -Ученик уме да препознаје еластичну силу у системима у којима постоји еластична опруга , препознаје правац и смер еластичне силе . Ученик кроз задатке проверава	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања : покретање , заустављање и промена брзине тела , деформација тела (истезање , сабијање , савијање) , трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух .Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо , електрично , магнетно) . Сила као мера узајамног деловања два тела , правац и смер деловања . Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца .Процена интензитета силе демонстрационим динамометром . Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине	На основу појава узајамног деловања тела схвати меру узајамног деловања тела која се одређује интензитетом, смером и правцем - користи различите изворе информација (уџбеник, приручник, популарну научну литературу, интернет) - развија апстрактно мишљење - решава једноставне проблеме и задатке, развија склоност ка изучавању наука о природи - примени стечено знање у различитим ситуацијама

	постојање еластичне силе која се уравнотежава са силом деформације -Ученик зна да користи префиксе мили и кило и уме да претвара јединице -Ученик уме да препозна векторску величину (да је брзина одређена бројном вредности , правцем и смером) -Ученик уме да користи и интрепетира табеларни и графички приказ зависности физичких величина -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења .(како истезање опруге зависи од силе) -Ученик уме да препозна питање на које може да одговори посматрањем и експериментом (електрична магнетна сила)	теже . Демонстрациони огледи . –Истезање и сабијање еластичне опруге . Трење при клизању и котрљању. - Слободно падање . – Привлачење и одбијање наелектрисаних тела . – Привлачење и одбијање магнета .	
Праћење и вредновање	Континуирано, кроз усмене и писмене провере Редов праћ. напредов. и постигн.уч., усм. одгов. уч., начин излагања, акт. на часу излагање садржаја уз одговарајуће демонстационе огледе , лабораторијске веж., решав. квалитатив. и квантитат. зад., интеракц. наст.уч., уч.уч. дом. зад., иниц. тест. конт. веж. Праћ. и вред. ефик. сопст. мет. на основу уч. постиг. континуир. самоанализ		
Начин прилагођавања	Од метода логичког закључивања , које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни , дедуктивни , закључивање по аналогији , итд .) , ученицима шестог разреда најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних закона физике . Зато програм предвиђа да се при проучавању		

	макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод . Увођење једноставних експеримената за демонстрирање физичких појава има за циљ развијање радозналости и интересовања за физику и истраживачки приступ у природним наукама . Једноставне експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код куће , користећи многе предмете и материјале из свакодневног живота .
--	---

Критеријуми оцењивања 6.разред (физика) НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
Кретање	-Ученик препознаје врсту кретања на основу примера (праволинијско и криволинијско) -ученик препознаје врсте кретања на основу примера (равномерно и неравномерно) -Ученик уме у тексту да препозна величине које описују равн. кретање , користи образац $V=s/t$ и може да израчуна једну величину ако су познате друге две . -Ученик препознаје да је основна јединица за брзину (m/s) али да се користи и (km/h)	-Зна да механичко кретање представља промену положаја неког тела у односу на референтно тело . Разликује путању тела од пређеног пута . Зна да је брзина пређени пут у јединици времена -Ученик уме да препозна векторску величину (да је брзина одређена бројном вредности , правцем и смером) -Ученик уме да користи и интрепетира табеларни и графички приказ зависности физичких величина	-Ученик уме да користи важније изведене јединице за брзину -Ученик разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици . Пример : (директну и обрнуту пропорционалност) -Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења .	-Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице S_i система. -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
Сила	-Ученик уме да препозна гравитациону силу у једноставним ситуацијама . Ученик такође зна да је у	-Ученик уме да препознаје еластичну силу у системима у којима постоји	-Ученик зна да је гравитациона сила увек привлачна и да зависи од масе тела ,	-Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења

	одсуству потпора подлоге гравитациона сила узрок падања тела Ученик зна да кад тело клиза по подлози на њега делује сила трења , која се супроставља кретању и да ће га зауставити кад на њега не делују друге силе -Ученик зна да стални магнети имају два пола N и S и да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана . Ученик препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно и да је то деловање највеће у случају кад су магнети односно наелектрисана тела најближа	еластична опруга , препознаје правац и смер еластичне силе . Ученик кроз задатке проверава постојање еластичне силе која се уравнотежава са силом деформације -Ученик зна да користи префиксе мили и кило и уме да претвара јединице -Ученик уме да препозна векторску величину (да је брзина одређена бројном вредности , правцем и смером) -Ученик уме да користи и интрепетира табеларни и графички приказ зависности физичких величина	зна да је сила теже гравитациона сила , зна да одреди правац и смер еластичне силе код истегнуте односно сабијене опруге -Ученик уме да користи важније изведене јединице за силу -Ученик разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици . Пример : (директну и обрнуту пропорционалност) -Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења .	.(како истезање опруге зависи од силе) -Ученик уме да препозна питање на које може да одговори посматрањем и експериментом (електрична магнетна сила)
Мерење	-Ученик користи уређај за мерење (метарска трака , мензура , вага , штоперица , амперметар и волтметар), зна да одреди вредност најмањег подеока на мерној скали и чита вредност измерене физичке величине , запише измерену бројевну	-Ученик уме да користи важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке (за силу , притисак , густину ,...)	-Ученик зна када мерење понављамо више пута када се у истим условима могу добити различити резултати -уменик уме да реализује	-Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система -Ученик зна шта је грешка мерења ,

	вредност са одговарајућом јединицом мере -Ученик препознаје основна и најједноставнија мерила и инструменте за мерење неких основних физичких величина (на пример : да је вага уређај за мерење масе) -Ученик зна да препозна основне јединице за дужину , масу , запремину , температуру и време као и оне мерне јединице које се најчешће користе -Ученик зна основна правила за исправно мерење зна да вага мора бити у хоризонталном положају кад на њој нема терета и тегова ; зна да електрични инструменти морају бити на нули када нису укључени и зна под којим углом треба да гледа скалу -Ученик зна да мери дужину , масу , запремину и време (користи лењир , мерну траку , вагу , мензуру и штоперицу) приликом извођења лабораторијских вежби -Ученик поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији -Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији	-Ученик зна да је литар исто што и дециметар кубни и да су то јединице којима се мери запремина , претвара литре у метре кубне и обрнуто , тоне у килограме -Ученик зна да користи префиксе мили и кило и уме да претвара јединице	експеримент по упуству	ученик зна да се тачност мерења повећава са смањењем вредности најмањег подеока на инструменту ,зна да уколико поновљења мерења дају различите резултате средња вредност тих резултата представља коначни резултат мерења -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
--	---	--	-------------------------------	---

Маса и густина	-Ученик уме да користи уређај за мерење масе – вага и зна да запише измерену бројну вредност са одговарајућом јединицом -Ученик зна да користи основне јединице за масу и густину као и оне које се најчешће користе -Ученик зна основна правила мерења , зна да вага мора бити у равнотежи када на њој нема терета и тегова -Ученик зна да измери масу помоћу дигиталне ваге а немора да зна да користи теразије	-Ученик уме да препозна инерцију као узрок појава при промени брзине тела -Ученик разуме и примењује појам густине , зна да је густина воде 1000kg/m^3 -Ученик уме да користи важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке (за силу , притисак , густину ,...)	-Ученик разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици . Пример : (директну и обрнуту пропорционалност)	-Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питања на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
Притисак	-Ученик разуме принцип спојених судова (ученик зна да се течност пење до истог нивоа без обзира на облик суда , ученик на примерима нивоа воде у реци и речним каналима може да предвиди који ће ниво достићи вода када буде у стању равнотеже -Ученик уме да препозна уређаје за мерење притиска (барометар , манометар) -Ученик уме да користи основне јединице за притисак , препознаје да је основна јединица Паскал	-Ученик да зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба течности , зна да процени у понуђеној ситуацији на којој дубини ће бити већи или мањи притисак -Ученик уме да користи важније изведене јединице Si система за притисак -Ученик уме да користи префиксе и	-Ученик разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици (Пример : директну и обрнуту пропорционалност , како притисак зависи од силе и додирне површине , способан да реши задатак и израчуна непознату величину)	-Ученик зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи , зна да притисак чврстих тела зависи од нормалне компоненте , тежине тела и од додирне површине тела и подлоге , закључује како се мења притисак кад се промени маса и

	али да се у свакодневном животу користи и милибар	претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу		величина додирне површине -Ученик разуме и примењује концепт притиска у течностима , зна да је статички притисак у течностима сразмеран производу густине и дубине на којој се притисак тражи , разуме како се притисак преноси кроз течности

		ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ (ДОПУНСКА)	
	КРЕТАЊЕ	-Ученик препознаје врсту кретања на основу примера (праволинијско и криволинијско) -ученик препознаје врсте кретања на основу примера (равномерно и неравномерно) -Ученик уме у тексту да препозна величине које описују равн. кретање , користи образац $V=s/t$ и може да израчуна једну величину ако су познате друге две . -Ученик препознаје да је основна јединица за брзину (m/s) али да се користи и (km/h)
	Сила	-Ученик уме да препозна гравитациону силу у једноставним ситуацијама . - Ученик такође зна да је у одсуству потпора подлоге гравитациона сила узрок падања тела - Ученик зна да кад тело клиза по подлози на њега делује сила трења , која се супроставља кретању и да ће га зауставити кад на њега не делују друге силе -Ученик зна да стални магнети имају два пола N и S и да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана . Ученик препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно и да је то деловање највеће у случају кад су магнети односно наелектрисана тела најближа
	Мерење	-Ученик користи уређај за мерење (метарска трака , мензура , вага , штоперица , амперметар и волтметар), зна да одреди вредност најмањег подеока на мерној скали и очита вредност измерене физичке величине , запише измерену бројевну вредност са одговарајућом јединицом мере

[illegible]

р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ (додатна)	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
	Кретање	-Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система. -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
	Сила	-Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења .(како истезање опруге зависи од силе) -Ученик уме да препозна питање на које може да одговори посматрањем експериментом (електрична магнетна сила)
	Мерење	-Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система -Ученик зна шта је грешка мерења , ученик зна да се тачност мерења повећава са смањењем вредности најмањег подеока на инструменту ,зна да уколико поновљења мерења дају различите резултате средња вредност тих резултата представља коначни резултат мерења -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
	Маса и густина	-Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питања на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
	Притисак	-Ученик зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи , зна да притисак чврстих тела зависи од нормалне компоненте , тежине тела и од додирне површине тела и подлоге , закључује како се мења притисак кад се промени маса и величина додирне површине

[illegible]

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Математика		Разред: 6.	
Тематски план			
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.		Годишњи фонд часова: 144	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ЦЕЛИ БРОЈЕВИ (24; 9 + 15)	Основни ниво : Чита и пише различите целе бројеве. Упореджује два цела броја. Представља цео број на бројевној правој. Користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелном представом Средњи ниво :Одређује супротан број и апсолутну вредност целог броја, израчунава вредност једноставног изрази са целим бројевима, са више рачунских операција различитог	Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредживање целих бројева Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима	У остваривању програмских садржаја полази се од проширивања скупа N_0 , допуњавањем негативним целим бројевима, у скуп Z. Поређење целих бројева ослања се на њихово представљање тачкама на бројевној правој. Потребно је указати на геометријско тумачење апсолутне вредности целог броја(као одстојање тачке од нуле, истичући да цео број и њему супротан имају једнаке апсолутне вредности). Сабирање у скупу Z интерпретира се као надовезивање усмерених дужи. Формализација дефиниције сабирања се уводи тек када ученици потпуно савладају сабирање целих бројева, како би се избегла

	приоритета, укључујући и ослобађање од заграда Користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама Напредни ниво : Одређује вредност сложенијег бројевног израза. Решава проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз с целим бројевима. Разуме приказ температуре у временској прогнози, разлике у временским зонама, линије времена у представљању историјских догађаја, ранг-листе, финансијска стања. Користи знање целих бројева за даље изучавање скупова бројева		опасност од тога да ученици знају да искажу дефиницију, а не знају да је примене. Особине сабирања у скупу Z приказати кроз конкретне примере. Одузимање у скупу Z дефинисати као сабирање са супротним бројем. При увођењу множења у скупу Z први корак је интуитиван, прво долазе конкретни примери па се после њих дају опште формулације. На крају теме дати преглед основних својстава операција у скупу Z, (комутативност сабирања и множења, асоцијативност сабирања и множења и дистрибутивност множења у односу на сабирање) користећи променљиве a, b, c, а не оне којима се истиче знак целог броја.
Праћење и вредновање	Праћење и процењивање степена остварености исхода започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Вредновање постигнућа ће се вршити у свим фазама наставе током читаве школске године уз : -разне форме усменог проверавања (усмени одговори ученика, активност ученика на часу – решавање задатака, интеракција наставник – ученик, ученик – ученик) -домаћих задатака и израде модела -петоминутних проверавања -контролне вежбе -школског писменог задатка Код праћења постигнућа неопходно је константно радити на: -степену напредовања ученика -текућем праћењу рада и понашања ученика на часу и ван њега -Праћењу рада ученика у допунском раду		

	-Праћењу ученика у додатном раду -Праћењу ученика у слободним активностима -Праћењу уредности ученикових радова -прикупљању података о интересовањима ученика, условима у којима ученик живи и ради Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.		
Начин прилагођавања	Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици остваре исходе, и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. При обради нових садржаја, треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака. На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.		
<u>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</u> (50; 18+32) Први део	Основни ниво : Чита, записује, упоређује и представља на бројевној правој рационалне бројеве записане у облику разломка или у децималном запису, помажући се сликом кад је то потребно Преведи децимални запис рационалног броја у разломак и обрнуто. Извршава једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа,	Скуп рационалних бројева (Q). Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева бројева Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима Једначине и неједначине:	У остваривању програмских садржаја полази се од проширивања скупа Z, допуњавањем негативним рационалним бројевима, у скуп Q. Делење у скупу Q осмишљава се као множење реципрочним бројем. На крају се систематизују основна својства операција у скупу Q. Решавање линеарних једначина и неједначина обрадити после увођења скупа Q, изводљивости решавања без ограничења. Научени поступци се утврђују кроз решавање текстуалних

	помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања рационалних бројева само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n , где је n природан број Решава линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану Одређује задати проценат неке величине. Тумачи податке приказане табелом и графички Средњи ниво : Одређује супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност рационалног броја; израчунава вредност једноставног израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући и ослобађање од заграда, са бројевима истог записа Користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама Користи једначине и неједначине у једноставним текстуалним задацима Примењује процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат) Приказује податке и зависност између две величине у	$ax+b=c$, $ax+b>c$, $ax+b<c$, $ax+b \leq c$, $ax+b \geq c$, ($a,b,c \in Q$, $a \neq 0$)	проблема и састављањем и решавањем одговарајућих једначина и неједначина. Увести појам координатног система(апсциса, оордината, јединична дуж, квадрант), појам координата тачака као уређеног пара који одређује положај тачке у координатном систему. У овом делу постоји могућност понављања појмова раније стечених знања о осно и централно симетричним тачкама и објектима у односу на координатни почетак и координатне осе, као и translације тачака за дати вектор.Средиште дужи повезати са аритметичком средином из петог разреда па проширити знање приказивањем података о зависним величинама табелама, тачкастим, линијским, стубичатим дијаграмима.Ученике оспособити за елементарно коришћење неког од бесплатних динамичких софтвера за приказивање објеката у координатном систему и за цртање дијаграма. Поновити размеру из петог разреда па увести појам пропорције и коефицијента пропорционалности уз повезивање са Физиком, Географијом, Биологијом и Информатиком у смислу израчунавања непознатог члана пропорције. Појам обрнуте и директне пропорционалности увести кроз практичне примере где се може само провући појам графика функције.
--	--	---	--

	координатном систему тачкастим, стубичастим и линијским дијаграмом Напредни ниво : Одређује вредност сложенијег бројевног израза Користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама Саставља и решава једначине и неједначине Користи једначине, неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке Примењује процентни рачун у сложеним ситуацијама. Разуме временску прогнозу и стање на банковном рачуну. Решава задатке из физике у којима се појављују пропорционалне величине, одређује стварне удаљености на географским картама и плановима градова, у свакодневним ситуацијама (у куповини, кулинарству итд.)примењује знање о процентима и односима величина		
--	---	--	--

Други део	Основни ниво : Чита, записује, упоређује и представља на бројевној правој рационалне бројеве записане у облику разломка или у децималном запису, помажући се сликом кад је то потребно Преведи децимални запис рационалног броја у разломак и обрнуто. Извршава једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања рационалних бројева само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n , где је n природан број Решава линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану Одређује задати проценат неке величине. Тумачи податке приказане табелом и графички Средњи ниво : Одређује супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност рационалног броја; израчунава вредност једноставног израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући и ослобађање од	Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.	У остваривању програмских садржаја полази се од проширивања скупа Z, допуњавањем негативним рационалним бројевима, у скуп Q. Делење у скупу Q осмишљава се као множење реципрочним бројем. На крају се систематизују основна својства операција у скупу Q. Решавање линеарних једначина и неједначина обрадити после увођења скупа Q, изводљивости решавања без ограничења. Научени поступци се утврђују кроз решавање текстуалних проблема и састављањем и решавањем одговарајућих једначина и неједначина. Увести појам координатног система (апсциса, ордината, јединична дуж, квадрант), појам координата тачака као уређеног пара који одређује положај тачке у координатном систему. У овом делу постоји могућност понављања појмова раније стечених знања о осно и централно симетричним тачкама и објектима у односу на координатни почетак и координатне осе, као и транслације тачака за дати вектор. Средиште дужи повезати са аритметичком средином из петог разреда па проширити знање приказивањем података о зависним величинама табелама, тачкастим, линијским, стубичатим дијаграмима. Ученике оспособити за елементарно коришћење неког од бесплатних динамичких софтвера за приказивање објеката у координатном
-------------------------	--	---	---

	заграда, са бројевима истог записа Користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама Користи једначине и неједначине у једноставним текстуалним задацима Примењује процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат) Приказује податке и зависност између две величине у координатном систему тачкастим, стубичастим и линијским дијаграмом Напредни ниво : Одређује вредност сложенијег бројевног изрази Користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама Саставља и решава једначине и неједначине Користи једначине, неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке Примењује процентни рачун у сложеним ситуацијама. Разуме временску прогнозу и стање на банковном рачуну. Решава задатке из физике у којима се појављују пропорционалне величине,		систему и за цртање дијаграма. Поновити размеру из петог разреда па увести појам пропорције и коефицијента пропорционалности уз повезивање са Физиком, Географијом, Биологијом и Информатиком у смислу израчунавања непознатог члана пропорције. Појам обрнуте и директне пропорционалности увести кроз практичне примере где се може само провући појам графика функције.
--	--	--	--

	одређује стварне удаљености на географским картама и плановима градова, у свакодневним ситуацијама (у куповини, кулинарству итд.)примењује знање о процентима и односима величина		
Праћење и вредновање	Вредновање постигнућа ће се вршити у свим фазама наставе током часа уз : -разне форме усменог проверавања (усмени одговори ученика, активност ученика на часу – решавање задатака, интеракција наставник – ученик, ученик – ученик, рад у групи, рад на пројектном задатку) -домаћих задатака и израде модела -петоминутних проверавања -контролне вежбе -школског писменог задатка Код праћења постигнућа неопходно је константно радити на: -степену напредовања ученика -текућем праћењу рада и понашања ученика на часу и ван њега -Праћењу рада ученика у допунском раду -Праћењу ученика у додатном раду -Праћењу ученика у слободним активностима -Праћењу уредности ученикових радова -прикупљању података о интересовањима ученика, условима у којима ученик живи и ради Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.		
Начин прилагођавања	Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима , односно да планира како да ученици остваре исходе , и да изабере одговарајуће методе , активности и технике за рад са ученицима . Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот . Приликом планирања часа , исходе предвиђене програмом треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час . При обради нових садржаја , треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика , и настојати , где год је то могуће , да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке . Основна улога наставника		

	је да буде организатор наставног процеса , да подстиче и усмерава активност ученика . Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања , како би усвојена знања била трајнија и шира , а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака . На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада , што доприноси већој рационализацији наставног процеса , подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом . Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода , али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика .
--	--

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА : Математика 6.				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
<u>ЦЕЛИ БРОЈЕВИ</u> (24; 9+15)	Уме да наведе елементе скупа природних и целих бројева Научио је да запише и прочита целе бројеве. Научио је да упоређује два цела броја и да представља цео број на бројевној правој Уме да сабере, одузме, поможи и подели два цела броја Уме да користи целе бројеве и решава једноставније изразе са њима помажући се визуелном представом Одређује непосредног претходника и следбеника датог целог броја	Зна да одреди супротан број и апсолутну вредност целог броја. Уме да израчунава вредност једноставног израз са целим бројевима у коме се јавља више рачунских операција различитог приоритета, уме да се ослободи заграда. Примењује бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама	Уме да одреди вредност сложенијег бројевног израз Користи особине комутативности, асоцијативности, неутралног елемента и особину дистрибутивности и примењује их на целе бројеве Користи целе бројеве и изразе са њима у проблемским ситуацијама Одређује вредност сложенијег бројевног израз. Разуме приказ температуре у временској прогнози, разлике у временским зонама, линије времена у представљању историјских догађаја, ранг-листе, финансијска стања.	Зна да решава текстуалне задатке са сложенијим једначинама и неједначинама Решава проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз са целим бројевима у којима се појављује више заграда, при чему тачно зна када ће се ослободити које заграде Користи знање целих бројева за даље изучавање скупова бројева
<u>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</u> (50; 18+32)	Научио је да запише, прочита упоређује бројеве истог записа и представља на бројевној правој рационалне бројеве записане у облику	Уме да одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност рационалног броја	Уме да одреди вредност сложенијег бројевног израз Користи особине комутативности, асоцијативности,	Уме да среди двојни разломак Саставља и решава једначине и неједначине Зна да решава текстуалне задатке са сложенијим

	разломка или у децималном запису, помажући се сликом кад је то потребно Уме да прошири и скрати рационалан број Уме да преводи децимални запис рационалног броја у разломак и обрнуто Уме да изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања рационалних бројева само са истим имениоцем) Зна да решава основне линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану Уме да нацрта координатни систем Зна да одреди задати проценат неке величине Зна да протумачи податке приказане табелом и графички	Уме да упореди два рационална броја са различитим имениоцима тј. Бројеоцима Уме да сабира и одузима два рационална броја са различитим имениоцима Зна да израчуна вредност једноставног израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући и ослобађање од заграда, са бројевима истог записа Користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама Уме да нацрта координатни систем и у њему одреди положај задате тачке и нацрта задату тачку Зна да решава једначине и неједначине Зна да чита и надаље користи податке приказане на хистограму и графикону Уме да одреди непознати члан пропорције	неутралног елемента и особину дистрибутивности и примењује их на рационалне бројеве Зна да користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама Користи појмове апсциса и ордината и одређује ком квадранту припада задата тачка. Зна да одреди које су величине зависне и однос између њих. Зна да прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему тачкастим, стубичастим и линијским дијаграмом Примењује процентни рачун у сложеним ситуацијама Зна да решава једначине и неједначине и користи једначине и неједначине у једноставним текстуалним задацима Зна да примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког	једначинама и неједначинама Зна да одреди да су дате две величине директно или обрнуто пропорционалне, одреди коефицијент те пропорционалности и графички је представи Зна да прочита временску прогнозу и стање на банковном рачуну. Зна да реши задатке из физике у којима се појављују пропорционалне величине, зна да одреди стварне удаљености на географским картама и плановима градова, зна да примени знање о процентима и односима величина у свакодневним ситуацијама (у куповини, кулинарству итд.)
--	--	---	--	--

			производа за дати проценат)	
<u>ТРОУГАО</u> (24; 9 + 15)	Разуме појам троугла, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама Зна да одреди и правилно обележи темена, странице, унутрашње и спољашње углове троугла Зна да обележи основицу и краке једнакокраког троугла Правилно користи геометријски прибор за цртање троугла Зна да измери угломером величину угла Разликује различите врсте троуглова на основу њихових својстава Схвата појам подударних фигура интуитивно, кретањем до поклапања) и користи знак за подударност при математичком записивању подударности троугла	Зна да одреди унутрашње и спољашње углове троугла Зна да наведе основне особине једнакостраничног троугла Уме да одреди однос углова и страница у троуглу Уочава осносиметричне и централно симетричне фигуре и зна да одреди осу и центар симетрије Зна да нацрта две подударне фигуре и да их повеже са карактеристичним својствима и да уочава одговарајуће елементе подударних троуглова Зна да нацрта и конструише основне елементе потребне за конструкцију троугла Зна да конструише троугао на основу датих основних елемената.	Зна да користи основна својства и неједнакост троугла Зна да одреди елементе који су потребни за доказивање подударности троуглова Зна да објасни ставове подударности, истакне подударне елементе два троугла на датој слици Зна да нацрта скицу и означи основне елементе троугла, на основу скице конструише задати троугао и одреди јединственост решења Зна да одреди симетралу сваке странице и сваког угла троугла, конструише описану и уписану кружницу троугла и при томе користи прибор Уме да искористи везу између осне и централне симетрије и подударности троуглова	Уме да конструише троугао подударан датом троуглу Зна да примени ставове подударности Примењује својства троугла у проблемским задацима. Уме да користи знања о троуглу за даље учење геометрије и у осталим математичким областима. Зна да докаже подударност два троугла ако су им познати подударни елементи користећи одговарајући став о подударности троуглова Примењује подударност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката Сналази се на мапама, проналази најкраћи пут, процењује удаљеност у свакодневном животу. Уме да докаже да су две осносиметричне или две

		Зна да одређује центар описане и уписане кружнице троугла.		централносиметричне фигуре подударне
ЧЕТВОРОУГАО (22; 8 + 14)	Зна да одреди и правилно обележи темена, странице, дијагонале, унутрашње и спољашње углове четвороугла Правилно користи геометријски прибор за цртање четвороугла Разуме појам четвороугао, квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез, делтоид Уме да препозна њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор Разликује четвороуглове на основу њихових својстава	Уме да разликује конвексне и неконвексне четвороуглове Зна да одреди однос углова и страница у четвороуглу Зна да одреди збир углова у четвороуглу. Зна да одреди унутрашње и спољашње углове четвороугла Зна да наведе основне особине паралелограма, да одреди центар симетрије паралелограма и конструише његову висину Зна да нацрта и конструише основне елементе потребне за конструкцију паралелограма и трапеза Зна основне особине различитих четвороуглова (једнакост свих страница код квадрата, једнакост паралелних	Уме да користи основна својства четвороугла, паралелограма и трапеза Уочава однос дијагонала код сваког паралелограма Зна да одреди да ли се у паралелограм може уписати или око њега описати кружница Зна да нацрта скицу и означи основне елементе паралелограма и трапеза, на основу скице конструише задати паралелограм и трапез и одреди јединственост решења, уочава везу измрђу конструкције троугла и трапеза Конструише паралелограм и трапез на основу датих елемената. Зна да примени својства централне и осне симетрије у једноставнијим задацима	Зна да конструише различите врсте четвороуглова Уме да користи основна својства четвороугла (квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез) уме да их конструише. Примењује сабирање и одузимање вектора у реалним ситуацијама. Уме да користи основна својства делтоида. Користи знање четвороугла у свакодневном животу, на пример за уређење стана, израду декоративних предмета, рачуна колико је оградe потребно за ограђивање парцеле четвороугаоне површине.

		страница код правоугаоника,...) Зна да сабере и одузме два вектора, одреди супротан вектор датом, помножи вектор датим бројем	Зна да одреди половину и четвртину датог вектора	
<u>ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА (16;6 + 10)</u>	Уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата, правоугаоника, паралелограма, ромба, трапеца и четвороугла са нормалним дијагоналама на основу елемената који непосредно фигуришу у задатку. Зна да користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине Уме да претвори веће јединице дужине у мање Зна да при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу и да заокругли величине исказане датом мером	Уме да пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу Зна да дату величину искаже приближном вредношћу Уме да рачуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце и разложиву једнакост.	Зна да користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеца, уме да рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка и уме да их конструише Уме да претвара различите јединице мере	Уме да процени и заокругли дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима Зна да изрази оцену грешке У свакодневном животу зна да рачуна површину кућа, станова, башта, делова намештаја, процењује колико треба плочица за прикривање пода или зида.
<u>ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ И АНАЛИЗА (8; 4 + 4)</u>	Проценат остварености 30% до 49%	Проценат остварености 50% до 69%	Проценат остварености 70% до 85%	Проценат остварености 86% до 100%

р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ (ДОПУНСКА)	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
	<u>ЦЕЛИ БРОЈЕВИ</u>	Чита и пише различите целе бројеве. Упоредује два цела броја. Представља цео број на бројевној правој. Користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелном представом
	<u>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</u> Први део	Чита, записује, упоређује и представља на бројевној правој рационалне бројеве записане у облику разломка или у децималном запису, помажући се сликом кад је то потребно Преведи децимални запис рационалног броја у разломак и обрнуто. Извршава једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања рационалних бројева само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n, где је n природан број Решава линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану Одређује задати проценат неке величине.Тумачи податке приказане табелом и графички
	<u>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</u> Други део	Чита, записује, упоређује и представља на бројевној правој рационалне бројеве записане у облику разломка или у децималном запису, помажући се сликом кад је то потребно Преведи децимални запис рационалног броја у разломак и обрнуто. Извршава једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања рационалних бројева само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n, где је n природан број

		Решава линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану Одређује задати проценат неке величине. Тумачи податке приказане табелом и графички
	<u>ТРОУГАО</u> <u>Први део</u>	Влада појмом троугла, (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор, разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла) Класификује троуглове на основу њихових својстава. Интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
	<u>ТРОУГАО</u> <u>Други део</u>	Влада појмом троугла, (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор, разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла) Класификује троуглове на основу њихових својстава. Интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
	<u>ЧЕТВОРОУГАО</u>	Влада појмом четвороугао, квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез, делтоид (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор) Класификује четвороуглове на основу њихових својстава
	<u>ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА</u>	Влада појмом четвороугао, квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез, делтоид, разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата, правоугаоника, паралелограма, ромба и трапеза на основу елемената који непосредно фигуришу у задатку. Користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине Претвара веће јединице дужине у мање. При мерењу бира одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером

р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ (додатна)	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
	<u>ЦЕЛИ БРОЈЕВИ</u>	Одређује вредност сложенијег бројевног израза. Решава проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз с целим бројевима. Разуме приказ температуре у временској прогнози, разлике у временским зонама, линије времена у представљању историјских догађаја, ранг-листе, финансијска стања. Користи знање целих бројева за даље изучавање скупова бројева
	<u>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</u>	Одређује вредност сложенијег бројевног израза Користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама Саставља и решава једначине и неједначине Користи једначине, неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке Примењује процентни рачун у сложеним ситуацијама. Разуме временску прогнозу и стање на банковном рачуну. Решава задатке из физике у којима се појављују пропорционалне величине, одређује стварне удаљености на географским картама и плановима градова, у свакодневним ситуацијама (у куповини, кулинарству итд.)примењује знање о процентима и односима величина Одређује вредност сложенијег бројевног израза Користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама Саставља и решава једначине и неједначине Користи једначине, неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке

		Примењује процентни рачун у сложеним ситуацијама. Разуме временску прогнозу и стање на банковном рачуну. Решава задатке из физике у којима се појављују пропорционалне величине, одређује стварне удаљености на географским картама и плановима градова, у свакодневним ситуацијама (у куповини, кулинарству итд.)примењује знање о процентима и односима величина
	<u>ТРОУГАО</u>	Користи основна својства троугла уме да их конструише. Примењује својства троугла у проблемским задацима. Знања ио троуглу користи за даље учење геометрије и још неких математичких области. Сналази се на мапама, проналази најкраћи пут, процењује удаљеност у свакодневном животу. Примењује подударност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката : Користи основна својства троугла уме да их конструише. Примењује својства троугла у проблемским задацима. Знања ио троуглу користи за даље учење геометрије и још неких математичких области. Сналази се на мапама, проналази најкраћи пут, процењује удаљеност у свакодневном животу. Примењује подударност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката
	<u>ЧЕТВОРОУГАО</u>	Користи основна својства четвороугла, (квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез) уме да их конструише. Користи сабирање и одузимање вектора у реалним ситуацијама. Користи основна својства делтоида. Користи знање у свакодневном животу, н апример за уређење стана , израду декоративних предмета, рачуна колико је ограде потребно за ограђивање парцеле четвороугаоне површине.

	<u>ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА</u>	Користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеца, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише По потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима Процењује и заокругљује дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке. У свакодневном животу рачуна површину кућа, станова, башта, делова намештаја, процењује колико треб апочица за прикривање пода или зида.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА			Разред: ШЕСТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; одреди положај органа човека и њихову улогу; цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; хумано поступа према организмима које истражује;	Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије. Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња. Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање. Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и	За достизање исхода: упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; одреди положај органа човека и њихову улогу, цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; хумано поступа према организмима које истражује, акценат треба ставити на ученичко истраживање основних сличности и разлика спољашње и унутрашње грађе и функционисања различитих живих бића. Препоручује се да се хијерархијски низ сложености обради од нивоа организма ка ћелији, на

		начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса. Откриће ћелије и микроскопа. Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти). Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.	примеру грађе човека, с обзиром да је грађа људског тела најпогоднија за разумевање на овом узрасту. Ученици треба да разумеју да се наше тело састоји од органа, међусобно повезаних у системе, да системи обављају животне функције, да се органи састоје од група повезаних ткива, а ткива од група ћелија. Дакле, у објашњавањима грађе живих бића требало би се кренути од макронивоа, тј. видљивог (уз опис функције органа), ка саставним деловима (до ћелије). При обради хијерархијског низа не препоручује се обрада типова ћелија и подела ткива на типове. Потребно је само да се разуме хијерархија грађе вишећелијског организма и да ученици схвате разлику између ћелије и ткива, и органа и система органа, и то на блиским примерима (на пример, систем органа за дисање, варење, итд. – код човека). За упоредни преглед спољашње грађе човека и других животиња и биљака, кад год је могуће треба обрађивати примере из непосредног окружења (парк, школско двориште, место становања...). Потребно је водити рачуна да се ученици хумано опходе према живим бићима које истражују. Уколико се ради о животињама, треба
--	--	---	--

			поступати у складу са Законом о добробити животиња (Закон о добробити животиња, Службени гласник Републике Србије, члан 44. „Огледи на животињама у образовне сврхе могу се спроводити само ако не проузрокују бол, патњу, страх, стрес, повреду или смрт животиња. У основним и средњим школама дозвољено је обављати вежбе на живим животињама које су опсервативног карактера”). Разлике у грађи и начину функционисања и сличности и разлике у обављању основних животних функција вишећелијских организама требало би обрадити упоредно на одабраним представницима биљака, гљива и животиња. Приликом обраде биљних органа потребно је посветити пажњу улогама, а грађом и типовима органа (листова, стабала...) не треба се бавити детаљно. Ђаци, кроз вежбе, могу да уочавају разлике између тих органа на примерцима биљака различитих врста. Важно је да ученик што више самостално „открива”, на пример успостави везу између грађе и облика зуба са начином исхране, установи путеве тока воде кроз биљку кроз извођење огледа (биљка у
--	--	--	---

			обојеној води) итд. Израдом упоредног прегледа грађе различитих организама ученици ће моћи лакше да уоче сличности и разлике спољашње грађе. На сличан начин се могу поредити и основне животне функције биљака, животиња и гљива. Потребно је пажљиво описати вишећеличност, тј. направити разлику између „удруживања ћелија у колоније” (присутна и код појединих прокариотских ћелија и код неких примарно једноћелијских еукариота) и правих вишећелијских организама код којих постоје ткива (и органи). Најбољи начин да се ова разлика подвуче јесте објашњење да код примарно једноћелијских облика, свака ћелија може самостално да обавља све животне функције, као и да самостално опстане у животној средини, док код вишећелијских организама постоји „подела посла” међу ћелијама, па стога појединачне ћелије, изван целог организма, не могу опстати. Појавом епитела, спољашњег слоја ћелија, у еволуцији вишећеличности, успоставља се разлика између организма (индивидуе) и колоније, и јасно разграничава унутрашњост тела од околне средине. Препорука је да се уместо термина „колонијални
--	--	--	--

			организми”, користити термин „удруживање ћелија у колоније”. За изучавање грађе ћелија и ткива треба користити школски микроскоп. У складу са могућностима, потребно је фаворизовати индивидуални ангажман ученика у изради микроскопских препарата и микроскопирању. Препорука је да се грађа ћелије обрађује путем самостално израђених, као и виртуелних модела ћелије (коришћењем ИКТ-а, разних едукативних платформи на интернету, уоутубе...). Потребно је нагласити улогу и значај мембрана у ћелији, као и да вакуоле постоје и у биљној и у животињској ћелији. Осим тога, треба обрадити и цитоплазму, једро, митохондрије и хлоропласте. При обради једра, требало би, као наследни материјал, поменути ДНК и гене (без залажења у детаље), да би се у оквиру области Наслеђивање и еволуција довели у везу са наслеђивањем особина током размножавања. При обради хлоропласта, треба поменути зелени пигмент хлорофил и његову основну улогу. Након обраде грађе ћелије треба обрадити основне процесе који се одвијају у ћелији: ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице
--	--	--	--

			о фотосинтези. Фотосинтезу треба обрадити на примеру биљака, док организме, као нпр. алге и модрозелене бактерије, треба само поменути као фотосинтетичке организме. При обради ћелијског дисања и фотосинтезе треба имати у виду да ученици овог узраста нису још учили хемију, па у том смислу треба прилагодити и ниво обраде ових садржаја. Организми који су задржали једноћелијски облик организације могу се обрадити на примерима: модрозелена бактерија, амеба и ћелија квасца. Достизање исхода је могуће кроз различите вежбе и практичне активности ученика као нпр. израда плаката (људско тело, упоредни преглед спољашње грађе: човек, један кичмењак, један бескичмењак, биљка, гљива), квиз (нпр. Чији су зуби?), мерење пулса при мировању и физичкој активности, испитивање тока воде кроз биљку, дисековање цвета, размножавање биљака семеном и пелцером, микроскопирање ћелија квасца/инфузоријума/самостално направљених препарата, употреба едукативних филмова (нпр. Живот у капи воде) итд.
--	--	--	--

ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода	Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране. Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења. Угрожавање живих бића и њихова заштита	У достизању исхода у овој области: направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином, знања и искуства ученика стечена у првом циклусу и претходном разреду, треба проширити и надоградити појмовима: животна средина, популација, екосистем и еколошка ниша. Ученици треба да их јасно разликују. Не препоручује се обрада особина популације (бројност, густина...) и подела екосистема на типове. Обрада може да буде праћена радионичарским, односно групним радом. Ученицима се могу понудити велики цртежи различитих и репрезентативних екосистема попут језера, ливаде и шуме и мале слике карактеристичних врста и њихових адаптација на одређена станишта које су истражили у петом разреду, са задатком да мале слике залепе на велике, како би се дочарале еколошке нише. Простор који те врсте насељавају у екосистему се може обележити и бојама (слично немим
-------------------------------	---	--	---

			картама у географији). На истом материјалу стрелицама могу да дочарају и ланце исхране. Може се обрадити и спратовност (вертикална и хоризонтална) са узроцима распоређивања по спратовима. Препорука је да се теме обрађују уз више вежби теренског типа (школско двориште, оближњи парк...). На пример: ученици у школском дворишту, на скици површине дворишта, обележавају договореним симболима уочене организме, животне форме и/или адаптације, а на следећем часу раде на приказивању резултата. Сумирањем резултата свих парова/група стичу целовиту слику о значењу еколошких појмова које изучавају. Задаци за ученике/парове/групе типа Истражи и прикажи могу да буду добар показатељ у којој мери су ученици разумели основне еколошке појмове. Истраживање може да подразумева неким ученицима познат терен, научно популарну литературу, интернет. Начин приказа резултата може бити задат или по слободном избору. Важно је да се обезбеди час за презентовање резултата истраживања, као и да ученици сами процене квалитет и добију повратну
--	--	--	--

			информацију од наставника. Акценат треба ставити на односе размножавања када су у питању јединке исте популације и трофичке односе када су у питању јединке различитих популација. Приликом обраде абиотичких фактора, не треба инсистирати на груписању у едафске, орографске и климатске, већ пажњу треба усмерити на њихов утицај на раст и развиће. Ученици би могли да гаје биљке под одређеним условима, нпр. засеју зрна пшенице на различите подлоге (песак, црница – земља за цвеће), па једну биљку заливају превише, другу премало, једну изложе расту без светла, друга расте на светлу, итд. Резултати огледа представљају очигледан утицај абиотичких фактора. Значај абиотичких и биотичких фактора се може обрадити и кроз истраживање адаптација животиња, сличних оним који су обрађивани у петом разреду, а кроз примере односа исхране и конкуренције. Антропогени фактор треба обрадити кроз различите облике загађења, без улажења у хемијске процесе јер ученици немају потребна знања из ове области. Као један од биотичких фактора, антропогени фактор може имати негативан и позитиван ефекат.
--	--	--	---

			Негативан ефекат би се могао проучити на пшеници израслој у оптималним условима, коју би заливали нпр. сирћетом, раствором детерџента, уљем, посипали лишће песком (или пудером), са задатком да посматрају последице таквог третмана, упоређују са контролом и изведу закључак. Негативан антропогени ефекат би се могао обрадити и у саставу области Човек и здравље кроз оглед „прављење вештачког смога у тегли”. Уз помоћ батеријске лампе лако може да се дочара загађење ваздуха, које се може понекад видети у сумрак испод сијалице бандере, а може се повезати са утицајем на здравље органа за дисање. Позитиван антропогени ефекат се може повезати, између осталог, и са вештачком селекцијом. Требало би укључивати ученике у активности за заштиту животне средине, мотивисати их да предлажу акције и да на своје вршњаке делују личним примером.
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; повеже еволутивне промене са наследном	Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине (веза између гена и особина,	Исходи ове области: истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; повеже еволутивне промене са наследном

	варијабилношћу и природном селекцијом; групише organisme према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;	утицај спољашње средине). Индивидуална варијабилност. Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека	варијабилношћу и природном селекцијом, доприносе надограђивању претходно стечених знања о узроцима различитости јединки у једној популацији. Додатно, у шестом разреду ће ова знања бити употребљена за разумевање улоге индивидуалне варијабилности у адаптирању организама на услове животне средине и, последично, еволуцији живог света. Будући да је у петом разреду започета тема о наслеђивању, тј. о томе да потомци личе на своје родитеље, као и да је у шестом разреду планирано да се обрађује грађа ћелија, требало би увести појмове ген и ДНК (у једру или ван једра код прокариота). Осим појмова ДНК, ген и наследна особина, не препоручује се увођење појмова као што су хромозом, нуклеотид, генотип, фенотип. Гени се могу представити као делови ДНК који носе информације о особинама, а деобу ћелија, без било каквих детаља о митози и мејози, као начин преноса и расподеле наследног материјала оличеног у ДНК и генима. Довољно је нагласити да у деобама телесних ћелија настају „ћерке” ћелије које су идентичне ћелији од које су настале (по садржају наследног материјала) и да је деоба телесних ћелија нужна за
--	--	--	--

			развиће вишећелијског организма. С друге стране, ћелијска деоба при којој настају гамети (специјализоване ћелије у вишећелијском организму), подразумева да се количина наследног материјала преполови. Спајањем два гамета, поново се успоставља дупла количина наследног материјала који ће имати телесне ћелије потомачког организма. С обзиром да родитељи имају различите варијанте гена, потомак ће имати нову комбинацију гена и другачије особине. За размножавање једноћелијских организама, у поређењу са вишећелијским, треба поменути само сличност са деобом телесних ћелија вишећелијских организама. Комбиновање различитих гена родитеља у потомству треба повезати са индивидуалном варијабилношћу, која је обрађена и у петом разреду. У овом контексту поменути да особине јединке зависе и од наслеђених гена и од животне средине (примери су већ дати и у петом разреду, а овде их треба проширити – нпр. већа количина хране коју узима нека јединка доводи до веће телесне масе и димензија, без обзира на наслеђене гене). Индивидуалну варијабилност организама у популацији (појам
--	--	--	--

			популације је обрађен у области Живот у екосистему) овде треба повезати са механизмом природне селекције, као еволуционим механизмом који доводи до адаптирања организама на услове животне средине (повезати са темама у области Живот у екосистему). С обзиром да у једној популацији постоје разлике између јединки у бројним особинама, оне јединке са особинама које им омогућавају да у датим условима животне средине боље преживљавају и, самим тим, више се репродукују, више ће својих гена пренети у наредну генерацију (имаће више потомака) у односу на јединке које имају другачије особине. Примери се могу односити на дебљину крзна код организама у хладним пределима (јединке у популацији са дебљим крзном боље преживљавају од оних са танким крзном) или еволуцију мимикрије (јединке са обојеношћу тела која их боље камуфлира у животној средини, биће мање уочљиве за предаторе). Потребно је подстицати ученике да сами пронађу примере о деловању природне селекције. У оквиру обраде вештачке селекције, препорука је да ученици сами истраже које су биљке и животиње људи
--	--	--	---

			почели припитомљавати у прошлости и због чега. Овим се ученицима скреће пажња да је вештачка селекција пре свега занимљив биолошки феномен, али да је такође имала и историјски, социолошки и културолошки значај важан за развој људске заједнице. Обрада теме на овај начин допринеће не само повећању знања из биологије, већ и подизању нивоа опште културе и информисаности ученика. При обради ове теме, посебно нагласити користи праксе вештачке селекције за данашње људе и животну средину. Препорука је да природну и вештачку селекцију треба реализовати кроз обраду и табеларно и графичко приказивање неколико различитих примера, са обавезним извођењем закључака. Потребно је ученике подстицати да истражују нове примере индивидуалне варијабилности и резултате прикажу одељењу.
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА		Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећеличности). „Дрво живота” (заједничко порекло и основни принципи	У достизању исхода: групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; одреди положај непознате врсте на „дрвету живота” на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама, основна идеја коју

		филогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организми са једром. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота”.	ученици треба да усвоје је да су сви организми који данас живе на Земљи потомци заједничког претка, који је био једноћелијски организам без формираног једра (нагласити чињеницу да и данас постоје слични организми). Требало би поменути само оквирни период за који се везује постанак живота на Земљи (од пре 3,8 до 4,5 милијарди година), без помињања назива геолошких доба, јер ће се она обрађивати у старијим разредима. Користећи већ усвојена знања ученика о грађи једноћелијских организама (у области Јединство грађе и функције као основа живота), требало би обрадити улогу ћелија без једра и ћелија са једром у појави вишећелијности (и појаву биоенергетских органела, митохондрија и хлоропласта, у ћелијама). Пажљиво би требало описати вишећелијност, јер се она односи на ткива, али и на удруживање појединих прокариотских ћелија (не треба помињати термине биофилмови и плаке) и удруживање еукариотских ћелија у колоније, често са поделом рада међу ћелијама, или у једноставне организме на ћелијском нивоу организације (нпр. сунђери). Потребно је нагласити да се важним
--	--	--	---

			догађајем у еволуцији вишећеличности сматра појава епитела, који прави разлику између организма (индивидуе) и колоније. При разврставању и груписању живог света, треба користити филогенетски приступ, односно заједничко порекло, принцип сродности и сличности. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота” треба да има логички след, који произилази из знања о грађи ћелија. Полазећи од заједничког претка у основи дрвета, треба издвојити грану која води ка данашњим организмима без једра (нпр. бактерије и модрозелене бактерије из домена Бацтериа) и грану која представља организме са једром (домен Еуцариа). У оквиру организама са једром, треба издвојити гране једноћелијских (са хлорофилом – нпр. алга хлорела и без хлорофила – нпр. амеба), као и вишећелијских организама. Како се вишећеличност у току еволуције појавила у оквиру неколико посебних група, неке групе организама имају хлорофил (биљке, вишећелијске алге), а друге су без хлорофила (гљиве и животиње). Не треба улазити у детаљнија гранања која постоје у оквиру сваке од поменутих главних група на „дрвету
--	--	--	---

			живота”. Алге треба третирати као несистематску групу и не представљати их као посебну таксономску категорију. На овај начин, упућивањем да се организми класификују на основу јасно дефинисаних критеријума, одн. биолошких одлика, ученик ће бити у стању да одреди положај било које врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама. Не треба улазити у детаљну грађу организама, већ само искористити сличности и разлике (једноћелијски или вишећелијски, имају хлоропласте или не, сличности/разлике у хабитусу...). Само на нивоу информације, може се поменути да постоји и трећа велика група организама (Арцхаеа) слична бактеријама, која ће се обрађивати у старијим разредима.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција;	Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Пuteви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бескичмењака, тровање	За достизање исхода у овој области прикупе податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; збрине

	доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине;	храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.	површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине, акценат је на превенцији и заштити од, пре свега, бактеријских инфекција. Препоручује се да ученици прикупе податке о радовима истакнутих научника који су се бавили истраживањем здравља човека (како су дошли до идеје, на који начин су радили истраживања и друге занимљивости), како би разумели пут ка великим открићима. Требало би обрадити начине на које се људи могу заразити бактеријама изазивачима болести: директним контактом (додиривањем или коришћењем истог прибора за хигијену и одеће) или индиректно (ваздухом, преко хране или воде, или преко инсеката и других животиња) и које су мере превенције које треба предузети (оштећења коже и ране су улаз за бактерије). Добра лична хигијена, хигијенско спремање хране, коришћење воде из проверених
--	--	--	--

			извора, су мере превенције које ученици треба да примењују свакодневно, како би смањили могућност инфекције (редовно прање руку, заштиту хране од контакта са животињама, остављање хране на ниској температури...). Посебно треба обратити пажњу на антибиотике: откриће антибиотика, улога организама у њиховој производњи, зашто их је потребно узимати искључиво уз савет лекара и зашто је потребно довршити комплетну терапију антибиотикима. Ова тема се може повезати са селекцијом и резистенцијом бактерија на антибиотике. Ученици би требало да препознају ситуације када треба да се обрате лекару (односно старијој особи), а када могу и сами да реагују и пруже помоћ (збрину површинску озледу коже и укажу прву помоћ у случају блаже сунчанице и топлотног удара). Не препоручује се увежбавање имобилизације и коришћења завоја. Потребно је да ученик зна да је алкохолизам најчешћа болест зависности, колико алкохол штети организму, функционисању породице и друштву, како да препозна знаке зависности код људи у непосредном окружењу (породици) и коме се
--	--	--	--

			обратити за помоћ. Ову тему треба обрадити неутрално и пажљиво
Праћење и вредновање	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова. Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји. Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације. Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема. Дневници рада ученика, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци. Експерименти, истраживачки пројекти. Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји. Посматрање, контролне вежбе, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе.		
Начин прилагођавања	Ученици у складу са индивидуалним могућностима учествују у настави. Наставник разговором храбри оне који су несигурни, пружа подршку и охрабрује их у њиховим покушајима и трагањима за одговорима, али без наметања својих критеријума и ставова. Наставник прилагођава захтеве у обради нових садржаја и практичном раду у односу на индивидуалне могућности ученика који су укључени у ИОП, користећи принципе индивидуализоване и диференциране наставе.		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА БИОЛОГИЈА 6.РАЗРЕД				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	зна да су организми изграђени од ћелија и основне делове ћелије, као и основне органа биљака, животиња и човека.	зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека, идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и разлике	познаје основну грађу органа биљака, животиња и човека и објасни њихову улогу, као и улоге неких органела у ћелији.	разуме положај органа биљака, животиња и човека и повезује их са њиховом улогом у организму. -уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата.

		између биљне и животињске ћелије		
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште, животна заједница), препознаје утицаје појединих неживих и живих фактора на организме и популације.	зна да објасни разлике између еколошких појмова: животна средина, станиште, популација, биоценоза и типове еколошких фактора	разуме разноврсност односа организама у популацији и биоценози, као и утицаје еколошких фактора на њих.	разуме утицај човека на биосферу, илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава, као и његов утицај на односе организама у популацији и биоценози.
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте, да објасни појам наслеђивања, зна основне појмове о процесима размножавања, зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал, зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују.	разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања, разуме механизам настанка зигота, разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима, као и разлике између полних и телесних ћелија	зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина, прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке	разуме како настају нове врсте, уме да објасни и наводи примере за варијабилност, и објасни значај природне и вештачке селекције
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	уме да наведе карактеристике живих бића, разликује живу и неживу природу,	примењује критеријуме за разликовање живог од неживог, разуме значај	разуме везу биологије и примењених биолошких наука (медицине, ветерине,	показује веће интересовање, поставља питања, наводи своје примере,

	препознаје основни лабораторијски прибор, зна да користи лупу, црта и пише - зна да су најситнија жива бића изграђена од једне ћелије, зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама, зна основне делове ћелије. -зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека, познаје основну организацују органа у којима се одвијају животни процеси и да објасни појам еволуције.	експеримента. -разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијском организму, зна улогу појединих делова ћелије, разуме разлику између биљне и животињске ћелије, разуме нивое организације јединке (зна да се ћелије групишу у ткива, да ткива изграђују органе ...), да објасни појам варијабилности у оквиру врсте. -разуме да је за живот потребна енергија коју организми обезбеђују исхраном, разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, растење, размножавање ...), разуме да у процесу фотосинтезе биљке производе храну.	фармације ...). - Објасни појам еволуције и основне факторе који доводе до ње. -разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују при чему се ослобађа енергија и да се тај процес зове дисање	уопштава, примењује методе за упознавање природе. -примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима (нпр. делови организма, плодови)
--	---	---	--	---

ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	познаје основне хигијенске мере и разуме зашто су потребне, познаје основне принципе здраве исхране, зна основне изазиваче болести и како неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима).	разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница, зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора).	идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.	познаје узроке и физиолошке последице заразних болести, познаје главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност
--------------------	---	---	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА			Разред: ШЕСТИ	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.			Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Активности наставника и ученика	
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	- самостално користе микроскоп и микроскопирају -цртају, анализирају уочено испод микроскопа -именују и објашњавају улогу ћелије и ћелијских органела	Делови микроскопа Грађа ћелије Једноћелијски и вишећелијски организми Нивои организације живих бића Исхрана	Активности наставника: подстицати ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују, редовно	

	-анализирају грађу биљне ћелије -самостално праве препарате и микроскопирају једноћелијске организме -табеларно приказују одлике гљива, биљака и животиња -скицирају обележавају њихове делове -објасне разлике између нивоа организације живих бића -микроскопирање ткива -примењују научне методе у истраживању -изводе закључке од чега зависи облик кљуна код птица -огледима демонстрирају процес фотосинтезе и процес размене гасова Огледом демонстрирају процес ћелијског дисања квасца Уочавају разлике у транспорту супстанци код различитих група Објашњавају појам крвоток и лимфоток -испитују како се знојењем расхлађује тело -огледом демонстрирају вегетативно размножавање	Фотосинтеза Дисање Транспорт супстанци код биљака и животиња Излучивање Размножавање	пратити рад и залагање ученика на часу подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима, уважавање и прихватање различитости менторска улога наставника неговање позитивне климе у одељењу омогућити подстицајну средину за рад и учење охрабрује, помаже и подстиче ученике омогућити ученицима да сами изводе закључке Активности ученика: испитује, повезује, анализира, експериментише, примењује, интерпретира, класификује, дискутује, закључује практична примена стечених знања активно учешће у раду самопроцењивање напретка запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство....
--	--	---	--

	- на ботаничком материјалу препознају делове цвета		учествује у групном раду, у пројектима прикупља информације из различитих извора
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	разликују еколошке појмове -наводе примере међусобног утицаја живих бића -познају просторну организацију биоценозе -провере утицај еколошких фактора на раст и развиће семена биљака -групишу организме према животној форми -препознају адаптације организама -цртају ланце исхране -провраћају квалитет ваздуха у окружењу и утицај човека на природу -предлажу мере заштите угрожених врста	Од биосфере до популације Еколошки фактори Адаптације и животне форме Ланци исхране Позитиван и негативан утицај човека на природу Угрожене врсте	
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	изолују днк у школским условима -разликују бактеријску од еукариотских хромозома, скицирају и микроскопирају -приказују на родословном стаблу наслеђивање појединих особина -препознају природну селекцију на примерима	Днк, гени и хромозоми Варијабилност код маслачка – вежба Природна и вештачка селекција	

	-разликују природну од вештачке селекције		
	објашњавају постанак живота на Земљи -праве фосилни отисак -објашњавају значај фосила -скицирају дрво живота -уочавају разлику између организама без једра и са једром -самостално микроскопирају	Постанак живота на Земљи „Дрво живота” Организми без једра. Организми са једром	
	објашњавају и повезују бактерије са болестима које изазивају Изводе оглед гајење културе бактерија -посматрање буђи испод микроскопа -дебата на тему употребе антибиотика -разликују путеве преношења заразних болести -објашњавају значај прве помоћи -објашњавају штетност алкохола по здравље	Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици Путеви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ Болести зависности	

Праћење и вредновање	На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења, изабрати теме на додатној настави, пружити повратну информацију о напретку. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, себе и сопствени рад
Начин прилагођавања	Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика да према њима планира и прилагођава наставне активности.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Техника и технологија			Разред: 6
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	- повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања; - класификује кућне инсталације на основу	Значај и развој грађевинарства. Просторно и урбанистичко планирање. Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за	У области животно и радно окружење обрађују се садржаји који се односе на грађевинарство као грану технике. Уз помоћ медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати историјски развој грађевинарства и повезати га са

	њихове намене;	индивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора. Кућне инсталације.	побољшањем услова живљења (по могућству интерактивно). Препорука је да се користите рачунарске мапе за одређивање положаја грађевинских објеката у односу на околину. Путем посматрања и анализе примера, навести ученике да анализирају и закључују како се култура становања разликује у зависности од врста насеља (рурално и урбано насеље) и стамбених објеката, које су карактеристике и посебности, као и како се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. Потребно је упознати ученике са врстама и наменом кућних инсталација и правилном употребом. Препорука је да се обезбеде услови за ситуационо учење нпр. кроз компјутерску симулацију.
2. САОБРАЋАЈ	- повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања;	Саобраћајни системи. Саобраћајни објекти. Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача	У односу на програм петог разреда, у области саобраћај садржај је проширен и односи се на саобраћајне објекте, њихову намену, функционисање и организацију саобраћаја. Посебно обратити пажњу да безбедност

	• класификује кућне инсталације на основу њихове намене;	бицикла у јавном саобраћају.	учесника у саобраћају зависи и од прописне инфраструктуре (опреме пута, обележавања и сигнализација, квалитет израде саобраћајних објеката) као и прилагођавања постојећим условима (брзина). Препорука је да се кроз примере симулације, а који су доступни на Интернету, ученици уведу у ситуацију да препознају сигурносне ризике и предвиде опасне ситуације у саобраћају. Уз помоћ мултимедијалних примера објаснити како се управља саобраћајем коришћењем ИКТ и колико такво управљање утиче на безбедност путника и робе. Са аспекта безбедности учесника у саобраћају обратити пажњу на учешће пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. За реализацију ових садржаја користити мултимедије као и саобраћајне полигоне практичног понашања у саобраћају у оквиру школе. Препоручује се да се, уколико школа нема просторне могућности за израду саобраћајног полигона, користе
--	--	------------------------------	---

			дворишта, шири ходници или фискултурне сале ради остваривања овог исхода.
3. ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	• скицира просторни изглед грађевинског објекта; • чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену дговарајућих правила и симбола; • користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; • самостално креира дигиталну презентацију и представља је;	Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација	У овом делу програма ученици развијају нове интегрисане модалитете техничке и дигиталне писмености. Ученике треба оспособити за рад у рачунарској апликацији за техничко цртање примереној њиховом узрасту и потребама. Објаснити правила и симболе који се користе у техничком цртању у области грађевинарства. Приликом израде техничких цртежа на папиру и помоћу рачунара препоручује се индивидуални облик рада. Ученици треба задати да скицирају просторни изглед одређеног грађевинског објекта који им је познат.. Упознати ученике са радом у рачунарској апликацији за унутрашње уређење стана наглашавајући функционалност и естетску вредност решења. Како би ученици функционализовали стечена знања предвидите мини-пројекат на тему израде скице хоризонталног и вертикалног пресека стана у коме

			ученици живе и уређење стана према истим. Скица може бити израђена на папиру или помоћу рачунара. Ученици своја решења скице грађевинског објекта и унутрашњег уређења стана самостално представљају током редовне наставе. У оквиру ових активности предвидети коришћење дигиталних презентација које су ученици израдили.
4. РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	• класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; • повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; • повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; • реализује активност која указује на важност рециклаже; • образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. Обновљиви извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине	На почетку рада на овој области упознати ученике, на нивоу обавештености, са основном поделом грађевинских материјала (према пореклу и намени). Врсте, начин производње, основне карактеристике грађевинских материјала и њихову примену објаснити на елементарном нивоу, без улажења у детаље. Препоручљиво је ученицима показати угледне примере појединих грађевинских материјала или своје предавање поткрепити сликама, проспектима или мултимедијом. Упознати ученике са конструктивним елементима грађевинског објекта (темељ, зидови, међуспратна конструкција,

	енергије; • правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; • повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; • повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; • описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; • изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду;	Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије.	степенице и кров) уз међусобно функционално повезивање и начине изградње. Направити везу између конструктивних делова грађевинског објекта и материјала за њихову изградњу. Уз помоћ мултимедије или слика упознати ученике са врстама грађевинских објеката у оквиру нискоградње, високоградње и хидроградње. Тежиште овог дела теме ставити на изградњи стамбених грађевинских објеката у оквиру класичног (традиционалног) и савременог начина изградње. У оквиру овог дела области ученици треба да повежу делове конструкције и начине градње грађевинског објекта са њиховом наменом. Тежиште дела теме, у вези енергетике, је на рационалној потрошњи енергије за загревање стана/куће. Повезати значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије. Упознати ученике са врстама грејања у кући/стану. Посебно нагласити значај великих могућности коришћења обновљивих и алтернативних извора енергије за загревање стана/куће.
--	---	--	--

			У другом делу ове области, ученике упознати са организацијом рада у пољопривредној производњи и најважнијим машинама и уређајима које су неопходне за нормално одвијање производње. Кроз разне илустрације модела или мултимедију, оспособити ученике да препознају основне процесе пољопривредне производње са посебним освртом на производњу хране. Уз помоћ слика, мултимедије или макета ученицима треба представити најважније машине у пољопривреди са њиховим најбитнијим арактеристикама. Истакнути значај рециклаже материјала и заштите животне средине у грађевинарству и пољопривреди. На крају ове области ученике поступно увести у свет практичног стваралаштва. Кроз практичан рад ученици стечена теоријска знања претварају у функционална, развијајући алгоритамски начин размишљања од идеје до реализације. Њихов стваралачки рад треба да се заснива на изради модела грађевинске или пољопривредне
--	--	--	---

			машине, уређаја или модела који користи обновљиве изворе енергије, уз обавезну примену мера заштите на раду.
5. КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	- самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образложи избор; - самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; - креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; - припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; - израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења	Израда техничке документације. Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Представљање идеје, поступка израде и решења производа. Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова. Представљање производа и креирање дигиталне презентације.	За остваривање исхода у овој области потребно је поступно уводити ученике у алгоритме конструкторског моделовања при изради сопственог пројекта, креирању планске документације (листа материјала, неопходан прибор и алат, редослед операција, процена трошкова) до извршавања радних операција, графичког представљања замисли и процене и вредновања. Ученике треба упознати са могућношћу да се сами опредељују за одређену активност у оквиру дате теме која се односи на израду модела разних машина и уређаја у грађевинарству, израду макете грађевинског објекта или стана на основу плана и предлог за његово уређење као и моделовање машина и уређаја у пољопривредној производњи. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о

	материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; • учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; • одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;		условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ, израђују макету/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. Реализацијом својих пројеката откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, сазнавајући примену природних законитости у пракси. На тај начин ученици формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Уочавају како техника утиче позитивно на околину, а како се, понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење и развијање еколошке свести. Ученици учествују у успостављању критеријума за вредновање, процењују свој рад и рад других и предлажу унапређење постојеће макете/модела. У свим сегментима наставе у овој области, код ученика треба развијати предузетнички дух.
--	---	--	---

Праћење и вредновање	У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.
Начин прилагођавања	Прилагођавање начина праћења у циљу лакшег савладавања предвиђених садржаја Праћење у складу са личним карактеристикама ученика Што већа индивидуализација наставе (како са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка тако и са надареним ученицима). Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи. Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја. Усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање.

Наставни предмет:		Техника и технологија		Разред:		VI	
Циљ:		Циљ учења <i>технике и технологије</i> је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.					
НАСТАВНЕ ТЕМЕ		КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА					
		ДОВОЉАН (2)	ДОБАР (3)	ВРЛО ДОБАР (4)		ОДЛИЧАН (5)	

Животно и радно окружење	Уз помоћ наставника присећа се садржаја или основних појмова: - Развој грађевинарства - Планирања, пројектовања и урбанистички план - слабија активност на часу и у усвајању садржаја - изостаје повезивање садржаја унутар предмета - несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника: - Развој грађевинарства - Планирања, пројектовања и урбанистички план, ситуациони план шире околине и градилишта, главни пројекат - поседовање способности анализе садржаја - делимично повезивање усвојеног знања са сличним садржајем - исправљање грешака уз наставникову помоћ - слабија активност на часу - коришћење једног извора знања (учбеника или записа у свесци)	Познавање и разумевање наставних садржаја скоро у потпуности: - повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања; - класификује кућне инсталације на основу њихове намене; - делимични повезује усвојено градиво са другим сличним садржајима - примењује садржај, углавном. без грешке уз давање наставникових примера - заинтересованост за наставне садржаје уз активност на часу - самостално уочавање и исправљање грешака - коришћење различитих извора знања уз подстицај	Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра садржинске целине: - повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања; - класификује кућне инсталације на основу њихове намене; - бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података; - решава проблеме који имају и више решења, вреднује и образлаже решења и примењене поступке - континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их
Саобраћај	ДОВОЉАН (2)	ДОБАР (3)	ВРЛО ДОБАР (4)	ОДЛИЧАН (5)
	Уз помоћ наставника присећа се садржаја или основних појмова: - класификује врсте саобраћајних објеката према намени; - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; - слабија активност на часу и у усвајању садржаја - изостаје повезивање садржаја унутар предмета - несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника: - класификује врсте саобраћајних објеката према намени; - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; - поседовање способности анализе садржаја - делимично повезивање усвојеног знања са сличним садржајем - исправљање грешака уз наставникову помоћ - слабија активност на часу	Познавање и разумевање наставних садржаја скоро у потпуности: - класификује врсте саобраћајних објеката према намени; - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; - делимични повезује усвојено градиво са другим сличним садржајима - примењује садржај, углавном. без грешке уз давање наставникових примера	Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра садржинске целине: - класификује врсте саобраћајних објеката према намени; - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; - бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података; - решава проблеме који имају и више решења, вреднује и

		- коришћење једног извора знања (уџбеника или записа у свесци)	- заинтересованост за наставне садржаје уз активност на часу - самостално уочавање и исправљање грешака - коришћење различитих извора знања уз подстицај	образлаже решења и примењене поступке - континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их
--	--	--	--	---

НАСТАВНЕ ТЕМЕ	КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
	ДОВОЉАН (2)	ДОБАР (3)	ВРЛО ДОБАР (4)	ОДЛИЧАН (5)
Техничка и дигитална писменост	Уз помоћ наставника присећа се садржаја или основних појмова: - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уз примену одговарајућих правила и симбола; - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - креира дигиталну презентацију - слабија активност на часу и у усвајању садржаја - изостаје повезивање садржаја унутар предмета - несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника: - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - самостално креира дигиталну презентацију и представља је; - поседовање способности анализе садржаја - делимично повезивање усвојеног знања са сличним садржајем - исправљање грешака уз наставникову помоћ - слабија активност на часу - коришћење једног извора знања (уџбеника или записа у свесци)	Познавање и разумевање наставних садржаја скоро у потпуности: - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - самостално креира дигиталну презентацију и представља је; - делимични повезује усвојено градиво са другим сличним садржајима - примењује садржај, углавном, без грешке уз давање наставникових примера - заинтересованост за наставне садржаје уз активност на часу - самостално уочавање и исправљање грешака - коришћење различитих извора знања уз подстицај	Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра садржинске целине: - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - самостално креира дигиталну презентацију и представља је; - бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података; - решава проблеме који имају и више решења, вреднује и образлаже решења и примењене поступке - континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења,

				уважава препоруке за напредовање и реализује их
Ресурси и производња	ДОВОЉАН (2)	ДОБАР (3)	ВРЛО ДОБАР (4)	ОДЛИЧАН (5)
	Уз помоћ наставника присећа се садржаја или основних појмова: - врсте и коришћење грађевинских материјала; - врсте грађевинских објеката, системи градње и конструктивне елементе грађевине - техничких средстава у грађевинарству и пољопривреди;; - обновљивих извора енергије; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - изради једноставан модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду; - слабија активност на часу и у усвајању садржаја - изостаје повезивање садржаја унутар предмета - несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника: -врсте и коришћење грађевинских материјала; -врсте грађевинских објеката, системи градње и конструктивне елементе грађевине - техничких средстава у грађевинарству и пољопривреди; -обновљивих извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије; -повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; -описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; -изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду; -поседовање способности анализе садржаја -делимично повезивање усвојеног знања са сличним садржајем -исправљање грешака уз наставничкову помоћ -слабија активност на часу -коришћење једног извора знања (уџбеника или записа у свесци)	Познавање и разумевање наставних садржаја скоро у потпуности: - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; - реализује активност која указује на важност рециклаже; - образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; - правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; - повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; - повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду; - делимични повезује усвојено градиво са другим сличним садржајима - примењује садржај, углавном без грешке уз давање наставничких примера - заинтересованост за наставне садржаје уз активност на часу - самостално уочавање и исправљање грешака - коришћење различитих извора знања уз подстицај	Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра садржинске целине: - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; - реализује активност која указује на важност рециклаже; - образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; - правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; - повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; - повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду; - бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података; - решава проблеме који имају и више решења, вреднује и образлаже решења и примењене поступке - континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их
НАСТАВНЕ ТЕМЕ	КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
	ДОВОЉАН (2)	ДОБАР (3)	ВРЛО ДОБАР (4)	ОДЛИЧАН (5)

Конструкторско моделовање	- ради на нивоу присећања; - у групи почиње да ради на интервенцију наставника; - задатак не завршава и има грешака; - површан у раду и поштовању правила; - углавном је пасиван у групи	- у подели задатака групе потребна помоћ наставника; - за рад потребна помоћ,постицај и усмеравање; - спор и непрецизан у презентацији; - теже исказује своје мишљење; - није самосталан, прати друге; - научено градиво примењује погрешно; - делимично поштије правила рада	- мотивисан је и редовно извршава задатке; - решава проблеме користећи научене садржаје, - поштује правила рада - подржава рад групе и потстиче их на рад; - поуздан, марљив и одговоран; - презентује тачне податке	- Ученик је посебно мотивисан, креативан, одговоран у раду, поштује друге, редован у извршавању обавеза; - даје креативне примедбе и предлоге; - поштује правила рада; - у презентовању је јасан, тачан и уме да исказе суштину; - уочава битно и разликује га од небитног; - зна добро да организује и води рад у групи; - има високо развијено критичко мишљење
---	--	---	---	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Информатика и рачунарство ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења <i>Информатике и рачунарства</i> је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.		Разред: 6 Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
6. ИКТ	- правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са	Дигитални уређаји и кориснички програми. Управљање дигиталним документима. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијалним презентацијама које	Поновити и дискутовати са ученицима врсте дигиталних уређаја, као и намену програма које су користили у петом разреду. Оспособити ученике за рад у програму за управљање документима на рачунару (који је део оперативног

	мултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; - чува и организује податке локално и у облаку; - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; - приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; - објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја	садрже видео и аудио садржаје.	система рачунара), проналажење, копирање/пренос докумената са екстерних уређаја и меморија. Представити функције стандардних дијалога за читавање, снимање и проналажење датотека. Наставник бира корисничке програме (комерцијалне или слободне) које ће ученици користити. Програми за цртање, обраду текста, израду мултимедијалних презентација, снимање звука и видео-записа, репродукцију звука и видео материјала могу бити инсталирани локално на рачунару или у "облаку" тј. могу се користити преко интернета. При раду са текстом фокусирати се на креирање и форматирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста (нпр. писмо другу или другарици, кратак семинарски рад из биологије, распоред часова, списак ствари које треба понети на екскурзију). Све кораке у раду са програмом за обраду текста реализовати и у инсталираној верзији програма за обраду текста и на некој од бесплатних сарадничких платформи и мотивисати ученике да сарађују током креирања заједничких докумената.
--	---	---------------------------------------	--

	одговарајућом ЦЦ лиценцом;		Најпре обновити рад са основним алатима за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика,...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма одабиром тастатурног распореда за наше говорно подручје (ћирилица, латиница...) и инсистирати на примени језичког и дигиталног правописа. Усвојене вештине је неопходно увежбавати са ученицима, да би што ефикасније вршили основне операције са текстом коришћењем само тастатуре (да се крећу кроз текст карактер по карактер, реч по реч, пасус по пасус, да користе тастере Хоме и Енд, да селекују текст помоћу тастера Схифт и тастера за кретање кроз текст, користе пречице за копирање, исецање, лепљење и сл.). Нагласити да се исте технике за рад са чистим текстом користе у великом броју разнородних програма (едиторима текста, текст-процесорима, клијентима електронске поште итд.). Активности ученика усмерити на могућности одабраног текст-процесора, подешавање радног окружења, врсте
--	----------------------------	--	---

			приказа које су погодније у зависности од тога да ли се уноси текст, исправљају грешке у тексту или врши преглед документа пре штампања и сл. Оспособити ученике да подешавају радно окружење изабраног текст-процесора, подешавају димензије и маргине странице, уносе текст ћириличким и латиничким писмом, сачувају унети текст, отварају постојећи текстуални документ, затварају активни документ, врше основно форматирање текста (својства пасуса, карактера итд.). Објаснити појам логичке структуре документа и приказати како се у документу могу експлицитно означити наслови, поднаслови и пасуси коришћењем уграђених стилова Наслов 1, Наслов 2 и Текст (прилагођавање постојећих и креирање нових стилова је напреднија тема која ће бити обрађивана у старијим разредима). Навести елементе који се могу уметнути у текстуални документ (слике, графички облици, табеле, симболи...). Указати на сврху уметања таквих елемената наводећи једноставне примере и повезати технику уметања ових
--	--	--	--

			елемената са уметањем слика које су вршили у петом разреду. Посебну пажњу посветити табелама. Изабрати једноставне примере (распоред часова, календар и сл.) помоћу којих се уводе елементи табеле: ћелија, ред и колона. Представити алате за рад са табелама који су доступни у програму за обраду текста. Вежбати њихово додавање, брисање, селекцију, применити шаблоне за дизајн и сл. Оспособити ученике да уметну табелу у текстуални документ, унесе и уређују садржаје табела, форматирају табелу. Особити ученике да прегледају текстуални документ пре штампања, подесе параметре за штампу и, ако постоје услови, одштампају документ. У оквиру уређивања дигиталне слике/цртежа оспособити ученике да поред основних алата изабраног програма (селектовање, копирање, лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување у жељеној величини и квалитету слике, затварање, проналажење и сл.) користе и напредне алате за припрему
--	--	--	---

			сlike за уметање у текстуални документ и мултимедијалну презентацију (нпр. алати за зумирање, унос текста, употребу четкице, гумице, додавање сенке, додавање тродимензионалних ефеката). Снимање звука и видео-записа сходно могућностима започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, односно других расположивих уређаја који обављају предвиђене функције. Поред основних техника у процесу снимања (покрени, заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени, паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси јачину звука) обучити ученике да одговарајућим алатом модификују видео запис (скраћивање). У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. мп3, мп4, ави, миди...). Пре обраде теме израде слајд-презентација подсетити ученике на основна правила визуелизације и презентовања, а при реализацији наставе стално указивати на најчешће грешке
--	--	--	---

			(сувише текста, велики број слајдова, различити фонтови и сл.). При изради мултимедијалних презентација демонстрирати примену основних алата за уређивање и обликовање садржаја у изабраном програму. Поред алата за уређивање и обликовање текста и слика, представити алате за рад са уметнутим елементима проширујући примену на рад са табелама, графичким објектима, видео и аудио записима (користити претходно креиране звучне и видео записе, прилагодити тип датотеке изабраном програму - представити ученицима неки од расположивих програма за конверзију формата датотека). Оспособити ученике да подесе радно окружење, бирају одговарајући поглед на презентацију, креирају слајдове, уносе текст и друге објекте (слике, табеле, графиконе) и доследно их форматирају (користећи мастер слајд). Теме треба да буду смислене и релевантне за ученике, најбоље је да се користе презентације у којима се обрађују теме из наставе, како информатике и рачунарства, тако и других предмета. Ученици неке
--	--	--	--

			презентације могу да креирају и у склопу домаћих задатака, а на часу је могуће анализирати презентације направљене код куће. Кроз разговор са ученицима дефинисати појам добре презентације и демонстрирати начине представљања. Нагласити да презентације треба да буду једино у функцији садржаја, избегавати анимације "по сваку цену" које оптерећују презентацију.
7. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	– чува и организује податке локално и у облаку; – одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; – разликује основне интернет сервисе; – примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; – приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права;	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. Интернет сервиси. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података и ауторских права.	Представити појам и врсте рачунарских мрежа и увести основне појмове и терминологију из ове области (сервер, клијент, локалне мреже, мреже широког распона, глобална мрежа - Интернет). Подсетити ученике на правила коришћења ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, сада у мрежном окружењу. Представити ученицима основне интернет сервисе: сервис електронске поште, њњњ као јавни информациони сервис, дискусионе групе и сервисе за претраживање интернета. Објаснити чему ти сервиси служе, упознати их са планом коришћења ових сервиса.

	– објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом СС лиценцом; – објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника;	Представити веб као најпознатији интернет сервис. Објаснити да веб функционише тако што су корисницима потребне услуге и њима их пружају уређаји специјализовани за то (сервери). У свакој комуникацији морају да постоје правила, односно протоколи (ХТТП и ХТТПС) као и правилно навођење и коришћење адреса (домена и УРЛ са једне и ИП и МАЦ адреса са друге стране). Објаснити структуру УРЛ адресе и значење појединих домена еду.рс, гов.рс,.цом... Упутити ученике на веб сајт (нпр. http://www.mojaipadresa.info/) путем кога могу да пронађу информације о ИП-адреси сајта, као и уређаја који је употребљен за претрагу. Нагласити значај дигиталног трага који посетилац оставља приликом посете неком сајту. Напредне технике претраге у изабраном претраживачу представити на унапред припремљеном скупу веб-страница (претрага према веб адреси сајта), кроз дискусију и практичан рад на вредновању интернет извора (публика којој је сајт намењен,
--	--	---

			аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. Код преузимања било ког садржаја са интернета важно је подсетити ученике на поступке преузимања и чувања на жељеној локацији, као и на етичка и правна питања приступа садржајима (лиценце), заштите од нежељених програма, као и на правила понашања на интернету (енг. нетиџетте). Подсетити ученике на значај поштовања ауторских права и сврху ЦЦ (Цреативе Цоммонс) лиценци. Представити начин лиценцирања сопственог ауторског дела комбинацијом расположивих симбола, на адреси хттпс://цреативецоммонс.орг/схаре-уоур-њорк/. Нагласити да се приликом посете сајтовима, као и приликом преузимања садржаја, дигитални уређај који користимо је изложен процедурама којима се прикупљају подаци за које корисник не зна у коју ће сврху бити употребљени(ИП адреса, локација), а уређај може бити изложен дејству нежељених програма (вируси, шпијунски програми). У ту
--	--	--	--

			сврху је потребно применити расположиве мере заштите. Посебну пажњу посветити питањима дигиталног насиља (приликом обраде или кроз пројектни задатак пожељно је спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, применом онлајн упитника, радионица или квиза, какви се могу наћи, на пример, на адреси http://www.mps.gov.rs/grupa-za-prevenciju-nasilja/, у приручнику Дигитално насиље - превенција и реаговање). Набројати и описати најчешће видове дигиталног насиља (како се дигитални уређаји и сервиси користе као оруђа дигиталног насиља: социјалне мреже, СМС и телефонски позиви, сликовне поруке и видео материјали и др.), како препознати облике дигиталног насиља, посебно вршњачког насиља. Дискутовати ситуације када се неко насиље врши у стварном свету и преноси у дигитални свет, који су најчешћи примери, како исправно реаговати у конкретним ситуацијама, коме се обратити, које поступке је могуће
--	--	--	--

			примењивати и која правила понашања установити за безбедно представљање на мрежи. Упознати ученике са неким од начина за препознавање и пријаву дигиталног насиља: СОС телефон и онлајн форма за пријаву насиља, као и сајтови који су посвећени пројектима владе у борби против дигиталног насиља. Представити предности употребе веб сервиса на примеру алата за креирање онлајн упитника, који не би садржао више од три питања различитог типа. Нагласити значај онлајн упитника као корисног алата за прикупљање података у истраживањима, анкетама, квизовима или тестовима. Наставник креира онлајн упитник на свом налогу на диску, објављује га на школском сајту и ученицима поставља као задатак да на својим радним јединицама попуне упитник. Показати ученицима како изгледа табела са свим њиховим одговорима. Преузети табелу и без удубљивања у њену структуру показати како за свако питање изгледа колона са њиховим одговорима. Урадити
--	--	--	--

			попуну упитника два пута, први пут допустити ученицима да се представе са својим измишљеним именима и други пут, нагласити ученицима да поуне своја права имена. Упоредити, заједно са ученицима, одговоре за иста питања у једном и другом случају. За утврђивање и појашњавање ове теме организовати квизове или радионице (на теме безбедно-небезбедно, пожељно-непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената или мултимедијалних презентација на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. Кроз креирање ових докумената увежбавати сараднички рад и коришћење бесплатних онлајн платформи.
--	--	--	---

3. РАЧУНАРСТВО	- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); - проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака;	Основе изабраног програмског језика. Основне аритметичке операције. Уграђене функције. Ниске (стрингови). Структуре података. Гранање. Понављање. Основни алгоритми.	Представити концепт текстуалних програмских језика, укратко, потом изабраног програмског језика, као и неке основне сличности и разлике у односу на визуелни програмски језик који су ученици користили у петом разреду. Укратко представити едитор изабраног текстуалног програмског језика и значај поштовања основних правила приликом писања наредби. Направити везу између наредби које записујемо текстом и очекиваног дејства те наредбе, на једноставном примеру, као и везу између корака алгоритма и одговарајуће наредбе. Реализацију теме започети приказом израде задатака израчунавањем, применом операција: сабирања, одузимања, множења и (реалног) дељења. Пожељно је бирати задатке који имају реалну примену у стварном животу из области блиских ученицима (спорт, мода), било у другим наставним предметима (математика, физика, биологија, историја, географија и слично). Увести појам израза у програмском језику и његових саставних
-----------------------	---	--	--

	- користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - вреднује процес и резултате пројектних активности		елемената (бројевних константи, променљивих и аритметичких оператора, уз пратећи појам типа). Увести променљиве као појам за именовање улазних података и међурезултата израчунавања као и механизам за учитавање вредности улазних података и испис резултата. Променљиве у почетку третирају на исти начин као у математици и не мењати вредности једном додељеним променљивима (императивна додела, попут $i=i+1$, је нов концепт на који је потребно поново се вратити током обраде итеративних поступака). Ако је приликом уноса података неопходна конверзија прочитаног текста у број укратко је описати, а детаљно појашњење дати када се буде обрађивала тема рада са текстом. Обратити пажњу на то да се задаци који су у математици обично рађени над конкретним вредностима улазних података сада решавају над симболичким вредностима (у општим бројевима) и дати довољно времена ученицима да савладају ту промену.
--	---	--	---

			Увести посебно операције одређивања целобројног количника и остатка и показати могуће примене: конверзије метричких јединица (нпр. конверзија центиметара у метре и центиметре, конверзија времена из минута у сате и минуте, конверзија углова из секунди у степене, минуте и секунде, одређивање цифара двоцифреног броја и слично). Обратити пажњу на то да се на часовима математике не уводе функције за одређивање количника и остатка тако да од ученика не треба очекивати прецнање у овом домену. Поред израчунавања, још један незаобилазан елемент програмирања чине наредбе и контрола тока програма. Осим секвенцијалног ређања наредби једне иза друге, основу контроле тока чине гранање и понављање. Вежбање контроле тока програма може се веома лепо постићи цртањем уз помоћ покретања објекта који током кретања оставља траг на екрану и робота који у лавиринту има задатак да дође на одређено место,заобилазећи при том препреке и премештајући предмете. Ова два приступа су често део уводних курсева
--	--	--	--

			програмирања заснованих на блоковском програмирању (нпр. на цоде.орг), а за њих постоји и директна подршка у неким програмским језицима и окружењима. Ученицима искорак у рачунарску графику обично бива занимљивији од писања програма који раде у чистом текстуалном режиму и стога има смисла током обраде теме контроле тока програма користити овакве библиотеке. У склопу обраде гранања потребно је приказати релацијске операторе (једнако, различито, мање, веће, мањеједнако, већеједнако) и писање релацијских израза који се јављају као услови у наредби гранања. Показати непотпуни (тзв. иф-тхен) и потпуни (тзв. иф-тхен-елсе) облик наредбе гранања. Приказати и логичке операторе (и, или, не) који се користе за изражавање сложенијих услова. На основном нивоу сасвим је довољно да ученици савладају гранање на основу елементарног услова (нпр. да у зависности од унете спољне температуре одреде да ли је довољно топло за купање) и евентуално да повежу два услова на одговарајући начин (нпр. да одреде
--	--	--	---

			да ли број припада неком интервалу поређењем са доњом и горњом границом интервала). Понављање започети најједноставнијим обликом у којем се тражи да се неки блок наредби понови одређени број пута (нпр. помери робота десет корака напред, десет пута испиши неки текст, четири пута помери корњачу напред и окрени је за 90 степени). Иако визуелни програмски језици често имају посебну наредбу за ово, у текстуалним програмским језицима се она обично реализује општијим наредбама (класичном петљом фор). Кроз низ задатака ученицима скренути пажњу на измену вредности бројачке променљиве током трајања петље. Претходно, веома пажљиво, скренути пажњу ученицима на то да се вредности променљивих током трајања програма могу мењати (нпр. цена пре и после поскупљења се може чувати у једној променљивој), за разлику од математичког контекста на који су ученици навикли у којем су променљиве само имена вредности и не постоји могућност
--	--	--	--

			измене вредности једном уведене променљиве. Описати намену и начин употребе коментара као поруке приликом задавања улазних и излазних вредности за променљиве. Поред рада са бројевима у реалним програмима најчешћи је рад са текстуалним подацима. У већини савремених језика постоји посебан тип података за то (ниске тј. стрингови), опремљен великим бројем корисних библиотечких функција. Ученицима приказати како се формирају променљиве текстуалног типа, како се одређује дужина текста, како се врши конверзија између текста (који садржи низ цифара) и бројева, како се врши провера да ли текст садржи карактер, како се издваја део текста на датим позицијама и слично. Ако је директно подржан програмским језиком, илустровати и поредак између ниски (лексикографски, као у речнику). Представити концепт декомпоновања сложенијих проблема на једноставније потпроблеме у домену израчунавања кроз дефинисање и употребу помоћних функција.
--	--	--	---

			Одабрати пригодне, једноставне задатке, којима се илуструје употреба неких елементарних библиотечких функција (нпр. растојање између два броја се може увести као апсолутна вредност њихове разлике, минимум и максимум више задатих вредности или других пригодних које се могу проналазити у библиотечким функцијама). Ученицима приказати и могућност дефинисања помоћних функција, али инсистирати само на изразито једноставним примерима (нпр. функција која израчунава обим правоугаоника). Од ученика, на овом нивоу, није могуће очекивати креирање сложенијих програма, па сходно томе, задатке прилагодити тако да горња граница дужине текста програма буде десетак линија. У првој фази ученици треба да разумеју како раде готови програми које наставник пише (да могу да предвиде резултат њиховог рада без извршавања програма), затим у наредној фази могу да допуњавају програме чији је основни костур дат и тек
--	--	--	--

			онда да самостално пишу програме од почетка до краја. Метода откривања и отклањања грешака у готовим програмима може се користити у свим поменутих фазама (на основном нивоу, то су једноставне синтаксичке грешке, а на напредном су озбиљнији семантички пропусти). У склопу додатне наставе и рада са заинтересованим ученицима препоручује се израда задатака донекле комплексније алгоритамске структуре и упознавање ученика са мало ширим фрагментом библиотеке одабраног програмског језика. Кроз задатке могуће је упознати ученике са сложенијим и угњежденим гранањем (на пример, одређивање агрегатног стања воде на основу температуре или оцјене ученика на основу броја поена, упоређивање два датума на основу поређења година, затим месеца и на крају дана и слично). У склопу обраде петљи могуће је обрадити имплементације неколико основних алгоритама: одређивање збира, производа, броја елемената, минимума и максимума серије елемената, пресликавање и филтрирање серије (на пример, штампање таблице квадрата и корена,
--	--	--	---

			издвајање свих дана у којима је дневна температура била испод нуле), линеарна претрага серије елемената (провера да ли серија садржи елемент који задовољава одређено својство) и њихове комбинације. Да би ученици боље разумели ове алгоритме, могуће их је прво имплементирати на кратким серијама, без коришћења петље (на пример, имплементирати прво одређивање максимума пет бројева, па тек онда прећи на максимум n бројева). Ученицима је могуће приказати и алгоритме одређивања цифара у позиционом запису броја и формирања броја на основу датих цифара. У циљу једноставнијег решавања задатака, ученицима је могуће приказати напредније структуре података које савремени програмски језици подржавају: уређене парови и n-торке (на пример, пар географских координата), мапе тј. речнике (на пример, пресликавање имена ученика у број освојених поена, пресликавање имена града у пар његових географских координата) и
--	--	--	--

			слично. Такође, могуће је проширити скуп библиотечких функција које ученици могу да користе. Све појмове увести искључиво кроз примере употребе у смисленим задацима и избегавати приступ у коме се нови појмови уводе без јасне мотивације.
4. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	– сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; – користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; – креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; вреднује процес и резултате пројектних активности.	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.	Пројектна настава је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима). Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати. Истраживање можемо да дефинишемо као "потрагу за истином, информацијама или знањем". Учење засновано на истраживању почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина.

			Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују. Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка. Могуће теме наставног пројекта: – како да убедимо тинејдере да се здраво хране? (израда програма који нпр. нуди намирнице различитих група и, на основу одабраних, рачуна калоријску вредност...);
--	--	--	---

			– како би могао да изгледа најефикаснији бицикл на свету? (израда програма који прорачунава перформансе бицикла на основу нпр. различите величине точкова...); – шта можемо да учинимо са школским отпадом? (израда програма који прорачунава нпр. зараду од продаје секундарних сировина...) – како би могли да редизајнирамо учионицу па да услови за учење буду бољи? (израда програма који прорачунава нпр. цене кречења различитим врстама материјала или цене различитог школског мобилијара...); – како да производимо здраву ужину за дефинисани буџет? (израда програма који прорачунава нпр. укупну цену успостављања пластеника са различитим биљним културама). Сви елементи пројектног задатка морају бити реални. Ученици треба да потраже цене одређених производа и/или услуга, дизајнирају једно или више решења и предвиде трошкове за свако од њих.
--	--	--	---

			Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна - не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења (коришћењем научених техника рада у програмима за обраду текста, звучних и видео записа, програмима за израду презентација).
Праћење и вредновање	У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.		
Начин прилагођавања	Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Да би		

	сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика да према њима планира и прилагођава наставне активности.
--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Физичко и здравствено васпитање		Разред: ШЕСТИ	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада		Годишњи фонд часова: 72	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- примени комплекспростих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитетуу самосталном вежбању - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст	-Вежбе за развој снаге и покретљивости -Вежбе за развој аеробне издржљивости -Вежбе за развој брзине и координације - Мерење висине и тежине -Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности -Дубоки претклон на клупици, скок удаљ -мерење	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.

АТЛЕТИКА	-разликује атлетске дисциплине - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела	-Техника спринтерског трчања на 50м , мерење -Трчање на 500м ученице, 800м ученици, мерење -Техника штафетног трчања (измена штафете) -Штафетно трчање 4x30м -Скок у вис опкорачном технико -Скок удаљ са увинућем -Бацање кугле 2кг	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.
СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	- одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој	– Колута напред и колут назад – Став о плећима „Свећа“ – Колут напред летећи - Став на глави уз помоћ - Став на шакама уз помоћ - Премет упором странце „Звезда“ – Прескок зрчка и разношка (до 120м) – Доскочно вратило: њихање са повећаном амплитудом и саскок у зањиху – Пењање (шипка, канап и морске лестве до 5м)	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.

		– Различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем, окрет у успону на средини – Ниска греда- суножним одскоком наскок, ходање на прстима, вага претклоном и заножењем окрет за 180 степени и саскок згрчено - Гимнастички полигон -Састав вежби на тлу комбинован од научених елемената	
КОШАРКА	-изведе елементе кошаркашке технике -примени основна правила кошарке - користи елементе кошарке у игри - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу - учествује на унутар одељенским такмичењима	-Кретање у основном ставу у одбрани и нападу – Контрола лопте у месту и кретањ – Вођење лопте – Дриблинг – Хватање и додавање лопте са једном и две руке са груди (директно и од пода) - Хватање и додавање лопте у месту и кретању -Шутирање на кош -Леви и десни двокорак са полагањем лопте у кош – Принципи индивидуалне игре	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.

		– Откривање и покривање (сарадња играча) – Основна правила кошарке -Игра са применом савладаних елемената (2: 2, 3:3) - Игра са применом савладаних елемената	
ПЛЕС И РИТМИКА	- процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту - изведе кретања у различитом ритму - игра народно коло - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу	– Вежбе са вијачом – Кратки састав са вијачом - Народна игра: „Моравац“ – Народно коло из краја у којем се школа налази - Плесови: „Енглески Валцер“	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.
ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ И СПОРТ	-Препозна могуће последице недовољне физичке активности -Правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама -Примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње - Одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима - Примени и поштује паравила у складу са етичким нормама	-Основна правила вежбања – Понашање према осталим субјектима у игри – Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању – Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање – Облоци насиља у физичком васпитању и спорту	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.

	- Примерно се понаша као посматрач на такмичењима - Решава конфликте на друштвено прихватљив начин - Пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско – рекреативним активностима - Прихвати победу и пораз - Вреднује спортове без обзира на лично интересовање - Примани усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама - Подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности - Повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на спорт	– Ферплеј – Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта – Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама – Повезаност физичког вежбања и естетике – Значај вежбања у породици – Планирање вежбања у оквиру дневних активности	
ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	-Примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора -Користинздраве намирнице у исхрани -Користи само препоручене додатке исхрани -Примењује здравствено – хигијенске мере у вежбању -Правилно реагује након повреда	– Значај физичке активности за здравље – Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања – Последице неодржавања хигијене – хигијена пре и после вежбања – Значај употребе воћа и поврћа у исхрани	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.

	- Чува животну средину - Препозна последице конзумирања дувана	– Последице неправилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака - Поступци ученика након повреде (тражење помоћи) – Вежбање и играње у различитим временским условима – Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање – Последице конзумирања дувана	
Праћење и вредновање	Исходи као основа за праћење и процену постигнућа ученика Лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата: вежбање у адекватној спортској оптеми редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби са и без реквитита достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике)		
Начин прилагођавања	Прилагођавање метода и учила Уочавање посрнутих поремећаја Саветовање са родитељима Организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно Организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом Рада са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту и степен оптерећења		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава	Разред: Шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски	Годишњи фонд часова:36

упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.			
Наставна тема 1. ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖЈЕГ	Исходи по темама Ученик ће мочи да: -препозна историјске околности пред долазак Христов -распознаје старозаветна пророштвао доласку Месије -развије свест о значају покајања и врлинског живота	Наставни садржаји -Историјске околности пред долазак Христов -Старозаветна пророштвао доласку Месије -Свети Јован Претеча	Начин остваривања Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика
2. УВОД У НОВИ ЗАВЕТ	-уочи да је Нови Завет је испуњење Старог Завета -стекне знање о Новозаветним списима(настанак, подела, функција, аутори...)	-Нови Завет је испуњење Старог Завета -Новозаветни списи(настанак, подела, функција, аутори...) -Јеванђелисти	Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика
3. БОГОЧОВЕК – ИСУС ХРИСТОС	-објасни хришћанско поимање слободе - у описима Христових чуда увиди љубав Божију -кроз Христове заповести о љубави и тумачење појединих одељака из Беседе на гори уочона значај љубави према Богу и ближњима.	-Пресвета Богородица – Благовести,-Богородичини празници-РођењеХристово-Христос је Богочовек-Крштење Христово-Христова чуда - Новозаветне заповести и Беседа на гориХристос –Онај који је наш „пут, истина и живот"	Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава		Разред: Шести	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.		Годишњи фонд часова:36	
Наставна тема 4. ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА	Исходи по темама -увиди значај догађаја Вазнесења и Педесетнице -усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења	Наставни садржаји -Вазнесење и Педесетница -Заједница у Јерусалиму, премаизвештају из Дела апосолских -Мисионарско дело светог апостола Павла -Гоњења Цркве -Свети цар Константин и крштење царства	Начин остваривања Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).	-	

Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (од 2. до 8. разреда)				
НАСТАВНА ТЕМА	ЗАДОВОЉАВА	ДОБАР	ИСТИЧЕ СЕ	
1. ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖЈЕГ	Ученик може да препозна историјске околности пред долазак Христов, препозна да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштава	Ученик може да распознаје старозаветна пророштвао долазку Месије, преприча живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег каже да је он припремао народ за долазак Христа	Ученике може да има свест о значају покајања и врлинског живота, каже да су Јевреји пред долазак Месије били под Римском окупацијом и да су међу њима постојале поделе	
2. УВОД У НОВИ ЗАВЕТ	Ученик може да уочи да је Нови Завет је испуњење Старог Завета	Ученик може да стекне знање о Новозаветним списима(настанак, подела, функција, аутори...)	Ученик може да именује Јеванђелисте и препозна њихове иконографске симболе, пронађе одређени библијски одељак	
3. БОГОЧОВЕК – ИСУС ХРИСТОС	Ученик може да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице повеже их са Богородичиним празницима, да преприча библијски опис Рођења Христовог	Ученик може кроз Христове заповести о љубави и тумачење појединих одељака из Беседе на гори уочи значај љубави према Богу и ближњима	Ученик може објасни хришћанско поимање слободе	
4. ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА	Ученик може да увиди значај догађаја Вазнесења и Педесетнице	Ученик може да усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења,	Ученик може да објасни значај доношења Миланског едикта	

	каже да је силаском Духа Светог на апостоле рођена Црква Христова	уочи да су у Римском царству хришћани били гоњени и наведе неке од примера мучеништва		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Грађанско васпитање		Разред: 6	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Cilj učenja Građanskog vaspitanja je da učenik izučavanjem i praktikovanjem osnovnih principa, vrednosti i procedura građanskog društva postane svestan svojih prava i odgovornosti, osetljiv za potrebe pojedinaca i zajednice i spreman da aktivno deluje u zajednici uvažavajući demokratske vrednosti.		Годишњи фонд часова: 1	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
LJUDSKA PRAVA	– obrazloži vezu prava i odgovornosti na primeru; – navede primere za grupu prava sloboda da i zaštita od; – argumentuje značaj inkluzivnog obrazovanja, prava i potrebe za obrazovanjem svih učenika; – štiti svoja prava	Prava i odgovornosti Moja i tvoja prava – naša su prava. Prava i odgovornosti. Posebna grupa prava: sloboda da i pripadajuće odgovornosti. Posebna grupa prava: zaštita od i pripadajuće odgovornosti.	U okviru prve oblasti učenici proširuju svoja znanja u vezi sa pravima ali je fokus na odgovornosti. Postepeno se, iz razreda u razred, dodaju nova prava kako bi učenici imali celovitu sliku. Učenike treba tako voditi da razlikuju inkluziju od ekskluzije, poštovanje i prihvatanje naspram

	na način koji ne ugrožava druge i njihova prava; – identifikuje pokazatelje kršenja prava deteta u svakodnevnom životu, primerima iz prošlosti, literature;	Pravo na očuvanje ličnog, porodičnog, nacionalnog, kulturnog i verskog identiteta i pripadajuće odgovornosti. Pravo na kvalitetno obrazovanje i jednake mogućnosti za sve i pripadajuće odgovornosti. Inkluzivno obrazovanje – kvalitetno obrazovanje za sve.	stigmatizacije i separacije i da u svom ponašanju prema učenicima koji pohađaju školu po individualnom obrazovnom planu iskazuju razumevanje, toleranciju i spremnost da pruže pomoć i podršku.
DEMOKRATSKO DRUŠTVO	– svrsishodno koristi ključne pojmove savremenog demokratskog društva: demokratija, građanin, vlast; – obrazloži ulogu građana u društvenom sistemu i sistemu vlasti na primeru; – razlikuje stvarnu participaciju učenika u odeljenju i školi od simboličke i dekorativne;	Demokratsko društvo i participacija građana Demokratsko društvo – pojam, karakteristike. Građanin. Dete kao građanin. Procedure kojima se reguliše život u zajednici: ko je ovlašćen da donosi kolektivne odluke i na osnovu kojih procedura. Vlast. Nivoi i grane vlasti. Lestvica participacije učenika u školi: manipulacija, dekorativna upotreba, simbolička upotreba, stvarna participacija. Participacija učenika na nivou odeljenja i škole.	Druga oblast ima za cilj da uvede učenike u osnovne pojmove demokratskog društva sa fokusom na participaciji. Od učenika se očekuje da svojim rečima i na primerima mogu objasniti ključne pojmove demokratije.
PROCESI U SAVREMENOM SVETU	pozitivno koristi internet i mobilni telefon za učenje, informisanje, druženje, pokretanje akcija; – obrazloži mogući uticaj društvenih mreža na stavove i delovanje pojedinca; – primeni 7 pravila	Upotreba i zloupotreba interneta i mobilnih telefona Pozitivno korišćenje interneta i mobilnog telefona. Šta je dozvoljeno, a šta nije na internetu. Uticaja društvenih mreža na mišljenje i	Savremene tehnologije su neophodne za privatni i profesionalni život i zato učenike treba ohrabrivati da ih koriste na pozitivan način (za edukaciju, informisanje, druženje, pružanje pomoći i podrške, pokretanje akcija i dr.). U okviru svih nastavnih predmeta

	za sigurno četovanje i korišćenje SMS poruka; – prepoznaje situacije digitalnog nasilja i zna kako da reaguje i kome da se obrati za pomoć;	delovanje pojedinca. Opasnosti u korišćenju interneta i mobilnog telefona. Digitalno nasilje i veza sa Konvencijom o pravima deteta. Karakteristike i posledice digitalnog nasilja. Sedam pravila za sigurno četovanje i korišćenje SMS poruka. Reagovanje u situacijama digitalnog nasilja. Odgovornosti učenika i škole	predviđeni su ishodi koji se odnose na ovaj cilj, a u okviru Građanskog vaspitanja fokus je na zloupotrebi interneta i mobilnih telefona kada oni postaju sredstvo nasilja (direktnog ili preko posrednika), čime se krše prava deteta. Učenici treba da znaju šta je na internetu dozvoljeno, a šta nije, šta se sve podrazumeva pod digitalnim nasiljem i kako se zaštititi. Kada se govori o zaštiti, učenicima treba da bude jasno koje su njihove odgovornosti (7 zlatnih pravila za sigurno četovanje i SMS poruke i kako se ponašati u situaciji digitalnog nasilja), kao i kome se obratiti za pomoć u školi.
GRAĐANSKI AKTIVIZAM	učestvuje u izboru teme, uzorka i instrumenta istraživanja; – učestvuje u sprovođenju istraživanja, prikupljanju i obradi dobijenih podataka i izvođenju zaključaka; – prezentuje sprovedeno istraživanje i dobijene rezultate; – procenjuje efekte sprovedenog istraživanja i identifikuje propuste i greške; – u diskusiji pokazuje veštinu aktivnog slušanja, iznosi svoj stav zasnovan na argumentima, komunicira na konstruktivan način; – učestvuje u donošenju pravila rada grupe i poštuje ih; – pronalazi, kritički razmatra i	Planiranje i izvođenje istraživanja o ponašanju učenika u školi i njihovim stavovima o upotrebi/zloupotrebi interneta i mobilnih telefona. Šta su stavovi, na čemu se zasnivaju i kakva je njihova veza sa ponašanjem. Izbor teme, uzorka i instrumenta istraživanja. Sprovođenje istraživanja. Obrada podataka. Tumačenje rezultata. Priprema i prezentacija dobijenih rezultata. Evaluacija istraživanja.	U okviru četvrte oblasti programa učenici treba da pripreme i sprovedu manje istraživanje stavova i/ili ponašanja učenika, a koje je u vezi sa sadržajima treće oblasti. Ovaj zahtev uvodi učenike u procedure istraživanja kao što su: izbor konkretne teme istraživanja u okviru zadate oblasti, definisanje uzorka istraživanja, odabir instrumenta koji će se koristiti i izvođenje zaključaka na osnovu dobijenih rezultata. Cilj ovih aktivnosti je da učenici izgrade pravilan odnos prema građanskom aktivizmu, gde akcije, kad god je to moguće, treba zasnivati na činjenicama dobijenim na osnovu konkretnih istraživanja

	koristi informacije iz različitih izvora.		
Праћење и вредновање	Чињеница да се програм описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање . Svaka aktivnost je dobra prilika za procenu napredovanja i davanje povratne informacije, a učenike treba osposobljavati i ohrabrivati da procenjuju sopstveni napredak u ostvarivanju ishoda predmeta, kao i napredak drugih učenika. Građansko vaspitanje pruža izuzetnu mogućnost za negovanje samorefleksije (promišljanje učenika o tome šta zna, ume, može) i podsticanje samoregulacije procesa učenja kroz postavljanje ličnih ciljeva napredovanja i planiranja kako da se ostvare.		
Начин прилагођавања	Za realizaciju nastave ovog programa i ostvarivanje definisanih ishoda, vrlo je važna uloga nastavnika. On je model koji svojim ponašanjem daje primer i doprinosi stvaranju demokratske atmosfere koja je pogodna za razmenu i argumentovanje ideja i mišljenja među učenicima; on je taj koji daje povratne informacije i podstiče učenike na razumevanje odnosa u grupi. Kostruktivna komunikacija i demokratske procedure nisu samo cilj već i način da se ostvare željeni ishodi. Bitno je da nastavnik obezbedi ravnopravnu uključenost svakog učenika (uvažavajući različitost kako u stilovima učenja tako i u tipu ličnosti). Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima interaktivnih odnosa (aktivne, problemske i istraživačke nastave), sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta (prošlosti i još više sadašnjosti). Za realizaciju pojedinih tema mogu se koristiti filmovi jer aktiviraju kognitivnu i afektivnu stranu ličnosti i podsticajno deluju na učenike da iskažu misli, osećanja i stavove. Ne treba zanemariti ni internet i različite socijalne mreže jer su to oblici komunikacije koji su bliski mladima i na kojima se mogu prepoznati i analizirati mnogi problemi života u savremenom svetu, ali i razgovarati o govoru mržnje, netoleranciji, drugim oblicima kršenja prava, kao i digitalnom nasilju.		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (од 2. до 8. разреда) - Грађанско васпитање 6. разред			
НАСТАВНА ТЕМА			
	задовољава	добар	истиче се
ЉУДСКА ПРАВА	Ученик уме да : образложи везу права и одговорности на примеру ; наведе примере за групу права слобода да и заштита од ;	Ученик уме да : аргументује значај инклузивног образовања , права и потребе за образовањем свих ученика ; штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права ;	Ученик уме да : идентификује показатеље кршења права детета у свакодневном животу , примерима из прошлости , литературе ;
DEMOKRATSKO DRUŠTVO	Ученик уме да : сврсисходно користи кључне појмове савременог демократског друштва : демократија , грађанин , власт ;	Ученик уме да : образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру ;	Ученик уме да : разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне ;

PROCESI U SAVREMENOM SVETU	Ученик уме да : позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење , информисање , дружење , покретање акција ;	Ученик уме да : образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединаца ; примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење SMS порука ;	Ученик уме да : препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ ;
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Ученик уме да : учествује у избору теме , узорка и инструмента истраживања ; учествује у доношењу правила рада групе и поштује их ;	Ученик уме да : учествује у спровођењу истраживања , прикупљању и обради података и извођењу закључака ; презентује спроведено истраживање и добијене резултате ;	Ученик уме да : процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке ; у дискусији показује вештину активног слушања , иноси свој став заснован на аргументима , комуницира на конструктиван начин ; проналази , критички разматра и користи информације из различитих извора ;

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК			Разред:ШЕСТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Усвајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика те оспособљавање за основну писмену и усмену комуникацију и стицање позитивног односа према другим језицима и културама као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Freizeitaktivitäten	Ученик ће бити у стању да -разуме једноставне предлоге и одговори на њих -упути једноставан предлог и формулише одговарајући одговор	Презент модалних глагола können, müssen, wollen Посесивни члан: номинатив, акузатив Глагол gehören	Слушање и читање једноставних текстова који садрже предлоге;усмено и писано договарање око предлога за учешће у заједничкој активности; писање позива за заједницу

	-разуме једноставне изразе који се односе на поседовање и припадност -формулише једноставне исказе који се односе на поседовање и припадност -пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто – захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства – разуме и следи једноставна упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота – даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања – разуме честитку и одговори на њу – упуту пригодну честитку – разуме планове и намере и реагује на њих – размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама	Упитна реч: wem? Wem gehört...? Nicht...sondern Сложенице Локална допуна: wohin? in,an,nach Временска допуна: im, am Упитне речи: warum? Wann? Године Датум Глагол werden Императив: Друго лице једине Модални глагол sollen Лична заменица: акузатив für+акузатив Упитна реч wen (Интер)културни садржаји: разонода;прикладно позивање и прихватање кроз одбијање позива Значајни праници и догађаји и начин обележавања; честитање Климатски услови у земљама немачког говорног подручја Породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини	активност (нпр. Прославу рођендана, спортску активност и сл); прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања. Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нуди/кроз тражи помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и писано упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу; усмено и писано изражавање захвалности и извињење. Слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену, дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима; тражење и давање информација у вези са поседовањем и припадањем.
--	--	--	---

Krank, gesund, ungesund	Ученик ће бити у стању да – разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости – опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости – разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима, реагује на њих – изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства – размени информације у вези са догађајима у прошлости – разуме једноставна обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама – тражи и даје информације о хронолошком времену и метеоролошким приликама користећи једноставна језичка средства – опише дневни/недељни распоред активности	Датив: одређени члан, лична заменица Императив: друго лице једине, персирање Модални глагол dürfen Зависна реченица са weil Перфекат: -haben/sein -правилни/неправилни глаголи Временски додаци: heute, gestern, letzte Woche... Претерит: haben/sein (Интер)културни садржаји: Живот некад и сад Мимика и гестикулација; употреба емотикона; емпатија Традиционалне/омиљене врсте јела	Слушање и читање једноставних текстова којима се описују догађаји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости; слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; усмено и писано исказивање интересовања за туђа осећања; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. За наставну активност, за компјутерску и обичну игру, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено давање једноставних упутстава уз адекватну гестикулацију или без ње; писано давање једноставних упутстава.
--------------------------------	--	--	---

	– опише своја и туђа интересовања и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење		
Mein Stadtviertel, meine vier Wände	Ученик ће бити у стању да – разуме једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања, и одговори на њих – разуме обавештења о положају предмета и бића у простору и правцу кретања – опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима – разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега – пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставна језичка средства	Локална допуна: предлози an,in,vor,hinter,neben+датив Упитна реч: wo? Глаголи wissen,stehen,sitzen Локална допуна: in,auf +датив питање: wo? Локална допуна: in,auf+акузатив, питање: wohin? Локална допуна: zum,zur Предлози mit+датив Инфинитивна реченица са zu Глаголи liegen-legen, stehen-stellen, hängen-hängen, sitzen-setzen Предлози са дативом или акузативом (Интер)културни садржаји: Интересовања, хоби, забава, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм) Јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног	Слушање и читање једноставних текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој допадају/не допадају; усмено и писано описивање интересовања, хобија, активности и ствари које му/јој допадају/не допадају. Усмено и писано постављање питања и давање одговора у вези са количинама; слушање и читање текстова на теме куповине и поруџбине у ресторану; играње улога ради симулације ситуација у којима се нешто купује, наручује; писање списка за куповину; размена информација о ценама производа и рачунање цена; изражавање количине у мерама. Слушање и читање краћих и једноставних текстова у вези са просторним односима и

		простора; локалне мере јединице; природа	величинама уз визуелну подршку или без ње; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама.
Праћење и вредновање	Процес се реализује формативним сумативним вредновањем. Код формативног оцењивања се током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др.) Сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) се прецизније оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода. Формативно вредновање је и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа води се рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења. Елементи који се вреднују су разноврсни и доприносе свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за дањи рад и образовање. Оцењују се различити елементи као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Провере и оцењивања су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, ако и начинима на који се вреднују постигнућа. Разговор, посматрање, одговори на питања, постављање питања, домаћи задатак константне белешке о напредовању, ученички радови и продукти ученичких активности, разговор са ученицима.		
Начин прилагођавања	Индивидуализација наставе – прилагођавање наставног програма, коришћење вршњачке подршке и помоћи, размена искустава		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (6. разред)				
Предмет: Немачки језик				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
Mein Stadtviertel, meine vier Wände	Разумевање говора: Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе, а исказана су спорим темпом и разговетно. Разумевање писаног текста: разуме најједноставнија упутства, уколико	Разумевање говора: разуме основни смисао једноставне конверзације, предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре разговетно. Разумевање писаног текста: разуме општи смисао и главне информације у једноставним врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне	Разумевање говора: разуме предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, непосредном друштвеном окружењу, природној средини. Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз	Разумевање говора: разуме основни смисао и главне информације радио и телевизијских емисија (или других аудио визуелних записа) о блиским темама, као и тему и основну поруку кратких телевизијских репортажа

	укључују и визуелне елементе. Усмено изражавање: Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби). Писано изражавање: писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима. Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на немачком језику. Лингвистичка компетенција: Познаје и / или користи ограничен број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.	информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања. Усмено изражавање: једноставним језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста / таква питања саговорнику. Писано изражавање: повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама. Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и општи садржај кратког писаног текста на страном језику. Лингвистичка компетенција: користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности. Интеркултурна компетенција:	одговарајуће паузе и понављања. Разумевање писаног текста: разуме најопштији смисао једноставних прозних и поетских текстова прилагођених узрасту и интересовањима. Разуме општи смисао једноставнијих текстова модерне музике. Усмено изражавање: поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима и одговара на слична питања саговорника. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање. Писано изражавање: пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и	помажући се визуелним информацијама. Разумевање писаног текста: разуме смисао једноставнијих рекламних порука. Разуме општи садржај и главне информације различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима. Усмено изражавање: на једноставан начин и укратко излаже на задату тему или резимира краћи текст, делимично користећи и језичка средства која се у њему појављују. Писано изражавање: на једноставан начин резимира или
--	---	---	---	--

	Интеркултурна компетенција: познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.	познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура: наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.	познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично. Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста. Лингвистичка компетенција: познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције. Интеркултурна компетенција: познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света, где се користи страни језик.	препричава краћи текст у извесној мери користећи и језичка средства која се у њему појављују. Медијација: на матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. Добијене од трећег лица. Лингвистичка компетенција: познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства. Интеркултурна компетенција:
--	---	---	--	--

				познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.
--	--	--	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ДОДАТНА НАСТАВА			Разред:ШЕСТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Усвајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика те оспособљавање за основну писмену и усмену комуникацију и стицање позитивног односа према другим језицима и културама као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Freizeitaktivitäten	Ученик ће бити у стању да -одговори на једноставне предлоге -упути једноставан предлог и формулише одговарајући одговор -формулише једноставне исказе који се односе на поседовање и припадност -пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто	Презент модалних глагола können, müssen, wollen Посесивни члан: номинатив, акузатив Глагол gehören Упитна реч: wem? Wem gehört...? Nicht...sondern Сложенице Локална допуна: wohin? in,an,nach	Слушање и читање једноставних текстова који садрже предлоге;усмено и писано договарање око предлога за учешће у заједничкој активности; писање позива за заједничку активност (нпр. Прославу рођендана, спортску активност и сл); прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми

	– даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања – упути пригодну честитку – реагује на планове и намере – размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама	Временска допуна: im, am Упитне речи: warum? Wann? Године Датум Глагол werden Императив: Друго лице једнине Модални глагол sollen Лична заменица: акузатив für+акузатив Упитна реч wen (Интер)културни садржаји: разонода;прикладно позивање и прихватање кроз одбијање позива Значајни праници и догађаји и начин обележавања; честитање Климатски услови у земљама немачког говорног подручја Породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини	учтивости и давање одговарајућег оправдања. Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нуди/кроз тражи помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и писано упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу; усмено и писано изражавање захвалности и извињење. Слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену, дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима; тражење и давање информација у вези са поседовањем и припадањем.
Krank, gesund, ungesund	Ученик ће бити у стању да – опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости – изрази основне жеље, потребе, осете и осећања	Датив: одређени члан, лична заменица Императив: друго лице једнине, персирање Модални глагол dürfen Зависна реченица са weil Перфекат:	Слушање и читање једноставних текстова којима се описују догађаји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости; слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима;

	користећи једноставна језичка средства – размени информације у вези са догађајима у прошлости – тражи и даје информације о хронолошком времену и метеоролошким приликама користећи једноставна језичка средства – опише дневни/недељни распоред активности – опише своја и туђа интересовања и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење	-haben/sein -правилни/неправилни глаголи Временски додаци: heute, gestern, letzte Woche... Претерит: haben/sein (Интер)културни садржаји: Живот некад и сад Мимика и гестикулација; употреба емотикона; емпатија Традиционалне/омиљене врсте јела	усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; усмено и писано исказивање интересовања за туђа осећања; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. За наставну активност, за компјутерску и обичну игру, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено давање једноставних упутстава уз адекватну гестикулацију или без ње; писано давање једноставних упутстава.
Mein Stadtviertel, meine vier Wände	Ученик ће бити у стању да – одговори на једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања – опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима – пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставна језичка средства	Локална допуна: предлози an,in,vor,hinter,neben+датив Упитна реч: wo? Глаголи wissen,stehen,sitzen Локална допуна: in,auf +датив питање: wo? Локална допуна: in,auf+акузатив, питање: wohin? Локална допуна: zum,zur Предлози mit+датив Инфинитивна реченица са zu	Слушање и читање једноставних текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој допадају/не допадају; усмено и писано описивање интересовања, хобија, активности и ствари које му/јој допадају/не допадају. Усмено и писано постављање питања и давање одговора у вези са количинама; слушање и читање текстова на теме куповине и

		Глаголи liegen-legen, stehen-stellen, hängen-hängen, sitzen-setzen Предлози са дативом или акузативом (Интер)културни садржаји: Интересовања, хоби, забава, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм) Јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мере јединице; природа	поруџбине у ресторану; играње улога ради симулације ситуација у којима се нешто купује, наручује; писање списка за куповину; размена информација о ценама производа и рачунање цена; изражавање количине у мерама. Слушање и читање краћих и једноставних текстова у вези са просторним односима и величинама уз визуелну подршку или без ње; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама.
Праћење и вредновање	Процес се реализује формативним сумативним вредновањем. Код формативног оцењивања се током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др.) Сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) се прецизније оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода. Формативно вредновање је и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа води се рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења. Елементи који се вреднују су разноврсни и доприносе свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за дањи рад и образовање. Оцењују се различити елементи као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Провере и оцењивања су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, ако и начинима на који се вреднују постигнућа.		

	Разговор, посматрање, одговори на питања, постављање питања, домаћи задатак константне белешке о напредовању, ученички радови и продукти ученичких активности, разговор са ученицима.
Начин прилагођавања	Индивидуализација наставе – прилагођавање наставног програма, коришћење вршњачке подршке и помоћи, размена искустава

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ДОПУНСКА НАСТАВА			Разред: ШЕСТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Усвајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика те оспособљавање за основну писмену и усмену комуникацију и стицање позитивног односа према другим језицима и културама као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Freizeitaktivitäten	Ученик ће бити у стању да - разуме једноставне предлоге и одговори на њих - разуме једноставне изразе којима се описује поседовање и припадност	Презент модалних глагола können, müssen, wollen Посесивни члан: номинатив, акузатив Глагол gehören	Слушање и читање једноставних текстова којима садрже предлоге; усмено и писано договарање о предлозима у заједничкој активности; писање позива за заједничку активност (нпр.

	– захвалисе и извинисекористећиједноставнајезичка средства – разумеједноставнаупутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота – разумечеститку и одговори на њу – разумепланове и намере	Упитна реч: wem? Wem gehört...? Nicht... sondern Сложенице Локална допуна: wohin? in, an, nach Временска допуна: im, am Упитна реч: warum? Wann? Године Датум Глагол werden Императив: Друго лице једине Модални глагол sollen Лична заменица: акузатив für+акузатив Упитна реч wen (Интер)културна садржаја: разнонада; прикладно позивање и прихватање кроз одбијање позива Значајни праници и догађаји начино бележавања; честитање	Прославу рођен дана, спортску активност и сл); прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања. Слушање и читање једноставнијих исказа којима сенуди/крито тражи помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и писано упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговања на њу; усмено и писано изражавањезахвалности и извињење. Слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену, дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима; тражење и давање информација у вези са поседовањем и припадањем.
--	---	---	---

		Климатски услови у земљама немачког горног подручја Породица и пријатељи; односно према својој и туђој имовини	
Krank, gesund, ungesund	Ученик ће бити у стању да – разумје краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости – разумје свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима – изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства – разумје једноставна обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама	Датив: одређеничлан, лична заменица Императив: друго лице једине, персирање Модални глагол dürfen Зависна реченица saw eil Перфекат: -haben/sein - правилни/неправилни глаголи Временски додаци: heute, gestern, letzte Woche... Претерит: haben/sein (Интер)културни садржаји: Живот некад и сад Мимика и гестикулација; употреба емоциона; емпатија	Слушање и читање једноставних текстова којима се описују догађаји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости; слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; усмено и писано исказивање интересовања за туђа осећања; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговања на туђа. Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. Занаставна активност, за компјутерску и обичну игру, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено давање једноставних упутстава уз адекватну гестикулацију или без ње; писано давање једноставних упутстава.

		Традиционалне/омиљ еневрстејела	
Mein Stadtviertel, meinevierWä nde	Ученик ће бити у стању да – разумеједноставнапитањакојасеодн осенаположајпредмета и бића у простору и правацкретања – разумеобавештења о положајупредмета и бића у простору и правцукретања – разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега	Локалнадопуна: предлозиан,in,vor,hint er,neben+датив Упитнареч: wo? Глаголиwissen,stehen, sitzen Локалнадопуна: in,auf +датив питање: wo? Локалнадопуна: in,auf+акузатив, питање: wohin? Локалнадопуна: zum,zur Предлозimit+датив Инфинитивнаречениц aзау Глаголиliegen-legen, stehen-stellen, hängen- hängen, sitzen-setzen Предлозисадативоми лиакузативом (Интер)културнисадрж аји: Интересовања, хоби, забава, спорт и	Слушање и читањеједноставнихтекстова у везисанечијиминтересовањима, хобијима, активностима и стваримакојему/јојсесвиђају/несвиђају; разменаинформација у везисасвојим и туђиминтересовањима, хобијима, активностима и стваримакојему/јојдопадају/недопадају; усмено и писаноописивањеинтересовања, хобија, активности и стварикојему/јојдопадају/недопадају. Усмено и писанопостављањепитања и давањеодговора у везисаколичинама; слушање и читањетекстованатемекуповине и поруџбине у ресторану; играњеулогарадисимулацијеситуација у којимасенештокупује, наручује; писањесписказакуповину; разменаинформација о ценамапроизвода и рачунањецена; изражавањеколичине у мерама. Слушање и читањекраћих и једноставнихтекстова у везисапросторнимодносима и величинамаузвизуелнуподршкуилибезње;

		рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм) Јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мере јединице ; природа	усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама.
Праћење и вредновање	Процес реализације формативним и сумативним вредновањем. Код формативног оцењивања сетоком године праћења постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др.) Сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) се прецизније оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода. Формативно вредновање је и праћење начина рада и средстава које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа водисе рачуна да се начини на који се оспроводи разликује од уобичајених активности на часу јер се оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења. Елементи којима се вреднују суразноврсни и доприносесвеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. Оцењују се различити елементи као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Провере и оцењивања су саглашене са техникама, типологијом вежби и врстама активности којима се примењивају на редовним часовима, ако и начини на који се вреднују постигнућа. Разговор, посматрање, одговори на питања, постављање питања, домаћи задаци константне белешке о напредовању, ученички радови и продукти ученичких активности, разговор са ученицима.		
Начин прилагоджавања	Индивидуализација наставе – прилагођавање наставног програма, коришћење вршњачке подршке и помоћи, размена искустава		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Чувари природе	Разред: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ наставе изборног предмета чувари природе јесте развијање пожељног понашања у складу са принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну	Годишњи фонд часова: 36

средину,природу и биодиверзитет. Циљ се остварује кроз низ међупредметних корелација.			
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА	Ученик ће бити у стању да: -примењује образовање за заштиту и одрживост животне средине -развије вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем --илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином -прпознаје примере позитивног и негативног деловања човека на природу	-повезаност живог света - утицај човека на одрживост животне средине	Наведени садржаји програма изборног предмета Чувари природе,поред основног теоријског приступа,поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице,акцијама и изради малих пројеката. Интересовања ученика се усмеравају у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе. -фронтални -групни -ПП презентације -провера и примена знања -истраживачки рад
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	-повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по њу и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; -користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради	-глобалне промене у животној средини и њихове последице - загађивање и заштита од загађивања -комунална хигијена -рециклажа	Наведени садржаји програма изборног предмета Чувари природе,поред основног теоријског приступа,поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице,акцијама и изради малих пројеката. Интересовања ученика се

	података и приказу резултата; -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.		усмеравају у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе. -фронтални -групни -практичан рад - ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања -радионице -израда паноа
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ	-повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по њу и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине -зна да на основу стечених знања препозна и изабере квалитетан и здрав стил живота -препознаје изворе загађења и уочава последице -користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке	-очување здравља - исхрана -здравствена култура	Наведени садржаји програма изборног предмета Чувари природе,поред основног теоријског приступа,поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице,акцијама и изради малих пројеката. Интересовања ученика се усмеравају у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе. -фронтални -групни -практичан рад - ПП презентације -демонстрација -провера и примена знања -стручна предавања и трибине

ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА	-развија способност за иницијативу, активно учествовање и одговорност -поседује потребу за личним ангажовањем у заштити и иодрживости животне средине, природе и биодиверзитета -користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.	-права животиња -кућни љубимци -игроженост животиња -брига о животињама	Наведени садржаји програма изборног предмета Чувари природе,поред основног теоријског приступа,поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице,акцијама и изради малих пројеката. Интересовања ученика се усмеравају у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе. -фронтални -групни -ПП презентације -анкете -радионице - посета институцијама
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА	-примењује рационално коришћење природних ресурса -развија способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема -поседује потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета	-заштићене биљке и животиње Србије -посета резервату природе - обележавање Дана планете и Светског дана заштите животне средине	Наведени садржаји програма изборног предмета Чувари природе,поред основног теоријског приступа,поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице,акцијама и изради малих пројеката. Интересовања ученика се усмеравају у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе.

	-користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.		-фронтални -групни -практичан рад - ПП презентације -демонстрација -провера и примена знања -израда паноя -посета заштићеним природним добрима
Праћење и вредновање	Праћење ученика путем дијалога, уз коришћење слика и постављање задатака, дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, лабораторијске вежбе, истраживачки пројекти, петнаестоминутни тестови, усмено испитивање, вршњачко оцењивање, практичан рад (тимски рад), пројектна настава, континуирано и систематско праћење ученика, подстицај ученика за боље напредовање, дискусија на релацији наставник – ученик, дискусија на релацији ученик –ученик, оспособљавање ученика за самопроцену у реализацији наставе и оцењивању, прикупљање информација из различитих извора (интернет, свакодневна посматрања, активност на часу и друго), праћење реализације домаћих задатака, праћење ученика при решавању задатака по нивоима знања, објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова, дебате, есеји.		
Начин прилагођавања	ученици примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине, развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем, знају да на основу стечених знања препознају и изаберу квалитетан стил живота, примењују рационално коришћење природних ресурса, препознају изворе загађења и уочавају последице, развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема, поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност, поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета.		

Критеријуми оцењивања – Чувари природе 6. разред			
Наставна тема	задовољава	добар	Истиче се
ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА	примењује образовање за заштиту и одрживост животне средине	развије вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем	-прпознаје примере позитивног и негативног деловања човека на природу

		--илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином	
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по њу и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине;	користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;	табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ	повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по њу и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине	зна да на основу стечених знања препозна и изабере квалитетан и здрав стил живота -препознаје изворе загађења и уочава последице	користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА	развија способност за иницијативу, активно учествовање и одговорност	поседује потребу за личним ангажовањем у заштити и иодрживости животне средине, природе и биодиверзитета	користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.

ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА	примењује рационално коришћење природних ресурса -развија способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема	поседује потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета	користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; разматра, у групи, шта и како учи и где та знања може да примени.
---	--	---	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Цртање, сликање и вајање	Разред: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Цртања, сликања и вајања је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа. - развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја; - стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства; - развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење	Годишњи фонд часова: 36

Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ЦРТАЊЕ	-користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; - црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; - разматра у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; - пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; - наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком - разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно	Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика. Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање – дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање...Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа – скица, студија, илустрација, стрип, карикатура,	-разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања, -ситуационо понашање, - посматрање -опажање -учешће у дискусији -откривање и увиђање законитости и процеса изражавања својих мисли, осећања и закључака - анализа и синтеза опаженог - стварање -вежбање -усвајање знања -понављање израда и презентовање самосталних и практичних радова

		графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања. Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји. Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија. Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...). Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука... Уметничко наслеђе – значај наслеђа првих цивилизација.	
--	--	---	--

СЛИКАЊЕ	- препозна топле и хладне боје на ликовном делу и у окружењу; - користи изражајна својства топлих и хладних боја у ликовном раду; - изражава своје идеје и темперамент сликањем темперама.		Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика - посматрање -опажање -учешће у дискусији -откривање и увиђање законитости и процеса изражавања својих мисли, осећања и закључака - анализа и синтеза опаженог - стварање -вежбање -усвајање знања -понављање израда и презентовање самосталних и практичних радова
БАЈАЊЕ	- пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; - гради апстрактне/фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; - наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон	Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици. Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и	Посматрање: кооперативности, креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих радова -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања, -ситуационо понашање,

	- обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком - разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно	својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова. Стилизовање облика. Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина). Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни – линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика. Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља,	
--	--	---	--

		превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...).	
Праћење и вредновање	Посматрање: -ангажованости, -самосталности, -креативности, -кооперативности, -задовољства ученика, -односа према раду, -припремљености за рад,.. -односа према себи (труди се, истрајан у раду,поставља питања,истражује, одговоран је) -односа према другима (уважава туђу културу, радове)		
Начин прилагођавања	Ученици у складу са индивидуалним могућностима учествују у настави. Наставник разговором храбри оне који су несигурни, пружа подршку и охрабрује их у њиховим покушајима и трагањима за одговорима, али без наметања својих критеријума и ставова.Наставник прилагођава захтеве у обради нових садржаја и у практичном раду у односу на индивидуалне могућности ученика који су укључени у ИОП, користећи принципе индивидуализоване и диференциране наставе.		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА 6. Разред ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ				
	НАСТАВНА ТЕМА	ЗАДОВОЉАВА	ДОБАР	ИСТИЧЕ СЕ
1.	ЦРТАЊЕ	познаје и користи разне технике,материјале и медије *образлаже свој рад и радове других(наводи садржај,тему,карактеристике технике) *Поседовање способности анализе садржаја *Делимично повезивање усвојеног садржаја са сличним садржајима *Примена садржаја са мањим грешкама *Исправљање грешака уз помоћ наставника *Слабија активност на часу *Коришћење само једног извора знања	*Познавање и разумевање свих наставних садржаја скоро у потпуности *Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног знања са другим сличним садржајима *Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака *Примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама.	Познаје и користи различите технике,медије и материјале, *одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *изражава се богатим ликовним језиком *изразито заинтересован за ликовне активности *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената,принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја Знања

2.	СЛИКАЊЕ	*Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника *Поседовање способности анализе садржаја *Делимично повезивање усвојеног садржаја са сличним садржајима *Примена садржаја са мањим грешкама *Исправљање грешака уз помоћ наставника *Слабија активност на часу *Коришћење само једног извора знања	- одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју * заинтересован за ликовне активности *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја знања	- Потпуна усвојеност наставних садржаја са разумевањем * Разликовање битног од небитног уз уочавање кључних појмова * Самосталност у извођењу правила * Учествовање у обради нових садржаја, давање примера и примедби * Креативна примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама * Самостално и самоиницијативно служење додатним изворима знања
3.	ВАЈАЊЕ	*површно примењује одређене лик. технике *изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове *слабија активност на часу *описује разлике које уочава на ум.радовима *описује свој рад и радове других(утисак) *несамосталан у раду, потребно га је подстицати и надзирати у раду	- Познавање и разумевање свих наставних садржаја скоро у потпуности *Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног знања са другим сличним садржајима	*Познаје и користи различите технике, медије и материјале, *одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *изражава се богатим ликовним језиком

			*Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака	*изразито заинтересован за ликовне активности *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја Знања
--	--	--	---	---